

Tumeencaa apotaa'caa Wo'eencii lëgís Këyítfiida

Këyítfii fii fëri en fukanakfii Lúkkaa bínfa. Faa ya dewee kibínfa fëri en «Hewhewii wo' ga loo Yéesu Kiristaa ee Lúkkaa bínfa.» Këyítfii fii nak wo' ga loo tumeencaa apotaa'caa. Ga këyítfaa fudewaafaa, Lúkkaa béestíree kilímukkaa Yéesu, kipeskaagari ga ëldúna, kikaankaa na kimílískaagari ga buwaa kaanínfa, bi ga daa ya bëwírohu dook asamaanda.

Ga fii, ya béestí' daa Helii yisela'íyii yoosukee ga apotaa'caa, ba baa wíil ga teerucaa kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii, kooroh ga doolii Helii yisela'íyii onbaða. Coonucaa ba dayee ga lëgëyaama ba tumdee Yéesufa na mesiklaatcaa ba tikseeda, ya béestírinca ga. Waama, lak yaawúu'caa am an Wo'eenaa Kooh hayi'ba; fiibo' biliis bokussii ga. Lúkkaa béestírin ban daa apotaa'caa dalee kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga buwaa enussii yaawúu'da. Ya wëñ nak kibéestí' lëgëyaa apotaa'cii banakbii bii tumfa, ennda Pee' na Pool. Pee' yëri jangatee ga Yéerúsaleem bi tuuki'ta kikerceen ga duuy yaawúu'caa. Pool ga baabcaagari, tuuki'ta kikerceen ga teerucaa buwaa enussii yaawúu'da fodii teeraa Añcoos, waa Korenti, waa Filiip na ciliis. Këyítfii tëebírin Pool ga daa ya kooroh ga kibaabfa tooh. Fa teewohin ban coonucaa jaangucaa han kituukiru

dayeeda na daa Helii yisela'í'yii on dooli buwaa hanee ki'aas ga kikerceen baama bi ba yégíssa ga ngémaagabada.

Fodaama, këyítfii fii teewinnduu an dū ban, dū jomin kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaada daa en bééβ ga èldúna.

Këyítfii tumeencaa apotaa'caa tíidoh anee:

A - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa ga Yéerúsaleem (1: 1-8: 4)

1 - Bescaa méeñjoh ga kipeskaa Yéesuda (1: 1-11)

2 - Macaas tanussa kibok ga apotaa'caa (1: 12-26)

3 - Helii yisela'í'yii yoosukka ga apotaa'caa (2: 1-13)

4 - Apotaa'caa seedi'ussa Hewhewii winéwí'wii ga Yéerúsaleem (2: 14-8: 4)

B - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa ga kúlkaa Yúudée na ga gohaa Samaríi (8: 5-12: 25)

C - Hewhewii winéwí'wii yéegalohussa daa en bééβ (13: 1-28: 31)

1 - Baawaa Pool dēβ kika'da (13: 1-14: 28)

2 - Nookoh laakka ga Yéerúsaleem (15: 1-35)

3 - Baawaa Pool wukanakwaa (15: 36-18: 23)

4 - Baawaa Pool wukaahaywaa (18: 24-21: 16)

5 - Pool lagussa ga Kasu ga Yéerúsaleem (21: 17-23: 22)

6 - Pool bayussa paanaa yaawúu'caa (23: 23-26: 32)

7 - Pool bayussa Room (27: 1-28: 31)

Balaa Yéesu tagoh na apotaa'caanaa

¹ Fiilii Tewoofiil, ga këyítfaa mi dëb kibínda, mi béestírin tóoh iñaa Yéesu tum, na iñaa ya jégíroh aboh ga dalaaraa, ² bi ga besaa Kooh bēwí'ti, ya lappa asamaanda, lakanaa ga doolaa Helaa yisala'í'yaa, ya nakin apotaa'caa ya tanukda kitum iñcaa ba jom kitumda. ³ Ga waa ya kolkoh ga coonucaagarida, ya hayya gaba na mandarga ciyewin caa teewoh an ya yaa pes: iñaa le' bes cidaanḱaah-nikiis, ya yaa teewukoh gaba ee ya yaa wo'i naba ga loo Nguuraa Kooh. ⁴ Laakka bes, ya yuḱnga naba kiñam, ya dígallaba an:

- Kaa úsaayat Yéerúsaleem, wayee sekat iñaa Paamudii dígohee ee dú keloheeka ga kúuwrooda. ⁵ En ki'ena, Saḱ bētísi'ee ga músú, wayee tes cijutuut ga fíkí, dú hay bētísi'u ga Helaa yisela'í'yaa.

Yéesu lappa dook asamaan

⁶ Apotaa'caa nak hídírukohussa daama, ba meekissa Yéesu an:

- Ha'mudii, fu yah kituukiris Nguurii Isarayeel diimadane?

⁷ Yéesu taassaba an:

- Dú onussii ki'ínoh jamaanaa, wala wahtaa Paamudii yah kituuki' Nguurii Isarayeelda. Paamudii abin wahtaama na kihafci. ⁸ Wayee hay kilaak doolaa soruk garúu, waa meyoh ga Helaa yisela'í'yaa yah kiyosuk ga dookkúuda. Fodaama, dú en seediroo ga teeraa Yéerúsaleem, na béeb gohaa Yúudée na waa Samaríi, bi ga topaaraa éldúna.

9 Ga waa Yéesu lëehí'ta kiwo' iñaamada, ba baa malak gari ya yaa bëwíru d'ook asamaan, laakka yaayeelaa hay, kúnndari ga hascaagaba.

10 Lakanaa ba baa lís kitaaginuk asamaan ga daa Yéesu en na kiyahda, bo' banak baa ekuk kúltí ciyaanaaw, meyussa jemeet ga yahaaba, 11 wo'ussaba an:

- Dú, bu-Gëlílee, dú tuukoh ya dii dú taaginuki asamaani? Yéesu yiima, bëwíru aaw asamaanda haysisan fodii dii dú hotti yii yah asamaanda.

Yúdaa lofirohussa na Macaas

12 Waa ennda da, apotaa'caa meyohussa tégèlaa wo'u tégèlaa Ólíwiyéecaada, ba boyukka teeraa Yéerúsaleem. Ee defkataama úsaayoh na Yéerúsaleem iña hín na tíidee bo' ga bes Sabat*. 13 Ga waa ba le''a Yéerúsaleem, ba lappa túuyaa hanoh d'ook ga taahaada, daa ba meeree kihídírukohda. Ba enee Pee', Sañ, Saak na Andari, Filiip na Toomaa, Bartulémíi na Mëccëe, Saak kowukaa Alfee na Simon selootaa† na Yúdaa kowukaa Saak. 14 Béeβba bokussa hel, ba baa boki kikiim Kooh saycaa en tooh: Mariyaama eew Yéesu, bibeti biliis na këmëenjikimunca Yéesu, ensee daama ban.

15 Ga bescaama, buwaa gëm ga Yéesuda hídírukohussa, ba le'eera bo' bitéemée' na bo'

---

* **1:12** 1: 12 Ga baahaa yaawúu'caa, iñaa onu kitíin ga bes Sabatda jomoo kiweñ kilomeet wíinoo † **1:13** 1: 13 Selootaa wo'eenaa dakantilohu ga Simonda wëri e'see lagaa yaawúu'caa waa'see kilaak hafbaada. Ba daanee kiheñoh bu-Room ee ba tookéerí kifay buu' Sesaa' lempu na ciliis. Malkat ban Mëccëe 10: 4

bidaan̄kaah-kanak. Pee' kolukka ga leeloofa, wo''a an:

16 - Mbokcii, iñaa Helaa yisela'í'yaa yéegalohée ga Këyítfaa Kooh, koorohhawa ga kúuw Dëwít, ga loo Yúdaa yaa kuliyukee ga buwaa abee Yéesuda, yërí jomee kilaak. 17 Yúdaa bokee garíi ee ya laakeera lëgëyci ga iñaa dí naksee kitumda. 18 Yúdaa nak, koparaa ya faysee ga baakaaraa ya tumeeda, ya lommba yoon ga, ya keennda da, hafaa kuliyuk: ya pookka, liilcaa aamukka. 19 Béeb bu-Yéerúsaleem yéegussa iñaa laakeeda, bi tahha ba teekka yonaama ga lakaagaba «Hakeldamak», wërí en «yoonaa ñífaa».

20 Bíduunun fodaama ban ga Këyítfaa Kañcaa an: «Kaanfaagari tesat d'a dandañ ee ken hanat ga kidëk» Ee ban bíduunun an: «Bo' yiliis línat sasaagari.»

21 Laakin buwaa taabee naríi besaa en béeb ga wii Yéesu, Ha'mudii en na kipes ga leelooríida, 22 iñaa aboh ga waa Sañ bëtísi'i bi ga besaa Kooh bewohhi ga leelooríi, ya lappa asamaanda, yíinoo ga buwaama jomee naríi kitaam kiseedi' kimílískaa Yéesu.

23 Bo' banak tanussa: Yoseef yaa teeku Barsabaas ee baysi Yustusda, na Macaas. 24 Lëehí'ta béeb buwaa kíimmba Kooh anee:

- Ha'mudii, fu yii fu ínoh keeñcii buwii béebbada, teewaaríi baa fu tanuk ga buwii banakbii bii, 25 ya beb sasaa Yúdaa foñ ga lëgëy ki'apotaa'kii ee ya ka'ta ga dekataa en wuucida.

²⁶ Fodaama ba yíphhaba tudoo' kitan yíinoo gaba ee iñaa hínnda ga Macaas. Ya atukohussa ga apotaa'caa bidaañkaah na yíinooyaa.

2

Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga apotaa'caa ga besaa Pantakot

¹ Ga waa besaa Pantakot le'da, béeb buwaa gëmindá hídirukohussa ga dekat wiinoo. ² Dalla kilaak ríi' wiyaak waa meyooh asamaan en fan uuris wiyaak waa keen, wa líiffa muut ga kaanfaa ba enoheeda. ³ Daama ba hotta iñcaa man na perem-kiwii meycá ga fikiíba, ca hégískohha, ca warukohha ga dook yaa en béeb gaba. ⁴ Béebba líífussa na Helaa yisela'í'yaa, ba aawwa kiwo' lak ciliis fodaa daa Helaa yisela'í'yaa onba kiwo'da.

⁵ Wiima lak ga Yéerúsaleem, laakeera yaawúu' bigëmí' Kooh, baa enee daama ee ba meyohee ga dëkcii tooh en ga ëldúnada.

⁶ Ga coowaa ba keloh waama, dëkaa tooh hídirukohha, buwaa jaahli''a lool ndaga yaa en béeb yaa keloh apotaa'caa baa wo' ga lakaagari ya bapda. ⁷ Ba waaru''a lool ee iñaa bettaba bi ba baa wo' an:

- Hanaa béeb buwii en na kiwo' bii enussii bu-Gëllílee book? ⁸ Tum na yaa en garuu béeb kelohi iñii ba wo'da ga lakaagari ya bapda?

⁹ Ga dñuycuu dii, laakin buwaa meyoohu kúlkaa Partes, kaa Medes na kaa Elaamít. Laakin buwaa dëk Mesopotamíi, gohaa Yúudée na waa Kapadoos, waa Pom na waa Aasíi, ¹⁰ waa Fírígíi na waa Pamfílíi, waa Esípti, na waa Síreen

en ga Líbída, na buwii meyohu Room dëku diida. ¹¹ Béeb, ennda Yaawú'cii na buwii aas ga Waasiigabada, bu-Keret na Araapcii, dū bii kelohba ba bii yéegaloh tumeencii Kooh ciyaakcii ga lakciigaruu.

¹² Ba waaru''a lool ee hafcaagaba kúnukka bi ba baa wo' ga díkaantiba an:

- Iñii yii ya yee?

¹³ Ee buwaa bíinoo baa ñaawal buwaa gëm ga Yéesuda an:

- Buwii bii kapuun biiñ!

Jangataa Pee' ga bërúnaa Pantakot

¹⁴ Waa ennda da, Pee' kolukka na apotaa'caa bidaankaah na yínooyaa, ya dalla kiwo' na buwaa ga dook an:

- Dú, Yaawú'cii, na béebpúu dū bii dū dëk Yéerúsaleemda, foñat noffúu ga iñii mi yah kiwo'da. ¹⁵ En ki'ena, yoo'-yoo' don wëri le', kon buwii bii laalussii hen fodii dii dū foonkada.

¹⁶ Wayee iñii laak yii, yëri Soweel, Sëldiiga-Koohaa yéegalohee an:

¹⁷ «Kooh wo' an: Ga bescii yah kimëeñjohda, mi hay kiso' Helii meyoh garooda ga dook baa en béeb; towutaagarúu tiyaaltaa na tibetita hay ki'enu bisëldiigaroo, oomaacii hay mín kihot iñcaa le''ii duum ee gu'gicci hay kilaak iñcaa feeñukba ga heey.

¹⁸ Ee ga bescaama, mi hay kiso' Helii meyoh garooda ga dook sùrgacaagoo biyaalbaa na bibetibaa, ee ba hay ki'enu bisëldiigaroo.

- 19 Mi hay kitum enaama cidóoyí' waa' ga dook ga asamaan na kintaan dii ga kakay: hay kilaak fodii ñíf, na kiwii na iifilaa dúuk pútúl en fan yaayeel.
- 20 Nohii hay kiñúus tērúus ee ñiidii hay kiyo'oh fodii ñíf, balaa besii Ha'mudii hayandá le'aa, besaa wiyaakwaama líif na ndamda.
- 21 Bèriinaa, béeb baa fu kíim ga teekii Ha'mudiinaa, fu hay kimúc.»

22 Pee' tíkka ga an:

- Dú, bu-Isarayeel, súkúrukat iñii mi yahhúu kiwo'da: Yéesu Nasareet enee baa Kooh tee-weerúu an ya taabee nari. En ki'ena, Kooh tummba kintaan na mandarga ci dóoyí'-waa', caa kooroh gari ee tummbaca ga dúuycúu, fodii dii dú ínohkaða, dú béebpúu. ²³ Baa yaama tikussa ga yahhúu fodaa daa Kooh waareeka ee waayukeeka kuméeñí'da. Dú koorohha ga yah yiifa'cii, dú appari, ²⁴ wayee Kooh mílisi'tari, bégíssari ga mesiklaatcaa ga kikaanda. En ki'ena, kikaan mínéeríiri kibañ. ²⁵ Ee Dëwít wo'ee ga iñaa aaw ga Yéesu an:

«Mi dëkee kihot Ha'mudii ga fíkiíroo,
ee ya yii ga yahaaroo doonaa ken mínooroo kibúuk.

26 Këri tah keeñjoo soosin, ee yeekcii meyoh kúuwrooda teewohinka,
ee ban faanfigoo ga daa fa faanohsanda abin yaakaa'

27 Ndaga Ha'mudii, fu foñanndii fítiigoo tes ga daa buwaa kaanin enohda,

ee fu fisanndii biigaraa yisela'í'yii nop ga
 d'uuy loy.

²⁸ Fu teewinndoo waasaa ëewdoh bo' ga kipesda,
 ee fu hay kisóosí' keeñnjoo ndaga fu yii ga
 yahaaroo.»

²⁹ Pee' tíkka ga an:

- Mbokcii, mi míninndúu kiwo' yiléerí' ga
 loo caasammbuu Dëwít: ya kaanin, acuunun
 ee bi wati loyiigari wii lís ki'en dii. ³⁰ Buu'
 Dëwít nak enee seldíiga-Kooh ee ya ínoheera an
 Kooh díginndi, waatta an hay kilaak ga nílaa
 tucaasamuntaagari yaa lamanndi ga Nguuraa-
 gari, en buu'. ³¹ Dëwít maañeera ki'ínoh an
 Kiristaanii hay kimílís, kéri taheeri kiwo' an:
 «Kooh foñjiiri ga daa buwaa kaanin enohda, ee
 faanfaagari noppii ga d'uuy loy.»

³² Yéesu, yaa mi wo''úu yaama, Kooh
 mílísdínndi ga buwaa kaaninda ee dí béebpíi dí
 tíkin hassí ga. ³³ Yéesu, Kooh bëwí'tari, yugi'tari
 ya hanohhi yah-ñaam, ya laassa ga Helaa
 yisela'í'yaa Paamudii dígoheeda, ya yoosuki'ta
 Helaa ga dookkii ee íñaama yëri en íñii d'ú hotda
 na íñii d'ú kelohda. ³⁴ En ki'ena, Dëwít mosoo
 kilap ga Kooh ee ya ga kihafci wo'in an:
 «Kooh, Ha'mudii wo' Ha'mudiigoo an:
 “Yugohaaroo yah-ñaam,

³⁵ bi ga daa mi tuman buwii sanngaada
 ditogaa' kotfu.” »

³⁶ Pee' enissaða an:

- Béebpúu, d'ú bu-Isarayeel ínohat gaka an:
 Yéesu yaa d'ú daayee ga kuraanaada yëri Kooh
 tum Ha'mudii na Kiristaanii!

³⁷ Daa buwaa kelohee jangataama, fítcaagaba gú'ta kërít, ba meekissa Pee' na apotaa'caa bíinoobaa an:

- Mbokcii, dí jom ya kitum?

³⁸ Pee' taassaaba an:

- Súpítat kipeskiigarúu, yaa en béeb bétísi'uk ga teekii Yéesu Kiristaa, doonaa dú bayalu baakaa'cumgarúu, en danaa Kooh onndúu Heli yisela'í'yii. ³⁹ En ki'ena, iñaa Ha'mudii, Koohyiigaruu dígoheeda aawee garúu na towutaagarúu na béeb buwaa úsaayin, béeb buwaa Kooh yah kinook ga hafciða.

⁴⁰ Pee' yaa nookba, yaa daasba na wo'een ciliis ciyewin an:

- Tookat Kooh músallúu, dú meyooh ga buwii bibóní'fii ga jamaanii watidá.

⁴¹ Béeb buwaa took wo'eencaa Pee'da, bétísi'ussa. Ga besaa bərii, iñaa le' bo' bijúnni-kaahay baatukka ga téelíbéecaa. ⁴² Ba tookka coonu ga kisúkúruk jégírohcaa apotaa'caa eroheeda, ba ennda wíinoo, ba boki ñamah na kikiim Kooh.

Ki'abohkaa laakee ga duuy buwaa deb kigem ga Yéesuda

⁴³ Baa en béeb, fitaa yabee hen ndaga iñcaa cidóoyí'-waa'caa apotaa'caa tumeeda. ⁴⁴ Béeb buwaa gëm ga Yéesuda enussa wíinoo, ba bokka ga iñaa en tooh. ⁴⁵ Ba toonnda iñaa ba laakda, ba warohha ga díkaantiba, yaa en béeb na iñaa ya soolukda. ⁴⁶ Ba dëkee ga kihídírukoh ga Kaanfaa Kooh besaa en béeb. Bəri bokee kiñam ga kaancaagaba, ee ñamsee ñamahcaa na keeñ wisóosi', ee na keeñ wi'érefi'. ⁴⁷ Ba kañi Kooh, ee

béeb buwaa bíinoo waa'taba. Ee besaa en béeb Kooh yaa baat ga lagaagaba buwaa múcin.

3

Pee' na Saŋ wëkd'ussa baa lafañ hen

¹ Laakka bes Pee' na Saŋ baa yah Kaanfaa Kooh, kikiim Kooh; enee ga wahtu kigoonaluk, wahtaa buwaa kiimi Koohda. ² Laakeera bo' yaa límdohu na kilafañ, besaa en béeb ya haydohu ga kúuw-halkaa Kaanfaa Kooh, wo'si "halaa wimóri'waa", ya yuŋ daama, ya sarahtuki ga buwaa aasi Kaanfaa Koohda. ³ Daa ya hotee Pee' na Saŋ baa yah ki'aas Kaanfaa Kooh, ya lërisaaba yah, ba sarahhi. ⁴ Ba yíppari has, lëehí'ta Pee' wo''ari an:

- Malkaarii!

⁵ Lafaña yaa malakba dijófi', ndaga ya foogee an baama yahhi kisarah yen. ⁶ Pee' nak wo''ari an:

- Mi laakoo hëelís, mi laakoo wúruús, wayee mi hayyaa ki'e' inii mi laakda: Ga teekii Yéesu KiristaaNasareet, koluka fu tiin!

⁷ Lëehí'ta Pee' ammbari ga yahaa ñaabaa bëwítari. Ga saasi kotcaa yëgíssa gík, puuguluycaa hatinndari. ⁸ Ya ennda bërít tuukka, aawwa kitíin. Ya aassa na apotaa'caa Kaanfaa Kooh, ya yaa tiin, ya yaa koltuk, ya yaa kañ Kooh. ⁹ Béeb buwaa hottari ya yaa tiin, ya yaa kañ Kooh. ¹⁰ Ga waa ba ínohsohha an yëri enee na kisarahtuk ga halaa Kaanfaa Kooh, ba waaru''a ga lool.

Jangataa Pee' ga duuy Kaanfaa Kooh

¹¹ Baa lafañeeda tagohissii ga fenoo Pee' na Saṅ. Béeb buwaa waaru'ussa ga lool, ba baa fool kilaakneeβa ga dekataa teeku «Tíidískaaraa Salomonda». ¹² Daa Pee' hotee iñaama, ya wo''a mbooloomaa an:

- Dú bu-Isarayeel, iñii han kilaak yii jaa-hallúu ga ya? Dú malkohhíi ya en fan dooliríi wala kiniik Kooh onndíi kitíinlukoh bii yii?

¹³ Kooh yaa Abaraham, yaa Ísaak, yaa Yakoop, yaa caasamuncaarúu teewohin ndamaa Yéesu, súrگاagari. Ee dú ga kihaffúu dú bēri tooneeri, dú taasukkari ga fíkíi Pílaat ee lak sah yaama bebkinndi ki'fis. ¹⁴ Baa yisela'í'yaa ee yijúwí'yaa dú taasukkari, dú nammba kikiim Pílaat ya meydohi'túu ga kasaa baa lagi kumuun bo'. ¹⁵ Fodaama, dú aplukka baa laak kipesda, wayee Kooh mílisi'tari ga leeloo buwaa kaaninda ee iñaama dí enin seedi ga. ¹⁶ Doolaa teekaa Yéesu na gēmii dí gēm garida wēri on bii yii dú hot ee dú ínohsohinda, dooli kituuk. Kigēm ga Yéesu onndi kiwak pelenj fodii dii dú bēebpúu dú hotkada.

¹⁷ Diimada mbokcii, mi ínohin an iñaa dú tum yaama, dú na buwaa kuliyuk garúuda, ki'ínohoo tah dú tummbi. ¹⁸ Kooh nak mētí'ta fodaama iñaa ya yéegalohēe kooroh ga kúuw sēldiigacaagarida. Ya wo'ee an Kiristaanaagari hay kikoo' ga coonu. ¹⁹ Kon súpítat kipeski-igarúu, dú boykidoh haffúu ga Kooh doonaa Kooh sétí'túu ga baakaa'cumgarúu. ²⁰ En dānaa, Ha'mudii hay kihaydoh jamaanu ki'íikaruk, ya wosoh Yéesu, Kiristaanii dú dīṅsee kumēēñí'da. ²¹ Wayee diimada, Yéesu jom kites ga asamaan

bi ga daa Kooh hēwí'san tóoh en yi'as, fodaas ya yéegaloheeka kumēēñí' koorohha ga túuwtaa sēldíigacaagari bisela'í'baada. ²² Ee Móyíis wo''eera an:

«Ha'mudii Koohyiigarúu hay kiwosoh garúu sēldíiga-Kooh, fodiigoo, yaa bok narúu heet. Iñaas ya wo''úu tóoh, leenaa súkúrukatti. ²³ Béeḅ baa fu tookkii kisúkúruk sēldíiga-Koohaamaanaa fu hay kimeydohu ga buwaa Kooh, fu apu.»

²⁴ Béeḅ sēldíiga-Koohcaa wo'see ga iñaamada, aboh ga Samiyeel bi ga bíinoobaa tík garida, ba yéegalohee inii hew yii diimada.

²⁵ Iñaas Kooh dígohee koorohha ga sēldíigacaagarida enee wuurúu ee dú laakin bak ga kifiliimunkaa Kooh pokee na caasamuncaagarúuda, ga waa ya wo' Abaraham an:

«Mi hay kibarkeel heetcii ga ēldúnada tóoh ee koorohan ga tucaasamuntaagaraa.»

²⁶ Fodaama Kooh bebpa súrgaagari, wossari kibarkeellúu, ya foñlukoh baa en béeḅ tumeen-caagari cibóní'caa ya tumida ee Kooh deḅka garúu.

4

Pee' na Saṅ bayussa ga fíkí paanaa wiyaak-waa

¹ Pee' na Saṅ, lak baa lís kiwo' na buwaa, laakka sarahohcaa hayu gaba taabu na baa kuliyukee ga buwaa watuksi Kaanfaa Koohda na Saduseyeencaa. ² Keeñba tamee ga daa ba hot Pee' na Saṅ baa jégí' buwaa, ba baa

yéegalba an kimílískaa Yéesu tahin bi buwaa kaanda hay kimílísu. ³ Ba ammba Pee' na Saŋ lagussaba ga kasu bi ga kooh-wíisfaa ndaga lak Kooh hoowin. ⁴ Bo' biyewin ga buwaa kelohsee wo'eencaa apotaa'caada gëmussa. Fodaama ga buwaa gëmɗa tóoh, yaalcaa jomeera kile' fo' bijúnni-yëtúus.

⁵ Ga kooh-wíisfaa, buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada, yaakcaa, na jégíroh-waascaa hídírukohussa ga Yéerúsaleem. ⁶ Aan, ha'-kaadaa sarahohcaa na Kayíf, Saŋ na Ēlíksaan, na béeb buwaa bok ga gúuraa ha'-kaadaa sarahohcaada, ensee daama. ⁷ Ba nakohha kihaydoh Apotaa'caa ga fikíiba, ba meekissaba an:

- Dú kooroh ga doolii wiida wala ga teekii wiida bi d'ú mín wékí' bii yii?

⁸ Ga dekataama Pee' líiffa na Helaa yisela'í'yaa, loffaba an:

- Dú yaakcii, na buwii kuliyuk ga heetciida, ⁹ waa d'ú bayyíi wati kitaas waas ga yijófi'yaa dí tumi' lafañaada na daa dí kooroh bi ya wakkada, ¹⁰ kon ínohatka d'ú béebpúu na béeb heetii Isarayeel an dí kooroh ga teekaa Yéesu KiristaaNasareet, yaa d'ú apee ga waa d'ú daayci ga kuraanaa ee Kooh mílísí'tari ga buwaa kaaninda. Yéesu yaama yéerí tah bi bii yii wak ya tuuk dii ga fikíirúu. ¹¹ Yéesu yéerí en baa Bíncaa cisela'í'caa wo' gari an: «Atohaa, tawohohcaa jafeeda -- ee wo'u narúu -- méeñjohin ki'en atohkoñaa túuyaa.» ¹² Enndii garinaa, kimúc laakoo ga fen diliis. En ki'ena, laakoo teek wiliis ga

ëldúna waa Kooh e' bo'-súusúus ee wa mín buwii kimúsal.

¹³ Buwaa atti'i ga paanaa wiyaakwaada, waaru'ussa ga daa Pee' na Saŋ kaañu wo'eencaagabaða, ee iñaama bettaba ndaga ba ínohin an Pee' na saŋ jagussii. Ba hotta an ba bok ga buwaa taabee na Yéesufa. ¹⁴ Wayee daa ba hotee ban baa wëkduseeda tuukin ga yahaa Pee' na Saŋ, ba laakissii iña ba wo'an. ¹⁵ Waa ennda ða, ba ebilla apotaa'caa kimey paanaa atti'ohsiða paay, ba awwa kihotoh ga díkaantiða. ¹⁶ Ba baa wo'an:

- Buwii bii ðu tumanba na? En ki'ena, wóorin an buwii bii tumuunun kintaan wiléeri'. Béeb bu-Yéerúsaleem yéeguununka ee ðu mínooka kisaŋ. ¹⁷ Du hëwëlatba, ðu hoonohba kiwo' na bo' ga loo teekii Yéesu, en ðanaa, iñuma wëño ða kisiw ga ðuuy buwum.

¹⁸ Waa ennda ða, ba baylukka Pee' na Saŋ, ba kokohhaba ba íis yas kiwo' loo Yéesu wala kijégíroh ga teekaagari. ¹⁹ Wayee Pee' na Saŋ loffaba an:

- Wo'at rek! Iñii yiida wëñ kijúb ga fikii Kooh? Kikeloh wo'eenndúunoo, kikeloh wo'eenci? ²⁰ Wayee ðí ga kihaffii nak, ðí mínoo ki'íis kiyéegaloh iña ðí hot na iña ðí kelohða.

²¹ Atti'ohcaa ðiyaakbaa hëwëlussaba, ba íissaba ndaga ba laakéerii daa ba kooran bi ba sodalba ee lak buwaa béebba baa kañ Kooh ga iña laakee yaama. ²² Baa Pee' na Saŋ wëkdée na kintaanda wëñdeera tíkiis tidaaŋkaah-nikiis.

Buwaa gëmindá enussa ga kikiim-Kooh

23 Ga waa Pee' na Saŋ íisuda, ba baa yah ga buwaa ba taabi nabaɗa, ba béestí'taba tooh iñcaa sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa wo'eeɗaɗa. 24 Ga waa buwaa súkúrukussa iñaa béestíru yaama, ba bokka béebba kikiim Kooh anee:

- Cic Kooh, fu yëri sak asamaanii, na kakayfii, na giyyii na tooh iñcii en gaɗa.

25 Fu yëri kooroh ga tumeencaa Helaa yisela'í'ya fu tummba wo'eencii cii ga kúuwkaa caasambii Dëwít, súrgafu an: «Iñii tah ya coow koluk ga ɗuuy heetcii? Iñii tahba kipokoh nof ya ga iñcaa mínoo kilaak?

26 Buu'cii ga ëldúnada na buwii kuliyyuk ga heetcii ga ëldúnada bebkuunun ee ba enin wiinoo kiheñoh Kooh, Ha'mudii na buuraa ya falɗa.»✧

27 En ki'ena, wëerin an Eroot na Poos-Pílaat na bu-Isarayeel na heet ciliis hidírukohuunun ga teerii wii kiheñoh Yéesu súrgiigaraa yisela'í'yii fu fal buu'ɗa. 28 Fodaama ba mëtí'si''a tooh iñaa fu natee kitum kumëeñi' ee ga dooliigaraa fu onndawa kimín ki'en. 29 Ee diimada Ha'mudii malkaa ga dii ba soonngiɗa; onarii, dí súrgaciigaraa kiyéegaloh Wo'eeniigaraa na fit wiyëgísi' gík. 30 Lërisaa yahiigaraa doonaa bifo' wëkɗu, ee kintaan na enaama cidóoyí'-waa' laak ga teekii Yéesu, súrgiigaraa yisela'í'yii.

31 Buwaa baa lëhí' kikiim Kooh, ɗekataa ba eneeda waa yëngeluk, ba líiffa béebba na Helaa yisela'í'ya, ee ba baa yéegaloh Wo'eenaa Kooh na fit wiyëgísi'.

✧ 4:26 4: 26 Mëdírohat na Kañcaa 2: 1-2.

Bu-Yéerúsaleembaa gëmindä atukohussa alalcaagaba

³² Béeb buwaa gëmdä bokussa keeñ wíinoo na hel. Yíinoo gaba wo'éeríi an iñaa ya laakda ya eemdohwa ga hafci rek, wayee béeb iñaa ba laakda, ba atukoheeri hen, en wíinoo. ³³ Apotaa'caa baa seedi' ga daa ba wëñ kimín kimílískaa Yéesu, Ha'mudii ee KooH taammba naba ga tooh. ³⁴ Ken ñakéeríi dara gaba. Béeb buwaa laakee yoon wala kaanda, toonussaca, ba haydohha cadamfaa, ³⁵ ba e'tafa apotaa'caa, lëehíraa koparaa warohu buwaa, yaa en béeb na iñaa ya soolukda. ³⁶ Laakeera ban baa teeku Yoseef, ya iñaa Léwít ee límohu Sipa'. Baa yaama apotaa'caa teekeeri Barnabaas, wërí en «bii daasi buwiida». Baa yaama laakeera yoon, ³⁷ ya toonnda yoonci haydohha cadamfaa, ya tikkafa ga yah apotaa'caa.

5

Sabohfaa Anañaas ya na betici Safíraa

¹ Laakka nak baa teeku Anañaas, ee betici teeku Safíraa. Ya toonnda ga kakayfaagaba. ² Ya pokohha nof ban na betici, ya tëhdohha ban ga koparaa yoonaa toonohuda, lëehí'ta ya e'neera apotaa'caa iñaa tesda. ³ Waa ennda da, Pee' wo''ari an:

- Anañaas, iñii tah ya Seytaani te' keeñfu, fu kaakin Helii yisela'í'yii saboh ee fu tëhdohin ga koparaa fu toonoh yoonada. ⁴ Yoonaa tesee danaa, wa tesi'tiiraa dane? Waa fu toonndawa, koparaa enndii wuufune? Kon iñii fu waa' kitum yii fu mínndi na kihalaat ga helfu? Fu kaakkii

bo'-súusúus saboh wayee Kooh yëri fu kaak saboh.

⁵ Daa Anañaas kelohee wo''eencaama, ya kennda kakay, ya dalla kikaan. Béeb buwaa yéensee iñaamaɗa, títussa lool.

⁶ Oomaa-yaalcaa kolkussa, múulussa faraaffaa, bayussafa ki'acnee. ⁷ Tíkka ga iña le' wahtu kaahay, beti Anañaas aassa, lak ya yéenngii dara ga iña laakɗa. ⁸ Pee' meekissari an:

- Wo'aaroo, cadanfii yoonii dú tooneɗa tooh fëri fiine? Betifaa taassari an:

- Ee, enee cadanfuma.

⁹ Pee' wo''ari an:

- Dú mín na kipokoh nof kiheel kidúk Helii Ha'mudii? Súkúruka! Buwum ka'see ki'ac yaalfuɗa booma ga halii, ee ba hayyaa kibay, fu ban.

¹⁰ Ga saasi betifaa keennda kakay ga kotcaa Pee', fa kaannda. Daa oomaa-yaalcaa aasee, ba laakki kaanin. Ba bayyari, acsuneerari ga yahaa yaalci. ¹¹ Béeb buwaa gëm ga Yéesuɗa, na béeb buwaa yéegée iñcaa laak caamaɗa, títussa lool.

Apotaa'caa tummba kintaan ciyewin ga Yéerúsaleem

¹² Apotaa'caa baa tum ga leeloo buwaa kintaan ciyewin na enaama cidóoyí' waa'. Buwaa gëm ga Yéesuɗa mee'seera kihídírukoh ga ɗekataa teeku «Tíidískaaraa Salomonda». ¹³ Ken ga buwaa bíinoo tesɗa kaañéeríi kika' gaba, ee nak béeb buwaa wo'ee gaba yijúwí'. ¹⁴ Yewinnda lool biyaal na bibeti baa gëm ga Ha'mudii, ba baatukka ga buwaa gëminɗa, fodaama mbooloomaa waa wëñ kiyak. ¹⁵ Ka'ta bi

dúukooli'caa baa meydohu ga mbedicaa, bii faanu ga gatan wala basan doonaa Pee' kooroh danaa heyna sóogúufaagari mín ki'úul yínoo gaba, ennda ga yii wala ga yay, ba wak. ¹⁶ Bi'bo' biyewin baa meyoh ga dëkcaa wíil Yéerúsaleemda, baa haydoh bi'dúukooli' na buwaa rab am ee béebba baa wëkdu.

Apotaa'caa abussa ga kasu

¹⁷ Waa ennda da, ha'-kaadaa sarahohcaa na béeb buwaa taam narida, ennda buwaa bok ga Saduseyeencaa, iñaadohussa apotaa'caa, ba koluki'taba. ¹⁸ Ba amlukka apotaa'caa, ba lanlukkaba ga kasaa béeb tēcohida. ¹⁹ Wayee ga wekaa, laakka malaakaa Ha'mudii hay, lēgissa halcaa kasaa, meydohhaha, wo''aba an:

²⁰ - Karat Kaanfaa Kooh, daama dú jangat buwaa béeb iña aaw ga loo kipeskii ki'askiida.

²¹ Apotaa'caa tumussa fodaa daa ya nakohda. Kooh yaa wíis ga kímaa teel, ba aassa Kaanfaa Kooh, ba aawwa kijégíroh. Ha'-kaadaa yaawúu'caa hayya, ya na buwaa taam narida, ba bëytohha béeb paanaa wiyaakwaa, waa béeb buwaa kuliyyuk ga heetii bu-Isarayeel hídohida, lēhi'ta ba wosohha kikoo'nee apotaa'caa ga kasaa. ²² Soldaa'caa karussa, wayee daa ba le'ee kasaa, ba hottii apotaa'caa ga túuycaa ba lagohseedfa, ba boyukka ba béesti'taba an:

²³ - Dí laak kasaa laguunun bi jofin, soldaa'caa tuukuunun ga halcaa, wayee daa dí aasee, dí lēgissa daa ba lagohseedfa, dí hottii bo' da.

²⁴ Yaa kuliyyuk ga soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda na sarahohcaa biyaakbaa, daa ba kelohee wo'eencaa caama, ba jaahli'a lool ba baa meekiskoh iñaa mín kidal apotaa'caada. ²⁵ Waa ennda da, laakka baa hay wo''aba an:

- Buwaa dú lagee ga kasaada, man baa ga duuy Kaanfaa Kooh, baa jégí' buwaa.

²⁶ Baa kuliyyuk soldaa'caa ga Kaanfaa Koohda taammba na buwaagari, ba koo'neera apotaa'caa ee kinookoh laakkii ga ndaga ba niikee buwaa tapisohba na atoh. ²⁷ Ga waa ba haydohhaba, ba yugi'taba ga fíkíi atti'ohcaa biyaakbaada ha'-kaadaa sarahohcaa meekissaba an:

²⁸ - Dí hoonohéeríirúu kijégíroh ga teekaa baa yaamane? Ee malkat, Yéerúsaleem tóoh gomin na iñcum dú jégírohida, ee dú waa'tíi kikoo' daal kikaankaa baa yaama!

²⁹ Pee' na apotaa'caa tesda loffaba an:

- Kooh yéerí jom kitaabuku wayee enndii bo'súusúus. ³⁰ Yéesu yaa dú apee ga waa dú daayci ga kuraanaada, Koohyii bicaasambíi mílísí'tari. ³¹ Ee yéerí Kooh bēwí', yugi'tari hanohha yah-ñaabaagari, ya fallari ya en buu' na Músalkaat doonaa ya on heetii bu-Isarayeel kimín kisúpít kipeskaagaba en danaa ba bayalu baakaa'caagaba. ³² Dí bēerí en seedi ga iñcaa laakee caama, dí na Helii yisela'í'yii Kooh on buwaa taabukirída.

³³ Daa bu-paanaa kelohee wo'eencaama, ba ay-lukussa bi baa saak, ba waa'ta ki'ap apotaa'caa. ³⁴ Wayee laakka Fērísíyeeegaa teeku Gamaliyeel, ya enee jégíroh-waas ee béeb oneerari cée'. Ya

kolukka, ya tuukka ga leelo paanaa, ya nakohha apotaa'caa meydohu fooh paay. ³⁵ Lëehí'ta, ya wo''a an:

- Dú bu-Isarayeel, watukat iñii dú yah kitum buwii biida. ³⁶ Dú níindísukaa ga iñaa maañjii dara, laakeera baa wo'u Tëdaas; enee dii. Ya tíkee hafci bo' yiyaak ee iñaa le' bo' bitéemée'-nikiiis taabukkari. Waayee daa ya apsee, béeb buwaa taabukeerida tasaarukohussa, gaama eemba daama. ³⁷ Ga fenoci, ga wahtaa buwii kínsee ki'ínoh daa ba hídeeda, dú hotissa dii Yúdaa yaa dëkee Gélíleeda. Ya nookka bo' biyewin ga fenoci. Wayee daa ya apsee, béeb buwaa taabukeerida tasaarukohussa. ³⁸ Diima den mi wo''úu an: waassúu hanat ga buwii bii ki'en. En lakanaa iñcii ba jégírohda wala iñcii ba enukohda meyh ga bo'-súususaa, ba hay kitasoh. ³⁹ Wayee en lak ca meyh ga Koohaa, dú mínooca kihoonoh kituuk. Kon kaa ekat haffúu ga kiheñoh Kooh. 'Bu-paanaa tookussa iñaa Gamaliyeel wo'da. ⁴⁰ Ba bayya apotaa'caa, ba ríplukkaba, lëehí'ta ba hoonohaba kiwo' ga teekaa Yéesu, lëehí'ta ba íissaba baa yah. ⁴¹ Apotaa'caa meyhussa daa atti'ohsida, baa yah na keñ wisóosí' ndaga daa Kooh atti'in an ba matin kitóróhdu ndaga teekaa Yéesuda. ⁴² Ee besaa en béeb ba baa ka' Kaanfaa Kooh na duuy kaancaa, ba baa lís kijégíroh na kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu, yii en Kiristaaniida.

6

Bo' biyitnabanak tanussa ki'amfoh

apotaa'caa

¹ Waama lak tēelíbéecaa Yéesuda ɓaa wēñ kibaatuk. Yaawúu'caa laksi kiGerekɗa ɓaa ña'sukoh loo iña yaawúu'caa laksi ki'Ebēree tumiɗa. Ba ña'sukohee an beticaa bok gabaɗa, ee yaalɓa kaaninɗa, daanee ki'aluku hen ga dúndaa warohsi besaa en béebɗa. ² Apotaa'caa bidaaŋkaah na ɓanakɓaa hídírohussa béeb tēelíbéecaa, ɓa wo''aɓa an:

- Dí iis kiyéegaloh wo'eenii Kooh, dí am ga kiwaroh ñamah enndii iña gēn. ³ Kēri tah, Mbokcii, namat kitan ga ɗuuyúu yaal biyitnabanak, ɓaa ínohohu ga kijúɓ, ɓaa líifin na Helii yisela'í'yii ee laakuunun hel, dí sasɓa kitum lēgēyaama. ⁴ En ɗanaa dí ga kihaffii, dí ēewruk ga kikiim Kooh na kiyéegaloh wo'eeniigari.

⁵ Béeb ɓuwaa gēmda tookussa iña wo'u yaama. Waa ennda ɗa, ɓa tannda Iceen, ɓo' yigēmi' Kooh ee líifin na Helii yisela'í'yii, Fil-iip, Porokoo', Níkanoo', Tímon, Parminaas, na Níkulaa yaa límohu Añcoosɗa ee enee yiifa' kudewaa, ya aassa ga waasaa yaawúu'caada. ⁶ Lēehí'ta, ɓa haydohɓa ga apotaa'caa. Baama tíkussaba yah ga haf, kíimɗussaba Kooh.

⁷ Wo'eenaa Kooh waa wēñ kisiw, ee ga Yéerúsaleem, tēelíbéecaa ɓaa wēñ kibaatuk, ee sarahoh biyewin gēmussa ga Yéesu.

Iceen abussa

⁸ Kooh barkeella Iceen, líifi'tari na dooli, ya yaa tum enaama cidóoyí'-waa' na kintaan ciyaak ga ɗuuy ɓuwaa. ⁹ Laakka ɓibo' ɓaa júwohéerii na Iceen ee ɓa bokee ga jaangu-yaawúuraa “ñaamcaa laak haɓɓaɗa”, ɓa enee ɓiyaawúu', ee

ba meyohee Síreen, Aleksandari, Sílsíi na Aasíi. Ba baa téesdoh wo'een na Iceen. ¹⁰ Wayee, ba mínéeríi yen ga wo'eencaagari ndaga ya wo'ohee kiñaañkaa Helaa yisela'í'yaa oneeríí.

¹¹ Ba neehalla bíbo' doonaa baama wo' an:

- Dí kelohin ya wo'in wo'een cisépi'í' ga Móyíis na ga Kooh.

¹² Fodaama ba tahha bi yaakcaa dëkaa, jégíroh-waascaa na bu-dëkaa, kolukussa ba keennda ga dook Iceen, ba ammbari, bayussari paanaa wiyaakwa. ¹³ Ba baydohha ban seedi-caa yah Iceen kipoki' kiwo', wo'ussa an:

- Kaanfii Kooh fisela'í'fii na Waasii Móyíis, bii yii dëk kiwo' wo'een cisépi'í' gaca. ¹⁴ Dí kelohinndi yaa wo' an Yéesu Nasareet hay kibú' Kaanfii Kooh, ya súpít baahcii Móyíis foñ'tuufa.

¹⁵ Béeb buwaa enee ga paanaa wiyaakwaada yípussa Iceen has, ba hotta fikiifaagari faa melic en fan fikíi malaaka.

7

Jangataa Iceen

¹ Wa ennda da, ha'-kaadaa sarahohcaa meekissa Iceen an:

- Iñcii fu wo'duufa kayohe?

² Iceen taassa an:

- Dú, mbokciigoo, sükú'kattoo. Koohyii laak ndamda feeñukka caasammbuu Abaraham ga kúlkaa Mesopotamíi lak ya ka'tii kidëknee teeraa Haran duum. ³ Kooh wo''ari an: «Mey-ohaa kúlkiigaraa, fu foñ buunfu, fu ka' kúlkaa mi teewanndaada.»

4 Waa ennda da, Abaraham meyooha kúlkaa bu-Kaldee, ya ka'ta dëkneera teeraa Haran. Ya ennda daama bi ga daa paamci kaanoh. Kooh bewohhari daama, paafdohhari dii ga kúlkii d'ú dëkoh watida. 5 Kooh onndiiri kilaak kakay fiinoo dii, enndii sah iñaa hín na patan-kot, wayee ya dínngari kilaak kúlkii, bu-níilaagari lamuka gari. Wiima nak lak Abaraham laakkii sah kowu. 6 Iñii yii yëri Kooh wo'eeri: «bu-níilaagaraa hay kidëku ga kúlkaa enndii kuuba ee daama ba hay ki'abu ñaam, ba sodalu iñaa le' tíkiis titéemée'-nikiis.» 7 Kooh nak tíkka ga an: «Heetaa yahba ki'am ñaamda, mi Kooh, mi haywa ki'atti. Lëehíraa ba hay kikúlkoh daama, ee ba yahhoo kijaamukoh dii ga d'ekatii wii.» 8 Wa ennda da, Kooh pokohha kifiliimun na Abaraham ee kigúruk kéri en mandargaa kifiliimunkaa kaama. Fodaama, ga waa kowuci Ísaak límuda, Abaraham gú'tari ga besaa wuyitnakaahaywaa tik gaða. Ísaak tummba fodaama, ya gú'ta kowuci Yakoop, Yakoop ban gú'ta bicaasammbuu, towutaagari tidaañkaah na tanaktaa kuliyuk ga heetii Isarayeelaa.

9 Caasamuncaagaruu baama iñaadohussa këmeenkiiba Yoseef, ba toonndari ya bayu kúlkaa Esípti ki'en ñaam. Wayee Kooh taabee nari, 10 ya músallari ga coonucaagari. Kooh onndari kinebloh Farawon, buuraa Esípti, ya onndari ban kilaak hamham ga fikíici. Yaama fallari ki'en gúwernëeraa kúlkaa Esípti na kituukuk kaanci béebfa. 11 Wa ennda da, a' wiyaak laakka ga béeb kúlkaa Esípti na kaa

Kanaa. Araa mesikka lool bi bicaasammbuu laakissii iñaa ßa ñaman. ¹² Ga waa Yakoop keloh an beli laakin ga kúlkaa Esíptida, ya wossa bicaasammbuu daama bes. ¹³ Kotaa kukanakkaa ßa ka' daða, Yoseef tummba bi yaakmuncaagari ínohsohussari. Fodaama Farawon ínohha ßuwaa en mbokcaa Yoseefda. ¹⁴ Lëehí'ta, Yoseef wosohha kikoo'nee mbokcaagari béebba na paamci Yakoop: ennda ßo' bidaan'kaah-yitnabanak na biyétúus. ¹⁵ Yakoop nak toolukka kúlkaa Esípti, ya dëkka daama bi ga daa ya kaanohda. Bicaasammbuu ßan kaanohu daama. ¹⁶ Faraafcaagaba ßayussa Síkeem, acussa ga loyaa Abaraham lomee na kopa'ci ga towutaa Emoo' ga Síkeemda.

¹⁷ Ga waa jamaanaa Kooh jomee kimetí' díгаа ya waatee díŋga Abarahamda deeyca, heetiigari baatukka, waa wëñ kilaw ga kúlkaa Esípti, ¹⁸ bi ga daa buu' yiliis falukohda. Buuraama nak ínohéeríi Yoseef. ¹⁹ Buuraama d'úkka heetiigaruu, ya sodalla bicaasammbuu, ya gítíndaba kijaf towutaagaba doonaa ta pe-soo. ²⁰ Móyíis límu ga jamaanaama, ja ennda ku'oomaakaa neßlohin Kooh. Ja ßayussa ga kaan paamci na eeci ñiin kaahay. ²¹ Ga waa ja jafuða, kowukaa Farawon kibetikaa balabpaja, ya ko'taja fodii kowuci. ²² Fodaama Móyíis korussa ga hamhamaa ßu-Esípti, ee ya ennda ßo' yilëeki'-solu ndaga wo'eencaagari na tumeencaagari.

²³ Ga waa Móyíis laak tíkiis tidaan'kaah-nikiisda, helci ka'ta ga kiwaaknee ßu-Isarayeel, mbokcaagari. ²⁴ Ya hotta daama ßo' ga ßu-Esípti

yaa en na kisodal bo' yíinoo ga bu-Isarayeel, yaa feekki. Ya lúukidohhari, ya ëldúki'tari, appa baa bok ga bu-Esíptida. ²⁵ Ya foogee an mbokcaagari hay ki'ínoh an Kooh waa' kikooroh gari, ya músalba, wayee baama ínohhii iñaama ga. ²⁶ Ga kooh-wíisfaa, ya hotta bo' banak ga bu-Isarayeel baa enee na kiheñoh, ya waa'taba kijúwohi', ya wo''aba an: «biyaay, d'ú heñoh ya, ee d'ú bimbok?» ²⁷ Yaa jekelukee mooroomcida nak tappa Móyíis yah woo''ari an: «Bii fallaa buu' na atti'oh ga dookkíi ba? ²⁸ Fu waa'too ki'ap fodaa fu apee wútúwaa baa bok ga bu-Esíptidanee?» ²⁹ Daa Móyíis kelohee wo'eencaa caama, ya núppa, ya daakukneera ga kúlkaa Majaan. Ya ennda da bi ya laakka towu tanak daama.

³⁰ Tíkka ga tíkiis tidaañkaah-nikiis, laakka malaakaa Kooh feeñukki ga ëgí'-dúndagaa ga yahaa janjagaa Sínayída, ga dúuy kiwii, kiwi-ikaa enee na kitak ga dúuy dútúk. ³¹ Móyíis dalla kijaahli' ga iña ya hotda, ya yaa deey kimalak bi jof, wayee ya kelohha koonakaa Ha'mudii, kaa wo''i an: ³² «Mi yëri en Koohyii bicaasamfu, Koohyii Abaraham, Koohyii Ísaak, Koohyii Yakoop.» Daama, Móyíis yaa saak ndaga kitíit, ya kaañissii kibëwí' has kimalak. ³³ Ha'mudii tíkka ga, wo''ari an: «dola ñafa'ciigaraa ndaga dekatii fu togohda dekat wisela'í. ³⁴ Mi hotin coonufaa heetaagoo enukoh ga kúlkaa Esíptida. Mi kelohin ti'iintaagaba, kërí tah mi yoosukin kisomba. Diimada, hay mi wossaa kúlkaa Esípti.»

³⁵ Móyíis yaama, yëri mbokcaagari taasukee, ba wo'ari an: «bii fallaa buu' na atti'oh ba?» Yëri Kooh wosee ya kuliyuk ga heetaa ya laasba, koorohha ga malaakaa Kooh feeñukee Móyíis ga dútúkaada. ³⁶ Móyíis na kihafci, yëri meydoh bu-Isarayeel kúlkaa Esípti ya tummba enaama cidóoyí'-waa' na kintaan ga kúlkaa Esípti, ga waa ba paaf giyyaa wiyo'ohwaa, na ga waa ba kooroh ëgí'-dúndagaa ba tummba ga iñaa le'in tikiis tidaañkaah-niikiisda. ³⁷ Móyíis yëri wo'ee bu-Isarayeel an: «Kooh hayyúu kimeydohi' ga heetiigarúu seldíiga-Koohaa man naroo.» ³⁸ Ga waa mbooloomaa nëgírukoh ga ëgí'-dúndagaada, yëri enee ban ga díkaanti bicaasammbuu na malaakaa Kooh wo'ee nari ga janjagaa Síneyíida, ee ya laassa ga wo'eencaa Kooh onohi kipesda, ki'e'tuuca.

³⁹ Bicaasammbuu sagussa kitaam ga wo'een Móyíis, ba foñjari, helba boyukka Esípti. ⁴⁰ Ba nakka Aaron an: «Tíbdáarii koohcaa kuliyukan ga fikiiríi, ndaga Móyíis, yaa meyoheeríi kúlkaa Esíptida dí ínohoo iñaa dallida.» ⁴¹ Waa ennda da, ba tíbpa doon, ba tummba yenba koohba, ba tummba sarah ga nataalaama. Keeñba soossa lool ga iñaa ba tíb na yahba yaama. ⁴² Kooh úsaayyaba, foñjaba baa jaamuk nohii, ñiidii na olcii ga asamaanda fodii koohba. Ee iñaama sah-sah yëri bídu ga këyítfaa seldíiga-Koohcaa an:
«Dú, heetii Isarayeel,
ga wii d'ú tum sarah júu'caa
na sarah ciliis iñaa le' tikiis tidaañkaah-nikiis ga
ëgí'-dúndagaada,

dú tumdeeroocane?

⁴³ Múk, dú koorukee taalaa Molok yaa dú tík
Kooh haffúuda,
na nataalaa ku'olkaa Reefaan yaa dú tík Koohda
ban.

Nataalcaama dú bëri hëwíreeca, dú baa jaamukca.

Këri tah, mi hayyúu kitool, mi bayyúu daa wëñ
teeraa Babíloon ki'úsaay.»

⁴⁴ Iceen tíkka ga an:

- Taalaa daakohsee Bíncaa cisela'í'caa teewoh
kifiliimunkaa Kooh na bicaasambúuda,
ba taabee nawa ga dduuy ëgí'-dúndagaa.
Taalaama, Móyíis hëwíreewa fodaa daa Kooh
teeweeriwada: en ki'ena, ya nakee Móyíis
kihëwí'wa, ya taabuk ga daa ya hot lëdirussida.

⁴⁵ Taalaama, bicaasambuu baa hayee ga
fenoocida laasussa gawa. Ba taamba nawa
bi ga kúlkaa ba te'ee ga heetcaa Kooh kaalee
ga fikiíba, lak Yosúwée yëri kuliyyukee ga
fikiíba. Wa tessa daama bi ga jamaanaa
Buu' Dëwít. ⁴⁶ Dëwít neflohha Kooh, ya
kíimmba Kooh kiyípi'ti kaan daa tucaasamuntaa
Yakoop* jaamukohanndi. ⁴⁷ Wayee Salomon yëri
mëeñjoh kitawahi' Kooh kaanfaa.

⁴⁸ Koohyii ga dookaa-dookda nak dëkoo ga
kaanfaa bo' hëwí' na yahci. Ee fodaa daa
sëldiiga-Koohaa bínkada, Ha'mudii wo' an:

⁴⁹ «Asamaanii wëri en ban-buuriigoo, kakayfii
ennda ditogaa' kottoo. Kon dú tawahfandoo
kaan fa man na? Wala dú heeli'too daa mi

---

* **7:46** 7: 46 Yakoop bayeera ban teekaa Isarayeel

dëkohan da man na? ⁵⁰ Iñcuma béebca, hanaa enndii yalhoo hëwí'ca?»

⁵¹ Iceen wo'issa atti'ohcaa an:

- Dú bërí yëgís ga haf ee keeñciigarúu na nofciirúu dú lágınca pat ga kikelohi' Kooht. Besaa en béeb dú en na kilebiroh Helii yisela'í'yii, dú taam bicaasammbúu. ⁵² Laakin seldíga-Kooh yínoo rek yaa bicaasammbúu hatallii ga kipese? Ba appa seldíga-Koohcaa def kiyéegaloh kihaykaa yijúwí'yii. Ee wati-fi wati dú onin yijúwí'yii bíinj, dú apinndi. ⁵³ Dú laasin ga Waasii Kooh eroh, koorohha ga malaakacaada, wayee dú taabukkiiwa. Iceen tapisohussa na atoh bi kaannda.

⁵⁴ Daa bu-paanaa wiyaakwa kelohee wo'eencaa Iceen caama, keeñcaagaba caa oñ ndaga ki'aylukki, ba baa dowuk. ⁵⁵ Wayee, Iceen ga kihafci nak, líiffa na Helaa yisela'í'yaa; ya taaginukka asamaan, ya hotta ndamaa Kooh, ya hotta Yéesu ban tuukin hanohha yah-ñaabaa Kooh, ⁵⁶ Iceen wo''a an:

- Malkat, mi hotin asamaanii lëgísukin, Kowukii bii tuukin hanoh yah-ñaabii Kooh.

⁵⁷ Daa ba kelohee wo'eencaama, ba dalla kipookoh na tifiip, lagussa nofcaagaba, ba iisukka waas kínoo mílíp ga dookci. ⁵⁸ Ba fassari bi ba meyca nari teeraa, ba aawwari kitapisoh na atoh ki'appi. Buwaa neehalsee ki'en seedi'da, súukussa kúltícaagaba kakay ga kotcaa oomaa-filaa teeku Sóolda. ⁵⁹ Ga daa ba

---

† **7:51** 7: 51 Wo'eenii Iceen wo' diidfa en fodii «buwaa keeñcaa na nofcaa gúrukii» ee waa kiwo' rek kisanj kikelohi' Kooh

enee Iceen kitapisoh na atoh tóohda, Iceen yaa kíim Kooh an:

- Yéesu, Ha'mudii, te'aa fítiigoo.

⁶⁰ Lëehí'ta, ya yí'a, lessa koonaa ga d'ook an:

- Ha'mudii, kaa taabukba baakaarii wii! Daa ya wo'ee iñaama, ya kaannda. Kaanaa Iceen waama, Sóol fareera ga.

8

Buwaa gëm ga Yéesuda Sóol hatallaba ga kipesba

¹⁻² Kaanaa Iceen waama, Sóol fareera ga. Laakka biibo' bigëmi' Kooh baa beβ faraaaffaa Iceen, ba accafa, ee ba kodukka lool kaanaa Iceen. Ga besaa bëríi Iceen apuda, buwaa gëmu ga Yéesu ee enu ga Yéerúsaleemda dalussa ki-hatalu ga kipesba, hatal wiméeski'. Béeb buwaa gëm ga Yéesuda tasaarukohussa ga gohcaa Yúudée na caa Samaríi bi tessa apotaa'caa doŋ. ³Wayee Sóol ga kihafci, keennda ga d'ook buwaa gëm ga Yéesuda, ki'íslukohba ngëmaagaba. Ya yaa aas ga kaancaa, ya yaa am buwaa gëmindá, betoo yaaloo, ya yaa lanba ga kasu.

⁴ Béeb buwaa tasaarukohseedá nak, baa wíil ga duuy kúlkaa, ba baa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii.

Filiip yéegalohha Hewhewii winéwí'wii ga gohaa Samaríi

⁵ Fodaama Filiip ka'ta gohaa Samaríi, ga teeru wíinoo daama, ya yaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Kiristaa, Músalkaatii díghoseedá. ⁶ Buwaa ga dëkaada tóohba

aawussa kisúkúruk Filiip ndaga kíntaancaa ba keloh ee ba hot ya tumiɗa, ba gëmmbari. ⁷ En ki'ena, raɓ biyewin meyohussa na tifiip tiyaak ga buwaa dúukoolinda, ee lafañ biyewin na beeduki' biyewin wëkɗussa ban. ⁸ Fodaama keeñ-soos wiyaak laakka ga teeraama.

⁹ Wiima lak ga teeraama, laakin baa ɗeɓ da ki'en, ya teeku Simoŋ ee ya enee luhusoh. Bu-Samaríi waaru'eera ga iñcaa ya tumeɗa. Ya tíkee hafci bo' yilëeki'-solu, ¹⁰ ee bééɓ, oomaanoo, yaakoo súkúrukeera iñcaa ya wo'ida. Ba wo'ee gari an:

- Bii yii yëri en doolii Kooh, wii wo'u an wa doŋ wa mínda.

¹¹ Ba baa súkúrukki dijófi' ndaga ya maañinba kiwaaru'i ga luhuscaa ya tumiɗa. ¹² Wayee daa Filiip yéegalohée Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Nguuraa Kooh na ga loo Yéesu Kiristaada, bééɓ buwaa, betoo yaaloo gëmmba, ba awwa kibétisi'uk; ¹³ bi ga Simoŋ luhusohaa sah gëmmba, ya bétisi'ussa. Ya aawwa kitaabuk Filiip rek. Ya waaru''a lool ga kíntaancaa na enaamacaa cidóoyí'-waa'caa ya hot Filiip tumiɗa.

¹⁴ Apotaa'caa ga Yéerúsaleemɗa nak, kelohussa an bu-gohaa Samaríi te'uunun Wo'eenaa Kooh ga keeñba. Ba wossa Pee' na Saŋ daama. ¹⁵ Daa Pee' na Saŋ le'see da, ba kíimi'ta buwaama Kooh, ba laas ga Helii yisela'í'yii. ¹⁶ En ki'ena, lak Helii yisela'í'yii yoosukkii ga yínoo gaba duum, ba eemeɗ ga kibétisi'u ga teekii Yéesu, Ha'mudii. ¹⁷ Waa ennda ɗa, Pee' na Saŋ tikussaba, yaa en bééɓ yah ga haf, doo ba baa

han kilaas ga Heli yisela'í'yii. ¹⁸ Simon hotta an Heli yisela'í'yii yoosukin ga dook buwaa ga waa apotaa'caa tikba yah ga hafda. Ya waa'ta kineehal Pee' na Saṅ hēelís, ¹⁹ wo''a an:

- Onattoo ban kimín iñuma dú tumida, doonaa baa mi tik yah ga haf béeb ya laas ga Heli yisela'í'yii.

²⁰ Wayee, Pee' loffari an:

- Koparumgaraa saṅku'at ee fu saṅku'uk nawa. Iña Kooṅ onoh, fu foon an fu minndi kilom na hēelise? ²¹ Fu laakoo wa' na bak ga iñii yii ndaga keeñigaraa júbpíi ga fikíi Kooṅ. ²² Kon hebukaa jafaa halaatumgaraa wibóní' wuma dúuy, fu aaw kikiim Ha'mudii, en danaa ya bayallaa halaatumgaraa wibóní' wuma, en an minukinaa! ²³ En ki'ena, mi hotin an fu líif na ki'iñaan ee fu ñaam-baakaa'. ²⁴ Simon dalla kitaas an:

- Kíimfattoo Ha'mudii na kihaffúu, en danaa iñcii dú wo'da wíinoo gaca dalooro. ²⁵ Pee' na Saṅ, ga waa ba seedi''a, ba yéegalohha Wo'eenii Ha'mudii bi ba lēehí'ta, ba baa boyuk Yéerúsaleem; ee ga waasaa, ba baa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii ga dēk ciyewin ga gohaa Samaríi.

Filiip bētisi''a baa dēk Ecoopíi ga waas Gaasaa

²⁶ Laakka bes, malaakaa Ha'mudii wo''a Filiip an:

- Koluka, fu ka' bak iña hanoh meyaa'-noh yah-senḍa, fu taam waasaa meyoh Yéerúsaleem aaw Gaasaada. Waasaama koorhsussii diimada.

²⁷ Filiip dalla kikoluk yaa yah. Ya hídoonha na bo' yiyaal yaa meyoh kúlkaa Ecoopíi, baa nak enee baa yóomdu hen. Ee baa yëri en tuukkoh-alalaa buuraa Ecoopíi yibetiyaa wo'si Kaandaasda. Ya karee Yéerúsaleem kijaamuk Kooh, ²⁸ ee ya enee kiboyuk kaanba. Baa, lak yugin ga sareetaagari yaa jaŋ Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa bínda. ²⁹ Helaa yisela'í'yaa wo''a Filiip an:

- Gaawaa kitíin fu daɓ sareetaa waanee.

³⁰ Filiip foolla, daɓpa sareetaa, ya kelohha baa yaa jaŋ ga Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa bínda, ya meekissari an:

- Iníi fu jaŋda, fu ínohin yen ga sahe?

³¹ Baa taassa an:

- Mi laakkii baa lóogísohdanndoowanaa, mi tuman na bi mi ínoh iníi wa waa' kiwo'da?

Lëehi'ta ya wo''a Filiip kilap ga sareetaa, ya yuŋ ga yahaaci. ³² Kudekatkaa ya enee na kijan ga Këyítfaa Ísayíi, seldíiga-Koohaada enee kii: «Fodii baal, ya bayussa ki'apunee, fodii kubaalkaa fiippii ga fíkíi baa enndi na kinenda,

fodaama, ya légíssii kúuwci.

³³ Ya torohdussa ee ken onndiiri kayoh. Kumuunci laguunun ee ya foñnjii lam.»

³⁴ Baa kúlkeh Ecoopíida, meekissa Filiip an:

- Wo'aaroo en nebpaanaa, seldíiga-Koohaa wo' loo ba dii? Wo' na hafcinoo, wo' ga bo' yiliis?

³⁵ Waa ennda da, Filiip bebpa wo'eenaa, ya abohha ga inaa Ísayíi, seldíiga-Koohaa wo' yaama, ya yaa lóogísohi'ti Hewhewii winéwí'wii

wo' ga loo Yéesuufa. ³⁶ Daa ba en na kiyahda, ba le''a ga defkataa taakin músú, leehí'ta baa wo''a Filiip an:

- Man músú mee, iñii kokohan ya mi bētísi'u?

[³⁷ Filiip wo''ari an:

- En an fu gëmin ga keeñiigaraa béebwanaa, fu mín kibētísi'u.

Baa wo''ari an:

- Mi gëmin an Yéesu Kiristaa yëri en Kowukii Kooh.]

³⁸ Ga saasi, baa dalla kinakoh sareetaa tuukiru, Filiip na baa yoosukussa ga duuy músúmaa, Filiip bētísi''ari.

³⁹ Daa ba mey músúmaa hen, Helii Ha'mudii bëffa Filiip, baa kúlkoh Ecoopíida hotissiiri. Wayee baa yaa yah waasci na keeñ wisóosí'.

⁴⁰ Filiip nak, meyneera teeraa Asot, ya yaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii; ya taamba teeru na teeru, bi ga daa ya le'oh teeraa Sesa-reeda.

9

Sóol gëmma ga Yéesu (Tumeen 22: 6-16; 26: 12-18)

¹ Wiima lak Sóol yii lís kidíguk ki'ap tēelíbéecaa Ha'mudii, ya ka'ta ga ha'-kaadaa sarahohcaa kikiimmbi, kēyítfaa ya teewohan ga buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawú'caa ga teeraa Damaasda, ² en dānaa buwaa ya laak daama ee boku ga waasii Ha'mudiida, ennda beti, ennda yaal, ya amba, ya haydohba Yéerúsaleem.

³ Lak ya yaa ga waas Damaas, ee ya deeyin teeraa, dalla kilaak lee'laataa meyoh asamaan:

wa ennda mareet ga dfookci, bi wíillari. ⁴ Ya keennda kakay. Ya kelohha koonaa, kaa wo''i an:

- Sóol! Sóol, iñii tah ya fu hatalloo ga kipes?

⁵ Ya taassa an:

- Kiyaakii, fu yëri en ba? Koonaa kaa wo''ari an:

- Mi yëri en Yéesu yii fu hatal ga kipesda.

⁶ Wayee koluka nak, fu aas duuy teerum. Daama, fu hay kiwo'u iñaa fu jom kitumda. ⁷ Buwaa taabee narída tuukussa, tíitussa bi ba mínoo kiwo', ba kelohee ga koonaa kaa wayee ba hottii bo'. ⁸ Sóol kolukka, wayee ga daa hascaagari buulda tooh, ya hotissii dara. Ba ammbari ga yah, kile'dohhi teeraa Damaas. ⁹ Tummba bes kaahay, caa ya hotoo, ya ñammbii, ya anndii.

¹⁰ Wiima, lak laakin ga teeraa Damaas tēelíbéenaa teeku Anañaas, Ha'mudii feeñukkari ga heey wo''ari an:

- Anañaas! Anañaas taassa an:

- Mi yee, Ha'mudii.

¹¹ Ha'mudii wo''ari an:

- Karaa diima-diima kaan Yúdaa, ga waasaa wo'u waasaa wiyólóhí'waada, fu meekisoh baa teeku Sóol ee meyoh teeraa Taarsada. Ya yaa da, ee diima den yaa kíim Kooh. ¹² Ya hotin ga heey baa teeku Anañaas, aassa gari ga kaanfaa, tíkkari yah ga haf doonaa ya hotis.

¹³ Anañaas nak wo''a an:

- Ha'mudii, mi kelohin ga bo' biyewin iñcaa cibóní'caa baa yaama tum buwaagaraa ga Yéerúsaleemda. ¹⁴ Ee sah ya hayin dii, taam na doolaa sarahohcaa biyaakbaa onndi, kibay béeb buwii en na kikíim ga teekfuda.

¹⁵ Wayee, Ha'mudii wo''ari an:

- Karaa hen rek, baa yaama mi yëri tanukki kijeriñukohhi, ya le'doh teekiigoo ga fíkíi buwaa enussii yaawúu'da, fíkíi buu'cii, na fíkíi bu-Isarayeel. ¹⁶ Mi hayyi kiteeb na kihaffoo béeb coonucaa ya jom kiday ndaga teekiigooda.

¹⁷ Waa ennda da, Anañaas ka'ta, ya aassa kaanfaa. Ya tíkka Sóol yahcaagari, wo''ari an:

- Sóol, mbokiigoo, Yéesu, Ha'mudii yaa feeñukeeraa ga waasaa fu koorohee kihay diida, yëri wossoo garaa en d'anaa fu hotis, ee fu líif na Helii yisela'íyii.

¹⁸ Ga saasi, iñcaa man na wéesée-jën keeno-hha hascaa Sóol, ya hotissa. Waa ennda da, ya kolukka bétísi'ukka. ¹⁹ Lëehí'ta ya ñammba, ya mínnda kituuk.

Sóol yaa jégíroh Hewhewii winéwí'wii ga Damaas

Waa ennda da, Sóol tessa na téelíbéecaa Yéesu ee dëku teeraa Damaasda, bi sammaba kimaañ. ²⁰ Ya sekkii iñaa maañ, ya aawwa kijangat ga duuy jaangu-yaawúu'caa an Yéesu yëri en Kowukii Kooh. ²¹ Béeb buwaa kelohee iñaa Sóol wo' yaama, waaru'ussa bi baa wo' an:

- Cab! Hanaa enndii bii yii yëri enee ga Yéerúsaleem, yaa hatal ga kipes buwii gëm ga Yéesuda? Enndii ki'am buwii gëm ga Yéesu, na kibayba Yéerúsaleem ga sarahocaa biyaakbaa haydoheeri diine?

²² Sóol nak wëñnja da kiyégís ga jangataagari. Yaawúu'caa dëku Damaasda, laakussii iñaa ba wo'anndi ndaga ya teeweeba hen bi lee'ta an Yéesu yëri en Kiristaanii.

²³ Ka'ta bi maañnja, yaawú'caa hotohussa ga díkaantiba ki'ap Sól, ²⁴ wayee Sól yéennga iña bok ga. Wekoo, nohoo ba baa watuk, bi ga halcaa teeraa, doonaa ba mínndi ki'ap. ²⁵ Waa ennda da, tëelíbéecaa Yéesu Sól jégíreedá bayussari ga wek, ba ekkari ga Kosu, yoolussari ga fenoo miiraa dëkaa doonaa ya mín kisaan.

Sól ka'ta Yéerúsaleem

²⁶ Sól le''a Yéerúsaleem, ya waa'ta kitaam na tëelíbéecaa Yéesuda, wayee béeb niikkari ndaga ba gëméeríi kayoh-kayohda an ya enin tëelíbée Yéesu. ²⁷ Waa ennda da, Barnabaas beɓpari, bayyari ga Apotaa'caa. Ya béestí'taba daa Sól hotee Ha'mudii ga waasaa, ee Ha'mudii wo''a narida, na daa ya daanee kijégíroh ga teekaa Yéesu ga Damaasda. ²⁸ Aboh ga besaa bërii, Sól taamba naba, ba baa kari, ba baa hayi ga duuy Yéerúsaleem, ba baa jégíroh ga teekii Ha'mudii ga fikíi béeb. ²⁹ Ya yaa ka' ga Yaawú'caa laksi kiGerekda, ya yaa saawal naba, wayee baama waa'seeri ki'ap. ³⁰ Buwaa gëm ga Yéesuda, daa ba yéegeeka, ba bayya Sól teeraa Sesaree. Ya meyohha daama, ya yaa yah waa Tarsa.

³¹ Fodaama, buwaa gëmu ga Yéesu dëku ga gohaa Yúudée, waa Gélílee, na waa Samariida hannda kilaaku jam. Buwaa baa wëñ kiyégís ga ngëmaa, ba niikka Ha'mudii ga kipesba, ee Helaa yisela'íyaa amdohhaba, baa wëñ kibaatuk.

Pee' wëkí'ta Aynee ga teeraa Lídaa

³² Wiima lak Pee' yaa wíil daa en béeb. Laakka bes, ya ka'ta teeraa Lídaa, ga buwaa en buu

Kooh daamada. ³³ Ya laakka daama baa teeku Aynee. Baama lak faanukin tíkiis tiyitnataahay, ndaga ya lafañee hen. ³⁴ Pee' wo''ari an:

- Aynee, Yéesu Kiristaa yëri wëkí'taa, koluka fu lari' haffu fayaanfigaraa. Ga saasi Aynee kolukka. ³⁵ Daa béeb bu-Lídaa na béeb gohaa Sarom hotseeri, ba súpitta kipeskaagaba ba gëmmba ga Ha'mudii.

Pee' mílisi'ta Tabítaa

³⁶ Wiima, ga teeraa Yopee, lak laakin betifaa teeku Tabítaa ee fa gëmin ga Yéesu. Teekaama wo'si «Dorkaas» ga kiGerek: wëri en «Nuuh». Betifaama dëkee ga kitum enaama yijófi' na kidímal buwaa laakooda. ³⁷ Ga bescaama, betifaa keennda dúukool, fa kaannda. Fa bookussa, lëehí'ta fa faanussa ga túuyaa hanoh dook ga taahaada. ³⁸ Tëelíbéecaa Yéesu ee dëku Yopeeda, lak yéeguunun an Pee' yaa ga Lídaa. Lídaa na Yopee úsaayohussii dara. Ba wossa bo' banak ga Pee' kiwo''i an: «Dímalaarii, fu gaaw kihay garii.» ³⁹ Pee' taammba naba ga saasi. Daa ya le'ee, ba bayyari túuyaa faraaffaa faanohuda. Béeb beticaa biyaalba kaanin ee ba bihúnis Tabítaada, hayussa gari na tilooyoh. Ba baa teeppi mariñee'caa na kúltícaa Tabítaa daanee kiñëekí' ga waa ya pesohda. ⁴⁰ Pee' meydohhaba béebba foh, ya yí'a, kímmba Kooh. Lëehí'ta ya méeñsukka ga faraaffaa, wo''a an:

- Tabítaa, kolka!

Tabítaa malakka, ee daa ya hotee Pee' hen, ya kolukka, yuñga. ⁴¹ Pee' ammbari ga yah, dímallari ya koluk. Lëehí'ta Pee' bayya buwaa gëmuunun Kooh enu dada, na beticaa biyaalba

kaaninda; ba hayya, ya teeɓpaba Tabítaa, lak milísin. ⁴² Iña hew yaama síwwa ga teeraa Yopee ee bo' biyewin gëmussa ga Ha'mudii. ⁴³ Waa ennda ɗa, Pee' tessa ga Yopee bi maañnja ga kaan bo', yaa teeku Simon ee ya iña tiyoh-on.

10

Korney hotta malaakaa Kooh ga heey

¹ Laakeera ga teeraa Sesaree baa teeku Korney. Ya kuliyuki bo' bitéemée' ga lagaa soldaa'caa bu-Room wo'si «Ítalíida». ² Baa yaama enee bo' yigëmi' Kooh ee niikeera Kooh ya na bu-kaanci bééɓba. Ya yewineera kidímal yaawú'caa laaksooda ee ya tagohéerí na kíkíim Kooh. ³ Laakka bes, ga wahtu kigoonaluk, iña ammbari fodii heey, ya hotta fañ malaakaa Kooh feeñukki, wo''ari an:

- Korney!

⁴ Korney ennda hascaagari jak ga malaakaa, ya dalla kitíit, meekissari an:

- Kiyaaakii, iñii laak ya? Malaakaa wo''ari an:

- Kooh tookin iñii fu kíimbiɗa ee ya hotin dii fu amdóhi buwii laakooɗa. ⁵ Diima nak wosaa bibe' Yopee, ga baa teeku Simon ee baysi Pee'. ⁶ Ya yaa ga kaan baa teeku Simon, yaa tíyi on ee kaanci faa ga yahaa giiyaa.

⁷ Ga waa malaakaa wo'ee nari ka'ɗa, Korney bayya ga súrgacaagari banak, na soldaa' yigëmi' Kooh ga baa ya kuliyukɗa. ⁸ Ya béesti'ta tooh iña heweɗa, lëehi'ta, ya wossaba teeraa Yopee.

⁹ Ga kooh-wíisfaa, lak buwaa Korney woseɗa baa ga waas ee ba deeyin teeraa Yopee. Wiima

lak Pee' lapin dook taahaa kaan Simon, tíyoh-
 oadaa, kikíim Kooh ga wahtu cuunoh. ¹⁰ Kiyaaḅ
 dabpari, ya waa'ta kiñam. Lakanaa ya yaa
 tíkḁu cuunoh, iñaa ammbari fodii heey, ¹¹ ya hot
 Asamaan lēgískin, iñaa man na piis wiyaak, waa
 abu ga siñdaacaa cinikiiscaa waa yoosuk, meyoh
 asamaan. ¹² Ga ḁuuy piisaama, heet rawaa en
 bééḅ waa ga: ennda ha'-kot cinikiis, ennda bii
 fasukida, ennda heet selaa en bééḅ. ¹³ Laakka
 koonaaakaa wo' Pee' an:

- Pee' kolka, fu ap, fu ñam!

¹⁴ Pee' taassa an:

- Múk, Ha'mudii, mi mosoo kiñam iñaa tabin
 na iñaa settii ga fikíi Kooh.

¹⁵ Koonaaakaa wo'issa kotaa kukanakkaa an:

- Iñaa Kooh wo' an setin ga fikíici, kaa tíkwa
 iñaa tabin.

¹⁶ Iñaama, ennda ḁa waas kaahay, lēehi'ta ga
 saasi piisaa lappa asamaan.

¹⁷ Lak Pee' jaahli'in ee yaa lís kiraas ga helci ati
 iñaa ya hot yaama waa' ya kiwo'. Wahtaama nak
 buwaa Korney woseeḁa le'ussa, ḁa meekisohha
 bi ḁa le''a kaan Simon, ḁa tuukka ga hal-kaadaa.

¹⁸ Ba ḁeytohha, ḁa meekisohha an:

- Simon yii wo'u Pee'ḁa en ga kaanfii fiine?

¹⁹ Pee' nak, lak yaa lís kihalaat ga iñaa ya
 hotḁa, Helaa yisela'i'yaa dallari kiwo' an:

- Bo' ḁaahay bee ee soolukussaa. ²⁰ Kolka fu
 yoosuk fu taam naba ee kaa laak hel kanak ga,
 ndaga mi yēri wosba.

²¹ Pee' yoosukka, ka'ta ga buwaa, wo''aba an:

- Mi yēri en bii ḁú waa' kihotḁa. Iñii enee
 kottúu ya?

²² Ba taassari an:

- Korney, yaa kuliyuk ga soldaa'caada, yëri wossii. Ya enin baa júwin ee niikin Kooh, ee béeb yaawúu'cii seedi'inka gari. Laak malaakaa Kooh dígalli kibaylukkaa fu ka' kaanci, ya súkúrukkaa ga iñaa fu jommbi kiwo'da.

²³ Waa ennda da, Pee' paafdohhaba duuy kaanfaa, ya néehí'taba daama bi Kooh wíissa. Ga kooh-wíisfaa, Pee' tókukka ga waas, yaa yah naba. Laakeera bibo' baa benndi ga buwaa gëmu ga Yéesu ee dëku Yopeeda. ²⁴ Ga besaa tik gada, ya le''a teeraa Sesaree. Wiima nak, lak Korney hídírohin bu-kaanci na filiimunkumuuncaagari, bii sekki. ²⁵ Ga waa Pee' en na ki'aas kaanfaada, Korney hayya, kihídohnee nari, ya jafukka kakay ga kotcaagari, yí''a ga fikíici. ²⁶ Wayee Pee' ammbari, yaa béwí'ti, wo''ari an:

- Kolka Korney! Mi ban, mi bo' don fodii garaa.

²⁷ Léehí'ta Pee' yaa saawal nari bi ba aassa kaanfaa. Pee' nak hotta buwaa ga duuy kaanfaa, hídírukohuunun biyewin. ²⁸ Ya dalla kiwo' an:

- Fodii dii dú ínohkada, baa en yaawúu' hoonohuunun ki'aboh na baa enndii yaawúu' ee hoonohuunun ki'aas kaaanci. Wayee Kooh teewinndoo, mi na kihaffoo, an Ken jomoo kiwo' bo' an kitaam nari tabin wala an ya settii. ²⁹ Këri tah mi laakkii hel kanak ga kihay dii ga wii dú baylukkooda. Kon diimada soolii enee ya?

³⁰ Korney taassa an:

- Laakin bes kaahay ga wati, ga wahtii du kíimohi Kooh ga kigoonaluk du enoh wii sii'da, mi enee dii ga kaanndoo, mi yaa kíim

Kooh. Mi yéenngiinaa, mi hotta bo' yaa ekukin kúltí cimélicí', meyin mël ga fikíiroo, ³¹ baa wo''aroo an: «Korney, Kooh tookdínndaa iñaa fu kiimeerída, ee ya hotin ga dii fu took kidímal buwii laakooda. ³² Diima nak, wosaa bíbo' teeraa Yopee, ga bo' yaa teeku Simon ee baysi Pee'. Ya yaa ga kaan bo' yaa teeku Simon, iñaa tíyoh-on ee kaanci faa ga yahaa giyyaa. ³³ Ga saasi mi wosohharaa kikoo'nee, ee ga dii fu hayínda, iñii fu tumda jofin. Kon dí béebpíi dí bee ga fikíi Kooh kisúkúruk béeb iñii Ha'mudii nakkaa kiwo''íida.»

Jangataa Pee' ga kaan Korney

³⁴ Waa ennda da, Pee' bebpa wo'eenaa, wo''a an:

- Diima, mi ínohin kayoh-kayohda an Kooh tík buwii ba wíinoo ga fikíici. ³⁵ En ki'ena, béeb baa fu niikki, ee fu tumi iñaa júwin ga fikíicinaa, ga heetaa fu mín kibokoh ga éldúna tóoh, fu neblohinndi. ³⁶ Ya wosohin wo'enaagari ga bu-Isarayeel, ya yéegalohha ga d'uuyba Hewhewii winéwí'wii haydoh jam kesida, koorohha ga Yéesu Kiristaa, yii en Ha'mudii buwii béeb ga éldúnada. ³⁷ Ga iñaa tík ga waa Saṅ bēytoh buwaa kibētísi'ukneedá, d'ú inohin iñaa hewee, síwwa ga kúlkaa Yúudée béeb ee dalohee gohaa Gélíleeda. ³⁸ Yéesu Nasareet yaama, Kooh faleeri, so'tari doolaa meyoh ga Helii yisela'í'yii, ya yaa wíl daa en béeb kitum enaama cijófi', ya yaa wēkí' béeb buwaa Seytaani laakee dooli ga dookbada ndaga Kooh taabee nari. ³⁹ Dí nak, dí seedi'in béeb iñaa ya tum ga kúlkaa yaawúu'caa na ban ga Yéerúsaleemda. Ba appari ga waa

ba daayci ga kuraanaada. ⁴⁰ Wayee ga besaa wukaahaywaa tik gada, Kooh milísi'tari, onndari kifeeñuk. ⁴¹ Ya feeñukkii nak ga buwii béebba wayee enee ga buwaa Kooh tanukee balaa bëriinaa, ba en seedida: ennda dí bii, dí bokin nari kiñam na ki'an ga waa ya milís ga buwaa kaaninda. ⁴² Yéesu yaama, yëri ebillii kijangat ga duuy heetii yaawúu'cii na kiseedi' an Kooh yëri falli ki'atti buwii pesda na buwii kaaninda. ⁴³ Sëldíiga-Koohcaa béebba seedi'uunun ga Yéesu an: béeb baa fu gëm garinaa, ga doolaa teekaagari, fu hay kibaylu baakaa'caagaraa.

Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga buwaa enussii yaawúu'da

⁴⁴ Lakanaa Pee' yaa lís kiwo' fodaama, Helaa yisela'í'yaa yoosukka ga dook béeb buwaa enee na kisúkúruk wo'eenaagarida. ⁴⁵ Yaawúu'caa gëm ga Yéesu ee taamsee na Pee'da, jaahli'ussa lool ga daa Helaa yisela'í'yaa Kooh onohda yoosukin ban ga buwaa enussii yaawúu'da. ⁴⁶ En ki'ena, ba kelohee buwaa baa wo' lak ciliis ee ba baa kañ kiyakkaa Kooh. Waa ennda da, Pee' dalla kiwo' an:

⁴⁷ - Bo' mínin buwii bii kihoonoh kibëtísi'u ga músú ee lak fodii garuu, ba laasin ga Helii yisela'í'yiinee?

⁴⁸ Fodaama ya ebilohha ba bëtísi'u ga teekii Yéesu Kiristaa. Lëehí'ta ba kíimbari ya tes naba bi sam kimaañ.

11

*Pee' béestí'ta buwaa gëm ga Yéesu dëku
Yéerúsaleemda iñaa ya tumda*

¹ Waa ennda da, apotaa'caa na mbok-kerceencaa enu ga gohaa Yúudéeda kelohussa an bi ga buwaa enussii yaawúu'da sah laasuunun ga wo'eenaa KooH. ² Ga waa Pee' boyuk Yéerúsaleemda nak, yaawúu'caa gëm ga Yéesuda baa ña'ti an:

³ - Iñii tah ya fu aas kaancaa buwaa enussii yaawúu'da bi sah fu ñam naba?

⁴ Daama nak Pee' awwaba kibéestí' wíinoo wíinoo tooh iñaa heweeda. ⁵ Ya wo'aba an:

- Laakee bes mi enee na kikiim KooH ga teeraa Yopee, iñaa ammbaroo fodii heey, mi hotta enaama waa yoosukoh asamaan, waa hay kakay mannda na piis wiyaak, waa abu ga siñdaacaa cinikiiscaa, wa hayya bi garoo. ⁶ Mi malakka duuygaa dijófi' mi hotta ga raB, ha'-kot nikiiscii na raB luufcii na bii fasukida, na selcii. ⁷ Waa ennda da, mi kelohha koonaa'kaa wo'oo an: «Pee' kolka, fu ap, fu ñam.» ⁸ Wayee mi taassa an: «Múk Ha'mudii, ndaga iñaa tabin kiñam na iñaa settii ga fikiifu mosoo ki'aas kúuwroo.»

⁹ Koonaa'kaa wo'issa ga asamaan kot kukanak an: «Iñaa KooH wo' an setin, kaa tíkwa iñaa tabin.»

¹⁰ Iñaa tummba da bi ennda waas kaahay, lëehí'ta tooh boykidohussa asamaan. ¹¹ Ga wahaama siiy, laakka bo' baahay baa hayu kaanfaa dí enoheeda. Ba meyohee teeraa Sesaree ee ba wossee garoo. ¹² Helii yisela'í'yii wo'aroo kika' naba ee mi hanat kilaak hel kanak ga. Fodaama mbok-kerceencii biyitniinoobii dú hot

bii taabussa naroo bi ga kaan Korney. ¹³ Korney nak béesti'tarii an laak malaakaa Kooh hayee gari ga kaanci, wo'ari an: «Wosohaa teeraa Yopee kikoo'nee Simon yaa teeku Pee'da. ¹⁴ Ya hayyaa kiwo' wo'eencaa onanndaa kimúc, fu na bu-kaanfu béebba.» ¹⁵ Daa mi dal naba kiwo' hen rek, Helii yisela'í'yii yoosukka ga dookba fodaa ya yoosukee ga dookkuu ga dalaaraada. ¹⁶ Ga saasi, mi níndísukka wo'eenaa Ha'mudii wo'ee an: «San bētísi'ee ga músú, wayee dú, dú yah kibētísi'u ga Helii yisela'í'yii.» ¹⁷ Kon, waa Kooh yéri onba Helii yisela'í'yii fodii dii ya oneeruuwa ga waa dú gëm ga Yéesu Kiristaa, Ha'mudiida, mi mínee ba ki'en bi mi kokoh Kooh kitum iñaa ya waa'da.

¹⁸ Daa buwaa kelohee wo'eencaama, ba laakissii iñaa ba wo'an ee ba baa kañ Kooh an:

- Kon kay kayoh, Kooh onin bi ga buwii enussii yaawúu'da kispít kipeskiigaba, doonaa ba laas ga kipeskii kukayohkii.

Jaangu tuukfussa ga teeraa Añcoos

¹⁹ Kihatal ga kipeskaa laakee, ga waa Iceen kaanda, tahha buwaa gëm ga Yéesuda wesohha daa en béeb. Ba ka'ta bi ga gohaa Fenísii na waa Sípa' giiyaa wíilda, na waa Añcoos, ba baa yéegaloh wo'eenaa Kooh wayee ba eemdoheewa ga yaawúu'caa don. ²⁰ Wayee nak laakeera gaba buwaa meyoohsee Sípa' na teeraa Síreen, baa ka' Añcoos kiyéegalohnee ga buwaa enussii yaawúu'da Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesu Kiristaa, Ha'mudiida. ²¹ Doolaa Ha'mudii taamba naba bi bo' biyewin gëmussa ee ba súpítta kipeskaagaba, ba gëmmba Ha'mudii.

22 Buwaa gëm ga Yéesu ee dëku Yéerúsaleemda kelohussa iñaa laakda, ba wossa Barnabaas Añcoos. 23 Ga waa ya le'da, ya hotta daa Kooh hín kibarkeel buwaamada, keeñci soossa ga lool. Ya yaa daasba béebba ba taabuk ngëmaa ba laak ga Ha'mudiida na keeñ wiyëgísí'. 24 Barnabaas nak enee bo' yijófi', yaa líifin na Helii yisela'í'yii na ngëm ban. Fodaama, bibo' bigëñ gëmussa ga Ha'mudii.

25 Waa ennda da, Barnabaas ka'ta teeraa Tarsa kikoo'nee Sóol. 26 Daa ya hoteeri, ya haydohhari Añcoos. Ba banak, ba tummba kiis kimúlúnj ga duuy tëelíbéecaa Yéesu ee enu ga Añcoosda, ee ba jëgí'ta bo' bigëñ. Buwaa gëm ga Yéesuda def kibayu «bikerceen» ga teeraa Añcoos.

27 Ga bescaama, laakka seldíiga-Koohcaa meyohu Yéerúsaleem, hayussa Añcoos. 28 Yíinoo gaba, ee teeku Agabus, Helii yisela'í'yii ínohlukohhari an a' wiyaak hay kilaak ga ëldúna tóoh, ya yéegalohha ka. En ki'ena, araama laakka hídukoh lak buu' Kólóot yëri nguurukee ga jamaanaama. 29 Waa ennda da, mbok-kerceencaa ga Añcoosda júwohussa ga kiwosoh dímal ga mbok-kerceencaagaba enu ga gohaa Yúudéeda, yaa en béeb ga iñaa ya mín ki'erohda. 30 Ennda iñaa ba tumda: ba wosohha ga yaakcaa ga jaangucaa ga Yúudéeda iñcaa ba onohda, Barnabaas na Sóol bayuca.

12

Saak apussa, Pee' lagussa ga kasu

1 Ga jamaanaama, Eroot, buuraa ennda ga kisodal bïbo' ga kerceencaa. 2 Ya gú'lukka na kalaḅ hafa Saak, yaak Saṅ. 3 Daa ya hotee an iña ya tumḁa neblohin yaawú'caa, ya amlukka Pee' ḅan. Iñaama hídukohee ga feetaa yaawú'caa ñamohi mbúurúcaa tumsoo lëwí'ḁa. 4 Daa ya amlukee Pee', ya laṅgari ga kasu, ya tuuki'ta laṅ cinikiis ga soldaa', ca hëyrohhi kiwatuk: lagaa en béeb soldaa' binikiis. Ya waaree Paakaa* paafaa ya ḅayyi ga fíkíi ḅuwaa, ḅa atti'i. 5 Fodaama, Pee' yaa watuku ga kasaa ee kerceencaa enussa ga kikiimi'ti Kooh ga daa ḅa wëñ kimínda.

Pee' meydohussa ga kasaa

6 Buu' Eroot tuukee ga kibay Pee' ga fíkíi ḅuwaa ya atti'u. Wayee ga wekaama ee kooh-wiisfaa ya jomee ki'atti'ohuḁa, Pee' enee na kineeh ga díkaanti soldaa' ḅanak, ee lak yah-caagari pokuunun gaḅa na ceen kanak. Ga kúuw-halkaa kasaa, laakka soldaa'caa tuuk da kiwatuk. 7 Laakka malaakaaHa'mudii mey mël ga fíkíici, túuyaa lee'ta lañ. Malaakaa fëekí'ta Pee' ga hëbúusaa, yúunndari, wo''ari an:

- Kolka gaaw! Ceencaa poksee ga yahcaa Pee'ḁa, keennda. 8 Malaakaa wo'issari an:

- Pëkírukka, fu ekuk ñafa'ciigaraa. Pee' tummba ḁa. Malaakaa tíkka ga an:

- Ekukaa kúltífigaraa, fu taam ga fenooroo.

9 Pee' taammba ga fenoo malaakaa, meycā kasaa. Ya gëméeríi sah an iña malaakaa tum

* 12:4 12: 4 «Paakaa» wëri en feetaa wo'u ga 12: 3

yaama laakin kayoh-kayohda, ya foogee an iñaa heey. ¹⁰ Fodaama ba paaffa soldaa'caa ba def gaba kile'da, ba paaffa baa tik gada, ba le''a hal-pewiñaa ewruk teeraada. Halaa legiissa hafwa ga fikiiba, ba meyca, ba taamba mbedi baa yah. Malaakaa ennda mes, foñjari.

¹¹ Ga dekataama, Pee' hannda ki'inoh iñaa laakda, ya wo''a an:

- Mi inohin kimma, kayoh-kayohda Ha'mudii yeri wos malaakii garoo, ya musalinndoo ga yah Eroot na beeb iñaa yaawuu'caa waaree dallooda.

¹² Fodaama tooh lee'ta ga hafaagari, ya yaa yah kaan Meri, ew San yaa baysi Markada, lak laakin bo' biyewin baa hidirukoh daama, baa kiim Kooh. ¹³ Pee' feeki'ta ga hal-kaadaa, laakka surga yibeti yaa teeku Root, hayya ki-malak. ¹⁴ Daa ya inohsohee koonakaa Pee', keenci soossa ga bi ya legiissii sah halaa, wayee ya nammba kifool hen kiyegalnee buwaa ga duuyda an:

- Pee' yeri, yaa tuukka ga halaa, ga fooh.

¹⁵ Ba wo''ari an:

- Hanaa fu dof hen! Wayee ya yegissa ga an iñaa kayoh. Ba dalla kiwo' an:

- Kon Malaakaagari yeri.

¹⁶ Pee' nak lissa kifeki' ga halaa. Daa ba legisee, ba hotta an yeri ya, ba waaru''a.

¹⁷ Pee' muuffa yah ga kuuw kidékóhí' buwaa, ya beesti'taba daa Ha'mudii tum bi meydohhari ga kasaada. Leehi'ta ya wo''aba an:

- Karat du yegalka Saak na mbok-kerceencaa tesda. Leehi'ta ya meyca, yaa yah dekat wiliis.

18 Ga waa Kooh wíisdá, soldaa'caa lëyussa lool, ƒa ƒaa meekisoh ińaa mń Pee' kidaldá. 19 Eroot ebilohha kiraasnee Pee', wayee ken hottiiri. Ya ƒaylukka soldaa'caa, ya meekissaba daa ƒa tumee bi Pee' saannada, lëhi'ta ya nakohhaba ki'ap. Waa ennda ɗa Eroot meyoħha goħaa Yúudee, ka'ta teeraa Sesaree, ya ennda daama bi sammba kimaañ.

Kaanaa buu' Eroot

20 Wiima lak buu' Eroot aylukohin na ƒu-Tíi', na ƒu-Sídon. Buwaama júwoħussa ga kika', ƒa malakneeri. Ba ɗúkohha na Balastus, yaa tuukuk túuyaa buuraada, ya dímalƒa ga. Waa ennda ɗa, ƒa kímmba Eroot kijúwoħ naba ndaga ɗúndaagaba tooħ meyoħee kúlkaa buuraa.

21 Ga waa besaa ƒa abeeda le''a, Eroot ekukka kúlti-buu'faagari, ya kerukka ga ƒań-buuraagari, ya yaa jangat ƒuwaa. 22 Buwaa ƒaa ƒiip an:

- Laak Kooh yaa en na kiwo', enndii ƒo'-súusúus don wo' naruu!

23 Ga waħtaama siiy, laakka malaakaa Ha'mudii mík Eroot ndaga daa ya e'tii Kooh ndamɗa. Laakka nasucaa soogu lookaa, ƒaa ñammbi, ya kaannda.

24 Waa ennda ɗa wo'eenaa Kooh waa wëń kisíw, téelíbéecaa ƒaa wëń kibaatuk.

25 Barnabaas na Sóol nak, ga waa ƒa lëhi' kitum lëgëyaagaba ga Yéerúsaleemɗa, ƒa ƒoykissa ee ƒa ƒaydoħha Sań, yaa ƒaysi Markada.

13

Kooh wossa Barnabaas na Sóol

¹ Ga Añcoos nak laakeera biseldiiga-Kooh na bijégíroh-waas ga buwaa gëmu ga Yéesu enu daamada. Enee buwii bii: Barnabaas, Simewon ee baysi Súusúus, Lusiyus yaa dëk teeraa Síreenda, Manayeen yaa bokee kikoruk na Eroot, gúwernëeraada, na Sóol. ² Laakka bes, ba enee na kijaamuk Ha'mudii ba baa oo', Helii yisela'í'yii wo''aba an:

- Faandattoo han Barnabaas na Sóol, ba tum lëgëyaa tah mi bayohbada.

³ Waa ennda da, ba lëesti'ta ki'oo' na kikiim Kooh, ba tikka Barnabaas na Sóol yah ga haf, ba iissaba, ba baa yah.

Barnabaas na Sóol karussa Sipa'

⁴ Fodaama Helaa yisela'í'yaa wossa Barnabaas na Sóol kika' dëkaa wo'u Selësi, ba aasohha gaal-giyy daama, ba baa yah Sipa' dëkaa gi-iyaa wiilda. ⁵ Ga waa ba le''a Salamín, ba aawwa kiyéegaloh wo'eenaa Kooh ga duuy jaangu-yaawúu'caa. San-Marka taabee naba ki'amdohba ga lëgëyaa.

⁶ Ba húussa dëkaa giyyaa wiilda bi ba meyneeraa teeraa Paafos. Daama, ba hidohha na luhusohaa teeku Baa'-Yéesu. Ya enee yaawúu' ee tikee hafci seldiiga-Kooh. ⁷ Ya bokee ga buwaa taabi na Sersiyus Polus yaa enee gúwernëe' ga teeraada. Sersiyus Polus yaama nak enee bo' yilëeki'-hel. Ya baylukka Barnabaas na Sóol ndaga ya waaree kikeloh wo'eenaa Kooh. ⁸ Wayee Baa'-Yéesu ee baysi

ban Elímaas, luhusohaada (teekaa wëri en iñaama ga kiGerek) aawwaba kiheñoh, yaa heel ki'ëwdoh gúwernëeraa ga iñaan enndii kigëm ga Yéesu. ⁹ Waa ennda da, Sóol ee baysi ban Poolda líiffa na Helaa yisela'i'yaa, yíppari has, ¹⁰ wo''ari an:

- Fu Elímaas, fu líif na saboh na kibon ee fu kowu Seytaani mat. Fu waa'tii kihot ga iñaan júwin. Fu íisoo Waasii Kooh wijúwí'wii fu kalañsohidfane? ¹¹ Ínohaa an diima den yahii Ha'mudii hayin kidal ga dookfu. Fu hay kibúum, fu tes da bi maañ, fu hotoo nohii.

Ga saasi, hascaa Elímaas ñúussa, ya búummba yaa túut ga bakaa en béeb kiséesí' baa nookanndi. ¹² Gúwernëeraa nak, daa ya hotee iñaan laak yaama, dalla kigëm ga Yéesu. En ki'ënaa, ya waaru'eera lool ga iñaan ya jégíru ga loo Ha'mudii yaama.

Pool jangatta ga Añcoos Písídii

¹³ Waa ennda da, Pool na buwaa taabee narifa aasohussa gaal-giyy ga teeraa Paafos, baa yah teeraa Persi ga kúlkaa Pamfílii. Sanj-Marka nak tagohha naba daama, yaa boyuk Yéerúsaleem.

¹⁴ Ba nak, ba meyohha teeraa Persi, ba abissa waasaagaba, baa yah bi ba le'a Añcoos Písídii. Laakka bes, ba aassa jaangu-yaawúuraa en daama da ga bes Sabat, ba yunnga. ¹⁵ Laakka iñaan jagu ga Këyítfaa Waasii Móyis na faa seldiiga-Koohcaa; lëehí'ta buwaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada nakka bibo' kiwo' Pool na Barnabaas an:

- Mbokcii, en laakin iñaan dú waa' kiwo' kidaas mbooloomiinaa, dú míninnndi kiwo'.

¹⁶ Waa ennda da, Pool kolukka, ya bēwí'ta yah, buwaa een paay, ya wo''a an:

- Dú bu-Isarayeel na d́ú, heetcii cínoo ee jaamuki Koohda, śkú'kattoo. ¹⁷ Koohyii Isarayeel heetiigaruu ýerí tanukee bicaasammbuu. Ya tapisi'ta heetii ga waa wa en ga ín, ga kúlkaa Esíptida. Tíkka ga, ya meydohhawa kúlkaa Esípti na dooli yahci. ¹⁸ Ee ga duuy égí'-dúndagaa bicaasammbuu enoheeda, Kooh toputu''aba ińaa le' tikiis tidaańkaah-nikiis. ¹⁹ Waa ennda da, ya d́úbí'ta heet ciyitnakanak ga kúlkaa Kanaa, ya e'ta bu-Isarayeel heetiigari kúlkaama. ²⁰ Ee ba lamin ka ińaa jomin kile' tikiis titéemée'-nikiis na tidaańkaah-yétúus. Tíkka ga, ya e'taba bi'atti'oh baa kuliayakanba bi ga daa Samiyeel, seldiiga-Koohaa hayohda. ²¹ Waa ennda da, ba kimmmba Kooh ya onba buu'. Kooh nak, onndaaba Sawúl, kowu Kíis ee bokee ga geńaa Beesamee. Sawúl nguurukka bi ennda tikiis tidaańkaah-nikiis. ²² Léehee'ta, Kooh níssa Sawúl ga nguuraa, ya falla D́ewít ya en buuraa bicaasammbuu. Kooh seedi''a ga buu' D́ewít an: «Mi hotin ga D́ewít kowu Yesee baa neblohinndoo ee ya yah kimétí' b́eeb ińaa mi waa'.» ²³ Ee fodaama, Kooh meydohdín bu-Isarayeel Músalkaat ga nílaa buu' D́ewít fodaaya dígoheekada, ennda Ýeesu. ²⁴ Ee balaa Ýeesu hayaa, Sań-Bétís enee ga kijangat, ya yaa b́eytoh b́eeb bu-Isarayeel kisúpít kipeskiigaba, ba bétisi'uk. ²⁵ Bi ga daa kikaanci deeyda, Sań lísee kiwo' an: «D́ú foon an mi ýerí en ba? Mi enndii bii d́ú sekda. Baama yii hay ga fenooro

ee kipëkís liibcaa ñafa'caagari sah joobinndoo.»

²⁶ Pool wo'issa an:

- Dú mbokciigoo, dú bii dú en tucaasamuntii Abaraham, na dú bii dú en dii dú jaamuki Koohda, wo'eenii wii onohi kimúcdfa, dú bërí tah Kooh wosohwa. ²⁷ En ki'ena, bu-Yéerúsaleem na buwaa kuliyuk gabada inohsээрíi baa Yéesu enda ee wo'eencaa seldiiga-Koohcaa ba jagee ga bes Sabataa en béebda ban, ba inohээрíi iñaa ca waa' kiwo'da. Ee fodaama, ga waa ba tikki kikaanda, ba mëtí'ta wo'eencaa seldiiga-Koohcaa. ²⁸ Hídaa ban ga daa ba hottii dara iñaa cal ba tikki kikaanda, ba kimmba Pílaat, ya aplukki. ²⁹ Ga waa ba mëtí' kitum tóoh iñcaa Bíncaa cisela'í'caa wo' ga loo Yéesuda, ba yóoski'tari ga kuraanaa, ba ekkari ga duuy loyaa. ³⁰ Wayee Kooh mílisi'tari ga buwaa kaaninda. ³¹ Buwaa taabee nari, aboh ga gohaa Gëllílee bi ga Yéerúsaleemda, ga waa ya mílísda ya feeñukkaba bes ciyewin, ee béeb buwaama wati bërí en seedi ga fikíi heetii. ³² Ee dí, dí hay kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii wii an: ³³ Iñaa Kooh dígee bicaasammbuuda ya tumdínnduuri, dú, tucaasamuntiigaba, ga waa ya mílisi' Yéesu fodaa daa ka bídu ga Kéyítfaa kañcaa fukanakfaada an: «Fu yërí en Kowukii-goo, mi enin Paamfu wati. ³⁴ Kooh yéegalohera an ya hay kimílisi' Yéesu, ee Yéesu boykisissoo ga loy.» Iñaama yërí ya wo'ee an: «Mi hayyúu ki'e' iñcaa cisela'í'caa mi dígee Dëwít, ee ca calin kigëmda.» ³⁵ Ee ga dekat wiliis, ga kéyítfaa, ya wo'issa an: «Fu tookandii biigaraa yisela'í'yii nop ga duuy loy.»

³⁶ Dëwít, ga jamaanaagari, enee súrğa Kooh, ya tummba ińaa Ha'mudii waareeda, ya kaannda, ya acussa ga yahaa bicaasamci, ee faanfaagari nopin ga duuy loy. ³⁷ Wayee baa Kooh mílisi'da, faanfaagari noppii ga duuy loy. ³⁸⁻³⁹ Kon mbokcii, ínohat gaka an yëri tah dú yéegalussa an baakaa'caagarúu bayaluunundúu. Béeb baa gëm gari, Kooh hayyi ki'aboh bo' yijúwí', ee ińaama Waasaa Móyís mínoori.

⁴⁰ Kon watukat ińcaa seldíiga-Koohcaa wo'eeda keen ga dookkúu.

⁴¹ «Dú hot gane, dú bii dú bëwíri haffúuda, hebukaa dú tíit dú aaw kinúp, ndaga mi hay kitum ga duuy kipessúu ińaa wëe'taa ga an yii dú béestíruwanaa, dú gëmoo.»

⁴² Ga waa Pool na Barnabaas meyu jaanguyaawúuraada, buwaa kímmbaba ba boykis kijégíroh wo'eenaa waama ga bes Sabataa tík gada. ⁴³ Ga waa buwaa tasohda, yaawúu' biyewin na bo' biyewin biliis baa niikin Kooh bedussa Pool na Barnabaas. Ga duuy saawalaagaba, Pool na Barnabaas baa daasba doonaa ba wëñ kitík yaakaa'ba ga kijofkaa Kooh teebbada.

⁴⁴ Ga bes Sabataa tík gada, ińaa wëñ kiyewin ga bu-teeraada, hídirukohussa kisúkúruk Wo'eenii Ha'mudii. ⁴⁵ Daa yaawúu'caa hotee buwaa biyewinbaa, ba líiffa na keeń-tam, ba taammba ga ińaa Pool jégírohda baa nís, ba baa bassi. ⁴⁶ Waa ennda da, Pool na Barnabaas laakussa fit kiwo'ba an:

- Dú bëri jomee kideb kiyéegalú wo'eenii Kooh. Waa dú saginwa kite', dú atti'in haffúu

an kipeskaa leehoo taa'da joobinndúu. Këri tah dí bii yah ga buwaa enussii yaawúu'da ⁴⁷ En ki'ena, inii yii yëri Yéesu, Ha'mudii ebillí: «Mi falinndaa ki'en leerii heetci, doonaa fu le'doh kimúckii bi ga daa ëldúna topohda.»

⁴⁸ Buwaa enussii yaawúu'da safarussa ga wo'eenaa ba kelohda, ba baa kañ Kooh ga wo'eencaagari ee béeb buwaa jom kilaas kipeskaa leehoo taa'da gëmussa.

⁴⁹ Wo'eenii Ha'mudii waa wëñ kisíw ga duuy kúlkaa béebka. ⁵⁰ Wayee yaawúu'caa hícísohussa helcaa beticaa bilëeki'-teekbaa ga dëkaa ee niikuunun Koohda, na yaakcaa dëkaa. Ba sodalla Pool na Barnabaas ga kipesba, kaalussaba kúlkaa. ⁵¹ Baama përtukaba pëndëlaa kotcaa ga dëkaagaba, lëehí'ta baa yah Íkoñom. ⁵² Tëelíbéecaa ga teeraa Añcoosda, keeñba soossa, ba líiffa na Helaa yisela'íyaa.

14

Pool na Barnabaas karussa Íkoñom

¹ Pool na Barnabaas tumissa ga Íkoñom fodaa ba tumee ga Añcoos Písídíida. Laakka bes, ba aassa jaangu-yaawúuraa en daamada, ba baa jangat bi bo' biyewin ga yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da gëmussa ga Yéesu.

² Wayee yaawúu'caa sagu kigëm ga Yéesuda yasohussa helcaa buwaa enussii yaawúu'da bi ba ekkaba ga kisañ buwaa gëm ga Yéesuda.

³ Hoonohhii bi Pool na Barnabaas maañussa ga Íkoñom, ba baa jangat na fít wiyëgísí' ndaga ba óolukeera Ha'mudii. Ee Ha'mudii nak onndaba

kimín kitum kintaan na enaama cidóoyí'-waa'. Fodaama, ya yaa teewoh an iñaa apotaa'caa jangat aaw ga kijofkaagarida kayoh. ⁴ Bu-teeraa Íkoñom júwohsissii, ba hégískohha: bii fa'ta na yaawúu'caa, bíinoo farussa na apotaa'caa.

⁵ Yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da, na buwaa kuliyuk gabađa tuukussa ga kisodal Pool na Barnabaas, na kitapisohba atoh bi ba kaan. ⁶ Wayee daa ba yéeegeeka, ba ka'ta kisomuknee ga teeruca ga gohaa Líkawooníida, ennda Lístá', Derbe na iñaa wíil daamađa. ⁷ Daama ban, ba aawwa kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii wo' ga loo Yéesuđa.

Pool na Barnabaas ga teeraa Lístá'

⁸ Laakeera ga Lístá, bo' yiyaal yaa yugee daa díinoo rek mínoo kituuk, ya límdohu na kilafañ ee mosoo kitíin na kotci. ⁹ Laakka bes, ya enee na kisúkúruk jangataa Pool. Pool yíppari has, hotta an ngémaa baa laak ga Yéesuđa míninndi kimúsal, ¹⁰ ya wo''ari didóolí' an:

- Kolka, fu tuuk tek ga kotciigaraa! Baa dalla ki'en bērit, tuukka, yaa tíin. ¹¹ Daa mbooloomaa hotee iñaa Pool tum yaama, ba baa wo' didóolí ga lakaa bu-Líkawooníi an:

- Koohcii súpítukuunun bo', yoosukuunun garuu.

¹² Ba teekka Barnabaas Sēs, ba teekka Pool Ermes* ndaga Pool yēri laakee wo'eenaa. ¹³ Laakeera ga yahaa halaa teeraa kaanfaa ba jaamukohi Sēs, Koohyaagađa. Baa tumđi Sēs

---

* **14:12** 14: 12 Sēs na Ermes teek koohcaa Gerekcaa

sarah ga kaanfaada haydohha, ga kúuw-halcaa, naal-kuuy, yaa líkuunun enaama cimóri' caa taam na sapuus. Ya na mbooloomaa, naalcaama ba waareeba ki'ap kitumi' Barnabaas na Pool sarah.

¹⁴ Daa Barnabaas na Pool yéegée iñaama, ba da'sohha kúltícaagaba kiteewoh an ba fa'tii ga, ba iisukka ga mbooloomaa baa fiipba an:

¹⁵ - Héey, biyaay, dú yah ya kitum yuma? Dí ga kihaffii, dí bibo' donj fodii garúu. Dí hay dii kiyéegallúu Hewhewii winéwí'wii, dú foñ iñcii cii laakoo jeriñda, dú méeñsuk, dú èewdoh haffúu ga Koohyii en na kipesda, yii sak asamaanii, kakayfii, giyyii na béeb iñcii en gada. ¹⁶ Kudewaa, ya íisee heetcii, waa en tooh waa taabuk waasaagari. ¹⁷ Moona déy, ya dèk ga kitum enaama cijófi', kiteewoh baa ya enda: yèrí onirúu towii meyohi asamaanda, dú laak gèñ iña d'ú ñaman, ya sóosí' keeñjúu.

¹⁸ Hídaa ga iña ba wo'ba yaama tooh, apotaa'caa laakussa coonu fiyaak kinís mbooloomaa ga kitumi'ba sarah.

¹⁹ Waa ennda da, laakka yaawúu'caa meyohu teeraa Añcoos Písídii na waa Íkoñom, nookussa buwaa ga haffa, lèehi'ta ba tapisohha Pool na atoh ki'appi, ba fassari bi meyussa nari teeraa, ba foogee an ya kaanin. ²⁰ Wayee, ga waa buwaa gëm ga Yéesu hayu, gíwussarida, ya kolukka, ya aassa teeraa. Ga kooh-wíisfaa, ya taamba na Barnabaas, ba ka'ta teeraa Derbe.

Pool na Barnabaas boykussa teeraa Añcoos Písídii

²¹ Pool na Barnabaas yéegalohussa Hewhewii winéwí'wii ga teeraa Derbe. Ba laakka tēelíbee Yéesu biyewin daama. Lēehí'ta, ba boyukka teeraa Lísta', waa Íkoñom na waa Añcoos Písídíi. ²² Ba baa yégísí' keeñcaa buwaa gēm ga Yéesufa, ba baa daasba ba yégís ga ngēmaa. Ba wo'ee an: «Du jomin kikooh ga coonu ciyewin paay, dū han ki'aas ga Nguuraa Kooh.»

²³ Ga jaangaa en béeb, ba tannda ga bībo' baa kuliyukan ga buwaa. Lēehí'ta, ba kíimmba Kooh, ba oo'ta, ba díjkaandaba Ha'mudii, yii ba gēm garída. ²⁴ Ga waa ba meyoh daamada, ba koorohha gohaa Písídíi, ba ka'ta waa Pamfílíi. ²⁵ Ba yéegalohha wo'eenii Kooh ga teeraa Persi, lēehí'ta ba hayya teeraa Atalíi ga daa gaal-giiycaa teerída. ²⁶ Ba aassa gaal-giiy daama, ba baa boyuk teeraa Añcoos Sírii, daa ba díjkaanohsee ga kijofkaa Kooh ba tum lēgēyaa ba meyoh kimētí'da.

²⁷ Ga waa ba le'da, ba hídírohha buwaa gēm ga Yéesufa, ba béestí'taba tóoh iñcaa Kooh tum koorohha gabada. Ba béestí'taba ban daa buwaa enussii yaawúu' aasu ga ngēmaada. ²⁸ Ba tessa na buwaa gēm ga Yéesufa bi sammaba kimaañ.

15

*Saawal laakka ga Yéerúsaleem ga loo kerceen-
caa enussii yaawúu'da*

¹ Laakka bībo' baa meyoh gohaa Yúudée hayussa Añcoos Sírii. Ba aawwa kijégí' buwaa gēmin ga Yéesufa an: «Binaa dū gúrukkii fodaa

daa Waasaa Móyíis nakohkadanaa, d'ú mínoo kimúc.» ² Pool na Barnabaas lenkohussa naba, laakussa naba ñaroh witamóhí' ga iñaama. Waa ennda da, buwaa gëm ga Yéesuda abussa an Pool na Barnabaas na bibo' baa bok gaba jomuu-nun kika' Yéerúsaleem ga apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaa Yéesu en daama da, ba wo' ga iñaama.

³ Bu-jaangaa Añcoos erussaba iña ba sooluk ga baawaagabada, ba baa yah. Ba koo'ta gohaa Fenísii na waa Samarii, ba baa béestí' daa buwaa enussii yaawúu' aasu ga kigëm ga Yéesuda. Iña laak yaama, soossa keenñ béeb buwaa gëm ga Yéesuda. ⁴ Ga waa ba le' Yéerúsaleemda, bu-jaangaa na apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaada teerukkaba. Lëehí'ta, ba béestí'taba tooh iñcaa Kooh tum kooroh gabada. ⁵ Wayee, laakka bibo' ga Fërisiyeencaa ee gëmuunun ga Yéesu, baa koluk, wo'ussa an:

- Buwaa enussii yaawúu' baama ee gëmu ga Yéesuda jomuunun kigúruk, ee ba wo'u kitaabuk iña Waasii Móyíis nakoh kitumda. ⁶ Apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaada hídirukohussa kimalak iñaama. ⁷ Ga waa ba nookohha ga iñaama bi maañja, Pee' dalla kikuluk, wo''a an:

- Mbokcii, fodii d'ú inohkada iña Kooh tanu-keeroo ga díkaantirúu maañin. Ya tanukeeroo kiyéegal buwii enussii yaawúu'da Hewhewii winéwí'wii, doonaa ba kelohwa ee ba gëm gari. ⁸ Ee Kooh yii inohin iña en ga keenñ baa en béebda, tewohin an ya tookinba ga waa ya

onba Helii yisela'í'yii fodaa ya oneeruurida. ⁹ Ee laakkii kitansoh kínoo kaa Kooh tum ga díkaantiruu naba. Ee ba setdín keeñcaagaba ndaga ngëmaa ba laak garida. ¹⁰ Kon iñii tah ya dú waa' Kooh kitoon ga kikoo' buwii enussii yaawúu' gëmu garida dofcaa, ennda dú, ennda bicaasammbuu, dú mosooça kimín kikoork. ¹¹ Ee sah, dú yaawúu'cii dú gëmin an dú múcin ndaga yërmaandaa Yéesu, ee ba ban, ba gëm iñaama.

¹² Waa ennda da, mbooloomaa ennda cel. Buwaa baa súkúruk Pool na Barnabaas, baama baa béestí'ba kintaanca na enaamaca cidóoyí'-waa'caa Kooh tumee, kooroh gaba ga leelo buwaa enussii yaawúu'da. ¹³ Ga waa ba lëehí' kiwo'da, Saak tíkka ga an:

- Súkúrukat mbokcii! ¹⁴ Simon béestírinndúu daa ga dalaaraa, Kooh hayya ga buwii enussii yaawúu'da, ya tanukka ga dúuyba heetaa enan wuuci. ¹⁵ Ee iñii ya wo'da taabohin na iña seldíga-Koohcaa wo'eeda ndaga bíduunun ga këyítfaa an:

¹⁶ «Iñii yii paafaa, mi hay kihayis ee mi hay kitawahis kaanfii Dëwít, fii búreedá, mi hay kihëwíris iñii lís ga kitesda, mi tuukirisfa. ¹⁷ Fodaama, iñii tes bo' ga ëldúnada aaw kiraas Ha'mudii ee ban bi ga béeb heetii mi tanuk ca en cuurooda aawsan kiraas Ha'mudii. ¹⁸ Iñaama yërí Ha'mudii wo', ee ya mëtí'si iña ya waayu-kee kitum ee ínohukin kumëeñí'da.»

¹⁹ Saak tíkka ga an:

- Tahin bi mi ga kihaffoo, mi am an dú hanat kisodal buwaa enussii yaawúu' baama

méeñsukuunun ba bii gëm ga Kooħda. ²⁰ Wayee hoonohoo dũ bínba ban, dũ wo'ba an: ba hanat kiñam koynohkaa sarahohu ga koofcaa, ba abuk ga kifaanuk na baa en béeb, ba abuk ban ga kiñam koynoh júuraa apu ee ñífaa aamussii, wala ki'an ñíf. ²¹ En ki'ena, daloh ga cosaan bi ga wati, laakin ga teeraa en béeb bifo', baa jégírohi iñaa Waasii Móyíis nakoh kitumďa, bes Sabataa en béeb ga jaangu-yaawúu'cii.

*Këyít bídussa wosohussa Añcoos ga kerceen-
caa enussii yaawúu'ďa*

²² Waa ennda ďa, apotaa'caa na buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéerúsaleemďa na béeb kerceencaa daamadă júwohussa an ba hay kitan bifo' ga đuuyba, ba wosba Añcoos, ba taam na Pool na Barnabaas. Ba tannda Yúdaa ee baysi Barsabaas, na Sílaas. Ba banak béebba, buwaa gëm ga Yéesuda oneeraba cee'. ²³ Ba e'taba këyít, ee iñii yii yërí bídu ga an: «Dú mbokci-igaríi dëku Añcoos, Sírii na Sílísiida, dũ bii dũ enndii yaawúu'ďa, ďí bii këñí'túu ďí apotaa'cii na buwii kuliyuk ga jaangii Yéerúsaleemďa. ²⁴ Dı kelohin an laakin buwaa meyohu dii, hayuunun garúu. Ba bum jaahallúu, ba bum hícoh helcumgarúu na wo'eencumgaba ee ďí nakkiiba ka. ²⁵ Kërí tah ďí béebpii ďí júwohin, ďí tanin bifo' baa ďí wos garúu. Dı akitoħinba na Pool na Barnabaas, filiimunciigaríi, ²⁶ bii erohin kumuunba ndaga teekii Yéesu Kiristaa, Ha'mudiigaruďa. ²⁷ Kon ďí bii wosoh garúu Yúdaa na Sílaas, ba wo''úu iñii ďí bín ga këyítfiida. ²⁸ En ki'ena, Helii yisela'í'yii yii

naríi, dí waa'tiirúu dara kitík yibítí', enndii iñcii bo' mínoo kifoñ ciinaa: ²⁹ kaa ñamat koynohkaa tumu sarah ga koofcaa, kaa anat ñan ñíf wala kiñam koynoh júuraa apu hen ee ñífaa aamussii, ee kaa faanukat na ñaa en bééβ. Binaa dú watuk iñcaamanaa, dú hay kitum yijóffí'. Kijaammu-jaammu!»

³⁰ Waa ennda ña, buwaa tansee wosussada ñaa yah Añcoos. Ga waa ña le'ña, ña hídírohha bééβ buwaa gëm ga Yéesuda, lëhí'ta, ña e'taba këyítfaa. ³¹ Fa jagussa ee buwaa bééβña keeñña soossa ga iñaa bídu ga këhítfaa yaama ee daasinña ga ngëmña. ³² Yúdaa na Sílaas ga kihafña, ensee bisëldíiga-Kooh. Ba saawalla na buwaa bi maañña, kidaasña na kibaatña dooli ga ngëmaagaba. ³³ Ba tessa daama bi sammaba kimaañ, lëhí'ta, Buwaa íisussaba ña boyuk na jam ga buwaa wosebada. ³⁴ [Wayee Sílaas nak boyukkii, ya tessa ga Añcoos.]

³⁵ Pool na Barnabaas ñan tesussa ga Añcoos, ee ña ñanak taabussa na ñibo' ñiyewin biliis, ñaa jëgíroh, ñaa yéegaloh Hewhewii winéwí'wii en wo'eenii Ha'mudiida.

Pool na Barnabaas hëgískohussa kitaam

³⁶ Ga besaa tík gada, Pool wo''a Barnabaas an:
- Du ka'sat, dú wiil tooh teerucaa dú yéegalohée wo'eenii Ha'mudii gacada, dú waaknee mbokcaa gëmuunun ga Yéesu enu dada.

³⁷ Barnabaas nak, waa'ta kibaydoh Sañ yaa ñaysi Markada, ³⁸ wayee Pool tookkii Marka taam naba ndaga daa yaama foñeeña ga teeraa Pamfílíi, taabissii naba ga lëgëyaa ña enee na

kitumda. ³⁹ Ba nookohha ga iñaama bi faf ba hégískohha. Barnabaas taammba na Marka, ba aassa gaal-giyy, baa yah kúlkaa Sipa'. ⁴⁰ Pool nak tanukka kitaam na Sílaas. Mbok-kerceencaa díŋkaanohhaba ga kijofkaa Ha'mudii, ba baa yah. ⁴¹ Ya wíilla gohaa Sírii na waa Sílísíi, ya yaa daas buwaa gëm ga Yéesuda, ba yégís ga ngëmaa.

16

Tímotée taammba na Pool na Sílaas

¹ Waa ennda da, Pool ka'ta Derbe, lëehí'ta ya paaffa bi ga Lísta'. Daama laakeera baa gëmin ga Yéesu ee teeku Tímotée. Tímotée yaama, eeci enee yaawúu' gëmmba ga Yéesu ee paamci enee Gerek. ² Ya nak, mbok-kerceencaa dëku Lísta' na Íkoñomda hotsee kijúß gari. ³ Pool waa'ta ya taam nari. Ya bayyari kon, gú'tari ndaga yaawúu'caa dëk ga gohaamada. En ki'ena, bééßba ínohseera an paam Tímotée iña Gerek*. ⁴ Ga duuy teeruca ba kooroheeda, Pool na Sílaas baa yéegaloh iñcaa apotaa'caa na buwaa kuliyyuk ga jaangaa Yéerúsaleem amda, ba nakkaba kitaabukca. ⁵ Fodaama, kerceencaa baa wëñ kiyégís ga ngëmaa ee ba baa wëñ kibaatuk besaa en bééß.

Helii yisela'í'yii wo''a Pool kika' Maseduwaan

⁶ Pool na Sílaas baa wíil ga gohaa Fírígíi na waa Galaat ndaga lak Helii yisela'í'yii hoonohinba kiyéegaloh wo'eenii Kooh ga gohaa Aasíi.

---

* **16:3** 16: 3 Gerekcaa laakséeríi baah kígú' oomaa-yaal

7 Ga waa ba ka' bi ba deeyca gohaa Mísiida, ba waa'ta ki'aas gohaa Bitínií wayee Helii Yéesu onndiiba ka. 8 Waa ennda da, ba húussa ga gohaa Mísií, baa yah Torowaas. 9 Laakka bes ga wek Pool hotta ga heey bo' yaa dëk Maseduwaan. Baa tuukin ga fikíici yaa kímmbi an: «Hayaa Maseduwaan, fu sommbii!» 10 Daa Pool hotee iñaama ga heey, ga saasi dí tummba tooh kika' Maseduwaan ndaga lak wëerinndii† an Kooh yëri ebillii kiyéegalohnee Hewhewii winéwi' wii daama.

Lídii gëmma ga Yéesu ga teeraa Filiip

11 Waa ennda da, dí aassa gaal-giiy ga teeraa Torowaas, dí yolohha Samotaraas dëkaa gi-iyaa wiilda. Ga kooh-wiisfaa, dí ka'ta bi ga Neyapólís. 12 Kolkohha daama, dí ka'ta Filiip, teeraa wëñ kilaak solu ga gohaa Maseduwaan bu-Room te'da. Dí yuŋga ga teeraama bi sambba kimaañ. 13 Ga besaa Sabat, dí meycá teeraa, dí ka'ta seereenaa húlúwaa ndaga lak dí foogin an daama jomin kilaak dekataa yaawú'caa jaamukohi Kooh. Laakeera beticáa hídirukohu da, dí yuŋga naba, dí saawalla naba. 14 Ga beticáama, laakeera yaa teeku Lídii ee meyohee teeraa Tíyaatíi'. Ya enee toonoh piis, piiscaá súupu ciyo'oh ee seerin, ee ya niikeera Kooh. Ya yaa súkúrukkíi dijófi' ndaga lak Ha'mudii lëgísin keeñaagari, en danaa ya gëm wo'eencaa Pool. 15 Ya bëtísi'ussa, ya na bu-kaanci, lëehí'ta ya wo''aríi an:

† 16:10 16: 10 Lúkkaa yëri en na kiwo' ndaga ya bokee ga baawaa.

- Hayat, dú sagacukkoo ga kaanndoo en an dú tookin kayoh-kayohda an mi gëmin ga Ha'mudiinaa. Faf ya ekkarii ga kika' kaanci.

Pool na Sílaas lagussa ga kasaa teeraa Filiip

¹⁶ Laakka bes, dí enee na kiyah dekataa kíimohsi Koohda, dí hídohha na sùrga yibeti yaa raβ am, onndari kimín kilíiruk. Kilíiruk kaama haydohdeera ha'-kaancaagari kopa' wiyewin. ¹⁷ Ya yaa taabukkú, mi na Pool, ya yaa fiip didóolí' an:

- Buwii bii bërí en sùrgacii Kooh yii ga dookaa-dookda. Ba hay kiyéegallúu waasii onohi kimúcda!

¹⁸ Ya tummba iñaama bes ciyewin. Ka'ta bi Pool kappa ga, ya dalla kiméeñisuk, wo''a rawaa an:

- Ga teekii Yéesu Kiristaa, mi ebillaa fu meyoh ga betifii! Ga saasi rawaa meyca ga sùrgaa yibetiyyaa. ¹⁹ Daa ha'-kaancaa sùrgaa yibetiyyaa hotee an ba abissii yaakaa' kilaakis dërëm gari, ba ammba Pool na Sílaas, ba fítisohhaβa bi ga paanaa dëkaa ga fíkíi atti'ohcaa. ²⁰ Ba tuuki'taba ga fíkíi bu-Room baa kuliyuk ga dëkaada, ba ëpírohha an:

- Buwii bii biyaawúu' ee ba bii hícísoh dëkiigaruu. ²¹ Ba bii jëgíroh dii baahcaa waasi-igaruu hoonohinnduu kitook, hoonohinnduu ki-taabuk, dū bu-Room.

²² Mbooloomaa βan taammba naba ga, ba keennda ga dook Pool na Sílaas. Atti'ohcaa nakohha kifol kúltícaa Pool na caa Sílaas ee ba rípu na ngee'. ²³ Ga waa ba ríppaba na ngee' bi faancaa ílohha, ba lanngaba ga kasaa. Ba wo''a

baa watuki kasaada ya foñ helci gaba dijófi'.
²⁴ Daa baa watuki kasaada wo'see iñaama, ya lanjeeraba ga túuyaa hanoh duuy ga kasaada, ya ekkaba jéen ga kotcaa.

²⁵ Ga bak leelo wek, Pool na Sílaas baa kím Kooh, baa kañji na kiyeek. 'Buwaa bíinoo abu ga kasaa nabaada baa súkúrukba. ²⁶ Waas kíinoo kakayfaa yéngelukka bi tawahaa kasaa waa yéngeluk. 'Béeb halcaa kasaa dalla ki'en kúpít légisukka, ee jéencaa pokohsee buwaa abu ga kasaada cépísukka. ²⁷ Baa watuki kasaada tíitta ga pēní, yúudukka; daa ya hotee halcaa kasaa légisikin gēpít, ya dalla kidól kalabfaagari, ya yaa yah kiharuk, ndaga ya foogee an buwaa lansee ga kasaada béebba núpuunun. ²⁸ Wayee Pool fiipari didóoli' an:

- Túuk kaa tumka; dí béebpii dí bee!

²⁹ Baa watuki kasaada dalla kimeekisoh lampu, úisukka duuy kasaa na jaa', ya keennda kakay ga kotcaa Pool na Sílaas, ya yaa saak.
³⁰ Waa ennda da, ya meydohhaba kasaa, ya meekissaba an:

- Tiyaatii, mi jom ya kitum bi mi kimúc?

³¹ Pool na Sílaas taassari an:

- Gēmaa ga Yéesu Ha'mudii, fu hay kimúc, fu na bu-kaanfu.

³² Pool na Sílaas nak yéegalussari wo'eenii Ha'mudii, ya na béeb buwaa dēk ga kaancida.

³³ Ga wahtaama siiy ga wekaa, baa watuki kasaada taamba na Pool na Sílaas, ya tíssa gaañcaagaba, léehí'ta ya bētísi'ukka ga saasi, ya na bu-kaanci béebba. ³⁴ Ya bayya Pool na Sílaas

kaanci, tofi'taba kanu. Keeñci soossa lool ya na bu-kaanci ndaga daa ba gëmin ga Koohda.

³⁵ Ga waa Kooh wíisda, atti'ohcaa bu-Room ga dëkaada wosussa bibo' kiwo' baa watuki kasaada, an:

- Íisaa Pool na Sílaas ba yee'!

³⁶ Baa watuki kasaada yaa fool kiyéegal Pool an:

- Atti'ohcaa nakuunundoo ki'íissúu dú yee'. Kon diimada, dú mínin kimey dú yee' na jam.

³⁷ Wayee Pool wo''a buwaa wosseedá an:

- Ba feeklukinndii ga fíkii béeb, dí koo'tii ga ki'atti'u ee dí bok ga bu-Room; lëehí'ta, ba lanngarii ga kasu. Diimada nak ba waa' kilokuk ba íissii ee ken yéegoo. Múk mínoo ki'en, ba hayat na kihafba ba meydohhii!

³⁸ Buwaa wosseedá karussa, wo'ussa atti'ohcaa bu-Room ga dëkaada wo'eenaama. Daa ba ínohee an Pool na Sílaas boku ga bu-Room, ba tíitta. ³⁹ Ba hayyaba kibayaluknee na kihafba, ba meydohhaba kasaa; ba kíimbaba ba mey dëkaagaba. ⁴⁰ Pool na Sílaas meyussa kasaa, ba ka'ta kaan Lídí. Ba laak kerceencaa daama, ba daassaba ga ngëmaa, lëehí'ta ba baa yah.

17

Pool na Sílaas karussa teeraa Tesaloník

¹ Pool na Sílaas koorussa teeraa Amfípólís na waa Apolínii, ba ka'ta teeraa Tesaloník. Daama Lak yaawúu'caa laakuunun jaangu da.

² Fodaa ya meeree ka kitumda, Pool ka'ta jaangu-yaawúuraa. Ya tíkísohha bes Sabat kaahay, caa

ya saawali na buwaa ga loo Bíncaa cisela'í'caa.
³ Ya yaa lóogísohi'ɓaca, ya yaa teeɓɓa ga iñaa Bíncaa wo'da an: «*Kiristaanii jomee kikaan, tík ganaa ya mílís.» Kiristaanaama, yërí en Yéesu yii mi yéegaloh diida.

⁴ Laakka ga yaawú'caa, buwaa gëm iñaa Pool na Sílaas wo'da, ɓa taabukkaba. Fodaama ɓan, laakka biGerek bigëñ ɓaa niikin Kooh, na ɓeti bilëeki'-teek ɓiyewin ɓaa hay taabukussaba.

⁵ Waayee kisiis kiyaak ammba yaawú'caa ɓiino, ɓa hídírohha ga wíliilkohcaa ga mbedicaada, ɓa nēgírohha mbooloo wiyaak, ɓa hícísohha teeraa, ɓa íisukka kaan Saason ki'amnee Pool na Sílaas, ɓa ɓayɓa ga fíkíi ɓu-teeraa. ⁶ Ba hottiɓa daama, ɓa namma ki'am Saason na ɓimbok-kerceen ɓiliis, ɓayussaba ga atti'ohcaa ga teeraada, ɓa ɓaa fiip an:

- Buwaama hícísohuunun ëldúna tóohwa ee diima nak ɓa le'in dii. ⁷ Saason dapinɓa ga kaanci. Ba ɓéeɓɓa nak, ɓa tumi iñcii saafaadukoh na iñii buu' Sesaa' nakohda ee ɓa wo' an laakin buu' yiliis yaa teeku Yéesu.

⁸ Wo'eencaama púdí'ta faancaa buwaa na caa atti'ohcaa ga teeraada. ⁹ Saason, ya na buwaa ɓaysee narida, ɓa tíkussa kifay kopa' doonaa ɓaa han ki'íisu.

Pool na Sílaas karussa teeraa Beree

¹⁰ Daa wekaa le'ee, mbok-kerceencaa amdohha Pool na Sílaas, ɓa ka' teeraa Beree. Ga waa ɓa le' teeraa Bereeda, ɓa ka'ta jaangu-yaawúuraa. ¹¹ Yaawú'caa ga teeraa Bereeda wëñussa ɓaa ga teeraa Tesaloníkda kiwaa' ɓo'. Ba safata ga kite' Wo'eenaa Kooh ga keeñɓa,

ee besaa en béeb̃ ɓa jagi Bíncaa cisela'i'caa kiheel ki'ínoh ati íña Pool jégírohɗa taabin naca. ¹² Bo' biyewin gaba gëmussa ga Yéesu, ee ga Gerekcaa laakka beti bilëeki'-teek biyewin na yaal biyewin ɓan ɓaa gëm ga Yéesu. ¹³ Daa yaawúu'caa Tesaloník kelohsee an Pool yaa yéegaloh Wo'eenii Kooh ga teeraa Beree, ɓa ka'ta daama ɓan, ɓa aawwa kiheel coow na kihícisoh helcaa ɓuwaa. ¹⁴ Buwaa gëm ga Yéesuda gaawussa kibay Pool giiyaa, ya aas gaal-giiy daama, ya yee'. Sílaas na Tímotée nak tesussa ga Beree. ¹⁵ Buwaa naksee kibay Poolɗa ɓedussari bi ga Ateen, lëehí'ta ɓaa ɓoyuk Beree. Pool ɓeyrohɗa kiwo' Sílaas na Tímotée, ɓa dawukki ga íña wëñ kigaaw.

Pool ga teeraa Ateen

¹⁶ Ga waa Pool en na kisek Sílaas na Tímotée ga teeraa Ateenda, keeñci leehha ga daa ya hot dëkaa líifin na nataalcaa ɓa tík koohɓaɗa. ¹⁷ Ya ka'ta jaangu-yaawúuraa, ya yaa saawal na yaawúu'caa na ɓuwaa ɓíinoo enussii biyaawúu', ee niikuunun Koohɗa. Ee besaa en béeb̃, ya yaa saawal na ɓuwaa ya hídohi naba ga paanaa dëkaa. ¹⁸ Laakeera daama bijégíroh ɓaa wo'u ɓi'Épíkuriyen na ɓi'Estóyísiyen*, ɓaa daanee kisaawal na Pool. Bii wo'ee an:

- Moo jawulii yii, ya waa' ya kiwo'?

Bíinoo an:

- Man na ya en na kiyéegaloh koohcaa dú ínohoo!

---

* **17:18** 17: 18 Épíkuriyen na Estóyísiyen Wíɗewaawaa jégíroh an neblaat laak solu ga íña en béeb̃. Waa tík gaɗa jégíroh ki'abuk ga tooh íña newin.

En ki'ena, Pool yéegalohée loo Hewhewii wo' ga loo Yéesu na loo kimílískaa buwaa kaaninda.

¹⁹ Waa ennda da, ba taamba nari, ba bayyari ga paanaagaba wo'si Ayeropaasda†, ba wo''ari an:

- Dí waa' fu wo''i iña lee' ga iñii yi'asyii fu jégírohda, ²⁰ ndaga fu tangalinndí na wo'eenca ken ínoho, ee dí waa' ki'ínoh iñii ca wo'da.

²¹ En ki'ena, bu-Ateen na sagaccaa dëku teeraada tumsee rek lëgëy kisúkúruk na kibéestí' hewhew.

²² Pool nak dalla kituuk ga fíkí buwaa enee ga paanaa Ayeropaas, wo''a an:

- Dú, bu-Ateen, mi hotin an en ngëmaa dú laakinwa lool sah. ²³ En ki'ena, wii mi tiidísuk ga teeriigarú, mi yaa malaksukoh iñcii dú jaamukida, mi hotin wínoo gaca waa bídu an: «wuu Koohyii dí ínohooda.» Iña dú jaamuki yaama ee dú ínohoorida, yëri mi hayyúu kiyéegal. ²⁴ Kooh yii sak ëldúnada na béeb iñcii gada, yii en Ha'mudii asamaanii na kakayfiida, dëkoo ga kaanfaa yah bo'-súusúus hëwí'. ²⁵ Ya soolukkii ban bo'-súusúus tumi'ti yen. En ki'ena, yëri oni béeb buwii kumuun, ki'íik na béeb iñcaa tik gada. ²⁶ Ya kooroh ga bo' yínoo, ya sakka béeb heetci, ya onndaba kidëk daa en béeb ga ëldúna, ya hëgisohi'taba jamaanucii laakida, ya fiisi'taba teki'tii dii ba jom kidëkohda. ²⁷ Ya tummba iñaama, doonaa fodii baa en na kisëmëmí', buwii aawwi kiheel kihot; ee en ki'ena, ya úsaayyii yínoo garuu.

---

† 17:19 17: 19 Teek janjan ga teeraa Ateen, daa atti'ohcaa daanee kihídhuda. Paanaa atti'ohcaa eruunun teekaama diima.

²⁸ En ki'ena, yëri onnduu kipes, kika', na kihay na ki'en ga ëldúna, ee bídohciigaruu wo'uunun an dū bitowuci ßan ²⁹ Kon, waa dū ßëri en towutiigari, dū jomoo kifoŋ an Kooh man na nataal wúruus, wuhëelís, wala atoh, waa ßo'-súusúus pes bi morin ga kineß helci. ³⁰ Kooh malakissii kiñak ki'ínohkaa ßuwii kudewaa. Diimada ßaa en béëß daa ya enoh tooh ya yii ßayyi, ya súpít kipeskaagari. ³¹ En ki'ena, ya abin bes, waa ya yah ki'atti' béëß ßu-ëldúna ee kooran waas. Ya tanukin ßaa yah ki'atti'da. Iñaama ya teewinwa béëß ga waa ya mílisi' ßaa yaama ga kikaanda.

³² Daa ßa kelohee Pool meydohha ga kúuwci loo kimílís ga kikaan, ßa aawwari kiñaawal. Bínoo wo'ussari an:

- Bes kiliisaa, dí súkúrukkaa ga iñum fu wo' yuma.

³³ Waa ennda da, Pool meyca yaa yah.

³⁴ Moona, laakka gaba ßuwaa gëm iña ya wo'da, ßa taabukkari: ennda fodii Dëniis yaa bo-kee ga ßu-paanaa wo'si Ayeropaasda na betifaa teeku Damaríis na bíbo' bíliis ßaa taabee naba.

18

Pool ka'ta teeraa Korenti

¹ Waa ennda da, Pool kolukohha teeraa Ateen, ya ka'ta teeraa Korenti. ² Ya hídohha daama na yaawúu', yaa teeku Akílaas. Akílaas límohu gohaa Pom ee lak ya hanee kimeyoh kúlkaa Ítalíi, ya na Pírísíl, ßetici, ndaga Kólóot bu-uraa yiyaakyaa kúlkaa Room yëri nakohee an yaawúu'caa béëßba meyat teeraa Room.

³ Pool nak ka'ta gaba, ee waa ya bok naba lëgëy kihëwí' mbaa'-on, ya dëkka naba, ba taammba kilëgëy. ⁴ Bes Sabataa en béeb Pool ka' jaangu-yaawúuraa ya jangati, kiheel ki-nook yaawúu'caa na buwaa enussii yaawúu'da ga ngëmaa. ⁵ Sílaas na Tímotée meyohussa teeraa Maseduwaan, ba hayya, laakussa Pool teeraa Korenti. Pool nak ëewrukka kiima ga kiyéegaloh wo'eenii Kooh, ya yaa yéegal yaawúu'caa an kayoh-kayohda, Yéesu yëri en Kiristaanii. ⁶ Yaawúu'caa nak baa heñohhi, ba aawwari kibas, Pool përtukka pëndélaa kúltícaagari*, ya wo''aba an:

- Binaa dú san'ku'aa, ínohat an dú bëri tík haffúuka. Mi, mi setin ga wic. Diimada mi yii yah ga buwaa enussii yaawúu'da.

⁷ Ya kolkohha daama, ya ka'ta kaan Títíyus Yustus, bo' yiniiki'-Kooh ee kaanfaagari deeyoh na jaangu-yaawúuraa. ⁸ Kíríspus yaa kuliyuk ga jaangu-yaawúuraada, gëmmba ga Ha'mudii, ya na bu-kaanci béebba, na bifo' biyewin ga bu-teeraa Korenti, baa súkúrukee Poolda, gëmussa ga Yéesu ban, ba bëtísi'ussa. ⁹ Laakka wekaa Ha'mudii feeñuk Pool ga d'uuy heey, wo''ari an:

- Ka niik dara, wo'a, kaa dëkoh. ¹⁰ Kaa niik dara ndaga mi yii naraa, ee ken mínoo kitík yahci ga d'ookfu. En ki'ena, bo' biyewin dii ga teerii wii buuroo.

¹¹ Waa ennda da, Pool yunnga ga teeraa Korenti kíis na caban, ya yaa jëgíroh Wo'eenii Kooh.

---

* **18:6** 18: 6 Ga tumeenaama, Pool teewoh an duuci enissii ga ínaa mínanba kidalda. Malkat ban 13: 51.

¹² Ga jamaanaa Galíyon enoh gúwernée' ga gohaa Akayda, yaawúu'caa béebba kolukfussa Pool, ba ammbari, ba bayyari daa atti'ohsida.

¹³ Daama, ba yammbari an:

- Bii yii heel ki'ek buwii ga kijaamuk Kooh na kitaabuk Kooh ee iñii ya jégírohda taambii na iñii Waasii Móyis nakohda.

¹⁴ Pool waa'ta kitaas, wayee Galíyon dalla kiwo' yaawúu'caa an:

- Súkú'kattoo d'ú yaawúu'cii! Enee an ya tum kofeel wala iñaa boninaa, eneenaa mi hayyúu kisúkúruk. ¹⁵ Waa d'ú nookoh loo wo'een, loo teek na loo waasumgarúu, gaama guurúu, mi yahhii ga ki'aas.

¹⁶ Waa ennda da, ya meydohhaa daa atti'ohsida. ¹⁷ Daama nak, ba keennda ga d'ook Sosten, yaa kuliyyuk ga jaangu-yaawúuraada, ba baa feekki ga fikíi daa atti'ohsida, wayee iñaama dara bíttii Galíyon ga.

Pool boyukka teeraa Añcoos

¹⁸ Waa ennda da, Pool tessa ga teeraa Korenti iñaa maañ. Léehi'ta, ya tañkohha na kerceencaa daamada, ya aassa gaal-giiy kiyah kúlkaa Sírii, ya taamba na Pírísíl na Akílaas. Balaa ya karaa, ya nenukka hafaagari ga teeraa Kenkeree ndaga lak iñaa ya dígohee na Kooh ya waatukkada leehin†. ¹⁹ Ga waa ba le' teeraa Efeesda, Pool tagohha na buwaa ya taabee nabaada, ya taamba hanji. Ya ka'ta jaangu-yaawúuraa kisaawal na yaawúu'caa. ²⁰ Baama

† **18:18** 18: 18 Pool waatukee an iñaa ya dígohee na Koohda leehiinaa, ya nenukoo múk. Malkat 21: 24.

kíimbari kites naba wayee ya saṅga. ²¹ Ga wii ya taṅkoh nabaɗa, ya wo''aba an:

- Neb Kooḥaa, mi hay kiboyuk dii ki-waakneerúu.

Ya aassa gaal-giiy ga Efees, ya ka'ta teeraa Sesaree. ²² Waa ennda ɗa, ya paaffa Yéerúsaleem kikēñí' kerceencaa enu daamada, lēehí'ta ya ka'ta Añcoos Sírii. ²³ Ya ennda daama bi sammaba kimaañ, lēehí'ta yaa yah. Ya koorohha goḥaa Galaat ya paaffa waa Fírígíi, ya yaa daas mbok-kerceencaa béebba, ngēmaagaba wēñ kiyégís.

Apoloos ka'ta teeraa Efees na waa Korenti

²⁴ Laakka yaawúu' yaa teeku Apoloos ee límohu teeraa Aleksandari, ya hayya teeraa Efees. Ya enee bo' yiyúudúki' ee ya ínoheera Bíncaa cisela'í'caa dijófi' ban. ²⁵ Ya jégí'seera Waasii Ha'mudii, ee ya safareera lool ga kiwo' loo Yéesu. Iña ya jégírohee garíɗa júweera lool, wayee ya ínohee bētísaa Saṅ-Bētís. ²⁶ Ya yaa jangat na fit wiyégísí' ga ɗuuy jaangu-yaawúuraa. Daa Pírísíl na Akílaas kelohsee iña ya jangatɗa, ba bayyari ya taam naba, ba lóogísohi'tari Waasii Kooḥ bi wēñnja gari kilee'. ²⁷ Ya nak, helci ennda ga kika' goḥaa Akay. Mbok kerceencaa daamada baatussari kidaas ga iñaama. Ba bínnda buwaa gēm ga Yéesu enu daamada kēyít kiwo'ba ba ammbi dijófi'. Daa ya le'ee daama, Kooḥ amɗohhari bi ya laaki'ta buwaa gēmu ga Yéesu daamada jeriñ wiyaak. ²⁸ Ya búlla yaawúu'caa ga fíkíi béeb, ee

ya koorohee ga Bíncaa cisela'í'caa, kiteefba an Yéesu yé'í en Kiristaanii.

19

Pool ka'ta teeraa Efees

¹ Wiima lak Apoloos yaa ga Korenti, Pool koorohha gohcaa kúlkaa na janjancaada, læehí'ta ya hayya teeraa Efees. Ya hotta bimbokkerceen daama, meekissaba an:

² - Ga wii dú gëm ga Yéesuda, dú laaseera ga Helii yisela'í'yiine? Ba taassari an:

- Dí mossii kikeloh wo'u an Helii yisela'í'yii yii ga.

³ Pool meekissaba an:

- Kon dú laas ga bétísii wiida? Ba taassari an:

- Dí laas ga bétísaa Saŋ-Bétís tumeeda.

⁴ Pool wo''aba an:

- Ee; Saŋ bétísi'ee buwaa tookee kisúpít kipeskaagabada, ee ya wo'ee bu-Isarayeel kigëm ga baa yah kihay ga fenocida. Baama nak Yéesu yé'í.

⁵ Ga waa ba keloh wo'eenaamada, ba bétísi'ukka ga teekii Yéesu, Ha'mudii. ⁶ Pool tikkaba yah ga haf ee Helii yisela'í'yii dalla kiyosuk ga dookba. Ba baa wo' ga lak ciyewin caa boki, ba baa jangat wo'eenca meyoh ga Kooh. ⁷ Buwaa enee daamada jomeera kile' fo' bidaaŋkaah na banak.

⁸ Waa ennda da, Pool ka'ta jaangu-yaawúuraa, ee daama iŋaa le' ñiin kaahay ya yaa jangat na fít wiyégísí', ya wo'ee loo Nguurii Kooh, ya yaa heel kigëmlukoh buwaa súkúrukeerida.

⁹ Wayee laakka gaba baa yégís ga haf, ba saŋnga

kigëm, baa ñaawal Waasii Ha'mudii ga fíkíi buwaa béebba. Waa ennda da, Pool foñjaba, ya bayya tëelíbéecaa Yéesu, ee besaa en béeb, ya yaa jégí'ba ga ekoolaa baa wo'si Tíranusda. ¹⁰ Pool jégírohha da bi ennda tíkiis tanak ee fodaama béeb buwaa dëk gohaa Aasíida, ennda yaawú'caa, ennda buwaa enussii yaawú'da kelohussa Wo'eenii Ha'mudii.

Kíntaancaa laakee ga teeraa Efeesda

¹¹ Waa ennda da, Kooh yaa tum kíntaan cidóoyí'-waa' ga Efees koorohha ga Pool. ¹² Fodaama buwaa baa beb gúree-píis wala úuf, caa mosin kile' ga faanfaa Pool, ba baa tíkca ga dúukoolí'caa. Ee fodaama buwaa baa wak, rabcaa baa meyoh gaba. ¹³ Laakeera yaawú'caa enee kiwiil daa en béeb kikaal rab ga buwaa. Fodaama, ba jéemmba kikooh teekaa Yéesu, ba kíimi' buwaa rab amda. Ba wo'ee rabcaa an:

- Ga teekii Yéesu Pool yéegalohda, mi ebillúu kimeyoh ga bii!

¹⁴ Iñaama, baa wo'si Sefaa ee bokee ga sara-hohcaa yaawú'caa biyaakbaada, towutaagari tiyitnatanaktaa daanseeraka kitum.

¹⁵ Wayee, ga waa ba tummbaka, rawaa taassaba an:

- Mi ínohin Yéesu mi ínohin baa en Poolda, Wayee dú, dú béri en ba?

¹⁶ Baa rawaa abeeda dallaaba kisoon, wëñjaba dooli, gaañsohha, da'sohha kúltícaagaba, ba meyca kaanfaa, ba núppa.

17 Bu-teeraa Efees béebba yéegussa iñaa laak yaama. Yaawúu'caa na buwaa enus-sii yaawúu'da, béebba títussa, teekaa Yéesu, Ha'mudii erussa cée' wimētí'. 18 Biyewin ga buwaa gēmda hayussa, wo'ussa fan ga fíkii béeb iñcaa ba enukoheeda. 19 Biyewin ga buwaa daanee kiluhusda, haydohussa keyítcaa ba luhusoheeda, ba nēgírohaca jal wínoo, ba tēkí'taca ga fíkii béeb. Cadamfaa keyítcaama karin ga júnnicaa leehoo. 20 Fodaama, ga doolaa Ha'mudii, wo'eenaa Kooh waa wēñ kisíw ee doolaagawa waa wēñ kihotuk.

Coow kolukka ga Efees

21 Ga waa iñcaama paafda, Pool ammba ga helci kika' Yéerúsaleem, ya kooroh gohaa Maseduwaan na waa Akay. Ya wo'ee ga helci an binaa mi le' daamanaa, mi jomin kika' Room ban. 22 Ya wossa banak ga buwaa ya taabi nabaada. Buwaa ensee Tímotée na Erasti. Ya ga kihafci nak, ya tessa ga gohaa Aasíi bi sammaba kimaañ.

23 Jamaanaama, coow wiyaak kolukka ga Efees ndaga Waasii Ha'mudii yéegalohu daamada. 24 Laakee tíwoh hēelísaa teeku Dímitiriyus, ya tíwee tunataal-hēelístaa mandarga kaanfaa ba jaamukohi Artémísda. Tunataaltaama nak, haydohdeerari, ya na buwaa lēgēy garída hēelís wiyewin. 25 Laakka bes, ya hídírohha buwaa lēgēyi garída na bo' biliis baa tumi lēgēy kitíb nataal fodaa gabaada, ya wo''aba an:

- Biyaay, dú ínohin an iñii dú laak ga alalda meyoh ga lēgēyiruu wii. 26 Diimada nak, dú hotin ee dú kelohin iñcii Pool en na kitumda. Ya

wo' an koohcaa bo' hēwí' na yahci enndii Kooh kayoh-kayoh. Ya nookin bo' biyewin ga kigēm iñaama, ee ya eembii naka dii ga Efees, wayee gohaa Aasíi bééß gomin ga. ²⁷ Iñaama eemandii ga kibúuk kitíß-nataalkiiruu rek, wayee mín kika' bi ga kibúuk teekii kaanfii Artémís, koohyii yibetiyyi yiyaakyii. Ee koohyii yiima Aasíi bééß na tóoh éldúna jaamukiri. Kon nak teekiigari jomoo dā kiým.

²⁸ Daa buwaa kelohee wo'eencaama, ba líiffa na tam-keñ, ba baa fiip an:

- Artémísyii bu-Efees yakin!

²⁹ Díkaantaama bééß dēkaa híçísukohha. Ba ammba Gayus na Arístarka baa dēk Maseduwaan ee taamsee na Poolda, ba baa yah naba paanaa bu-teeraa. ³⁰ Pool nak waa'ta kimey ga buwaa, wayee buwaa gēm ga Yéesuda ísussiiri ya ka'. ³¹ Bi ga sah bíbo' ga filiimuncaagari kuliyuk ga nguuraa ga gohaa Aasíida, wosohussa gari kiwo''i ya watuk kitoŋ kotci ga paanaa bu-teeraa. ³² Ga wahtaama, buwaa hídirukohee daamada híçísukohussa, coowaa ennda cúr ga dúuyba. Bii fiipi aneena, bii fiipi an. Biyewin gaba sah ínohséeríi iñaah tah buwaa hídirukoh daamada. ³³ Élíksaan nak, yéri yaawú'caa kuliyukdee ga fíkíiba ga hídohaama. Bíbo' ga buwaa hídirukohee daamada béestírussari iñaah laakda. Ya bēwí'ta yah kiwaa' kilayohi' buwaama ga fíkíi mbooloomaa. ³⁴ Wayee daa ba ínohee an ya iñaah yaawú', ba taammba bééßba ba aawissa kifip. Ba fiipin iñaah le' wahtu kanak an:

- Artémísyii bu-Efees yakin!

³⁵ Baa dëkaa tíku ga yahcida yërí méeñjoh kimín kiyím buwaa doo ba han kidfekoh. Ya wo''aba an:

- Dú bu-Efees, bii yiida ínohoo an kaanfii Artémís yiyaakyii en ga teeriigaruu ee nataali-igari keenoh asamaanda en ban ga teeriigaruu?

³⁶ Dú ínohin an ken nookohhii iñaama. Kon enat tek, ee kaa gaawtukat bi dú tum iña bókkaa ga. ³⁷ Buwii bii dú haydohinba dii ee moonaa ba ñeppii dara ga kaanfii Artémís, ee ba bassiiri.

³⁸ En Dímitiriyus na buwii taam narida, ba laakoh na bo'aa, ba karat waas: Laakin bescaa tanu ki'atti, na buwaa atti'i iñcaama. ³⁹ En laak enaama ciliis caa dú waa' kipaydunaa, bes ki'atti' le'aa, ca malaku. ⁴⁰ Du watukkiinaa, dú hay kitíku buwaa híci-sohi mbooloo ndaga iñii laak watida, ee dú mínanndii dara kiwo' ga iña tah coowii wii.

Ga waa ya lëehí'ta kiwo' fodaama, ya wesohha buwaa.

20

Pool ka'ta Maseduwaan na Geres

¹ Ga waa coowaa enee ga Efees seemda, Pool hídírohha buwaa gëm ga Yéesuda, ya baattaba kidaas ga ngëmaa, lëehí'ta ya tanjohha naba, yaa yah Maseduwaan. ² Ya taamba gohaama, ya daassa buwaa gëm ga Yéesuda ga ngëmaa.

³ Ya kolkohha daama, ya ka'ta kúlkaa Geres, ya tummba daama ñiin kaahay. Ga waa ya ñewuk kika' kúlkaa Síriida, ya kelohha an yaawúu'caa pokohuunun nof ki'appi, ya nammba boyuk hen, ya koorohha Maseduwaan. ⁴ Buwaa taabee

narida ensee Sopatee', kowukaa Pirus ee ya meyohee Beree, Arístarka na Sokondus baa meyohe Tesaloníkda, Gayus yaa meyohe Derbeda, Tímotée, Tísík na Torofím baa meyohee gohaa Aasiída. ⁵ Ba dēwírukka, ba sekneerarii ga teeraa Torowaas. ⁶ Dí nak, ga waa hewaa mbúurúcaa tumoo lēwii' paafda, dí aasohneera gaal-giyy teeraa Filiip, dí foolla ga giyy bes ciyētúus, dí laakneeraba teeraa Torowaas. Dí tummba daama bes ciyitnakanak.

Pool mílisi'ta Etíkus ga teeraa Torowaas

⁷ Ga noh-soosaa gaawaa, dí hídirukohha kiñam cuuníinfaa Ha'mudii. Pool nak jomee kikolukoh daama ga kooh-wíisfaa. Ya aawwa kijēgi' buwaa gēm ga Yéesufda, ya ammba kiwo' na buwaa bi ga leeloo wek. ⁸ Dí hídirukohee ga túuyaa hanoh d'ook ga taahaada, dí taalla lampu ciyewin. ⁹ Laakka oomaa-yaalaa teeku Etíkus ee ya yugee ga kímícaa falanteeraa. Ya ka'ta hēndēñ na pēní, wiima lak Pool yii lís kiwo'. Ga duuy pēnífaa, ya dalla rēc, dēegískoh d'ook taahaa wukaahaywaa ba eneeda, ya keennda kakay. Ya bēwíru hen, lak kaanin. ¹⁰ Pool yoosukka, híilla gari, bebpari, wo''a an:

- Kaa jaahli'at, ya yii pes!

¹¹ Waa ennda da Pool lapissa, ya warohha mbúuraa✧, ñammba. Lēehí'ta, ya aawissa kijan-gat bi ga daa Kooh wíisda, ya tanjkohha naba, yaa yah. ¹² Oomaa-yaalaa nak bedussa kaanba

✧ 20:11 20: 11 Mēdírohat na Tumeen 2: 42.

lak wíisohin wecenj ee helcaa buwaa dalla gari lool.

Pool kolkohha Torowaas ka'ta Mílee

¹³ Dí nak, dí aassa gaal-giyy, dí dēwírukka Pool teeraa Asos, ya wo'ee an dí kihídohan nari daama, dí baydohhi ndaga ya waaree kitíin hen bi daama. ¹⁴ Ga waa ya laakkíi teeraa Asosda, dí aassa gaal-giyy daama, dí baa yah bi dí le''a teeraa Mítíleen. ¹⁵ Dí baa yahis bi dí lannga na Síyóo ga koooh-wíisfaa. Ga besaa tík gada, dí le''a Samoos, ee besaa tíkis gada, dí le''a teeraa Mílee. ¹⁶ Pool abee an ya yah kiroombuk Efees hen, ya tuukoo da, en dānaa ya maañoo ga gohaa Aasíi ndaga ya gaawtukee kitum tóoh, en mínukaa, ya le' Yéerúsaleem balaa besaa Pantakot.

Pool tanj kohha na buwaa kuliyuk ga jaangaa ga Efeesda

¹⁷ Ga waa dí tee' ga Mílee'da, Pool wosohha kibayluk buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéesu ga Efeesda. ¹⁸ Baama hayussari kitaas, ya wo''aba an:

- Dú ínohin dijófi' daa mi madee narúu ga wii mi en narúu, aboh ga besaa mi deβ kitoñ kottoo ga gohii Aasíida. ¹⁹ Mi jaamukee Ha'mudii hen taamba na kiyóoskí' haffoo, taamba na ki'aam moon, mi dayca ban coonu, caa yaawúu'caa pokoheeroo nofda. ²⁰ Mi ínohin an mi mossoorúu kidaak dara iñaa míninndúu kijeriñ. Mi yéegaleerúu wo'eenii Kooh, mi jégí'tarúu ga fikíi béeb na ga dūuy kaancii. ²¹ Mi mosoo ki'íis kibay yaawúu'cii na béeb buwii enussii yaawúu'da ba súpít kipesba, ba

gëm ga Kooh, ba gëm ga Yéesu, Ha'mudiigaruu. ²² Diimada nak, mi yii yah Yéerúsaleem, Heli yisela'í'yii yëri híi'too ga ee mi ínohoo iñaa sekkoo daɗa. ²³ Wayee mi ínohin daal an teeraa mi aas tooh Heli yisela'í'yii yéegalloo an kasu na coonu caa sekkoo. ²⁴ Mi nak, en kipeskiigoonaa mi bítukkii gaka ee mi tíkkiika iñaa yakin. Lebiriigoo tooh, wëri en kile' ga dii mi aawɗa, mi mëtí' sasih Yéesu, Ha'mudii nakkooda, ee wëri en kiyéegaloh Hewhewii winéwí'wii haydoh yërmaandii Kooh laak garuuda.

²⁵ Diimada nak, mi ínohin an dú yahissiiroo kihotis. Mi koorin garúu béebpúu, mi yaa jangattúu loo Nguurii Kooh. ²⁶ Këri tah mi wo''úuka wati: baa fu sanƙu'aa, ínohaa an fu yëri tík haffuka. ²⁷ En ki'ena, mi yéegalinndúu béeb iñaa Kooh sek garuuda. ²⁸ Kon watukat haffúu dijófi', dú watuk ban yopii Heli yisela'í'yii díŋkaandúu kiníi'ɗa. Fodii biníiroh, toputu'at jaangii Kooh laaki' hafci, koorohha ga kikaankaa Kowukaagarida.

²⁹ Mi ínohin an mi kolukoh diinaa, hay kilaak buwaa madu na gumuucaa yaawuunun, ba aas ga duuycúu kitasaaroh yopii Kooh. ³⁰ Hay kilaak buwaa boku garúu ba koluk, ba aaw kijégíroh saboh kesi, kiheel buwaa taabukanɗa. ³¹ Kon watukat, dú níindísuk an tíkiis taahay tee, taa wekoo, nohoo mi ñari yaa en béeb garúu bi ki'aam moon sah maasiroo ga. ³² Diimada mi tíkinndúu ga yah Kooh, ya, na Wo'eeniigari barkeellúu; yëri laak doolaa onannduu kiyégís ga ngëmii ee ya onndúu kilam iñcii ya faani'

ban buwiigarida. ³³ Mi mosoo kidfībuk kilaak hēelís, wúrúus wala kúltí ken. ³⁴ Dú ga kihaffúu, dŭ ínohin an yahciigoo cērí onndoo kipay sooliciigoo na cii buwii taabi narooda. ³⁵ Mi teewinnđúu ga tóoh an dŭ jom kilēgēy fodaama kidímal buwii laakooda. Du níindísukat iñaa Yéesu, Ha'mudii ga kihafci wo'eeda an: «Keeñ wēñi kisoos ga ki'onoh loo kite'.»

³⁶ Ga waa Pool wo''a fodaama bi ya lēehí'ta, ya yí'a naba béeβba, ya kíimmba Kooh. ³⁷ Waa ennda dā, béeβba baa koduk, ba gatawukkari, baa fuunndi. ³⁸ Iñaa tahee keeñba kileehda wērí en daa Pool wo'ba an ba hotsanndiirida. Lēehí'ta, ba bedohha naríi bi ga gaal-giiyaa.

21

Pool na buwaa taabee narida baa yah Yéerúsaleem

¹ Dí tagohha na buwaa bedohee naríida, dí aassa gaal-giiy, dí yolohha Koos, dēkaa giiyaa wiilda. Ga kooh-wíisfaa, dí ka'ta gohaa Root, dí meyohha daama, dí ka'ta teeraa Pataraa. ² Daama dí hotta gaal-giiy waa aaw gohaa Fenísii, dí aassa ga, dí baa yah. ³ Ga waa dí ka' bi dí séennda Sípa'da, dí koorohhawa yah-ñaam, dí ēewrukka bak gohaa Sírii. Dí tee'ta ga Tíi' ndaga gaalaa jomee kiyóoskí' sēfaa wa bayeeda daama. ⁴ Dí hotta daama bitēelíbee Yéesu, dí ennda naba bes ciyitnakanak. Helii yisela'yii yéegallaba iñaa yah kihewda. Ba wo''a Pool an ya hanat kika' Yéerúsaleem. ⁵ Ga waa bescaa ciyitnakanakcaa matda, dí kolukissa kiyah. Buwaama béeβba bedussaríi, ba na

beticaagaba na towutaagaba bi dí meycá teeraa. Daama dí yí'a béebpii ga seereenaa giyyaa, dí kíimmba Kooh. ⁶ Lëehí'ta, béebpii dí tanjohha, dí nak, dí aassa ga gaal-giyyaa, ba, ba baa boyuk kaanba.

⁷ Dí kolkohha Tii', dí lëstí'ta baawaagarí dí kooroh giyda ga waa dí le' Potolemayís. Buwaa enu ga teeraama gëmu ga Yéesuda dí ka'taba kikëñí'nee. Dí hoowukka, dí neehha. ⁸ Ga kooh-wíisfaa, dí kolkohha daama, dí ka'ta teeraa Sesaree. Ga waa dí le''a, dí ka'ta kaan Filiip, dí dalla daama. Filiip nak enee baa yéegalohi Hewhewii winéwí'wii ee ya bokee ga buwaa biyitnabanakbaa tansee ga Yéerúsaleemda[☆]. ⁹ Ya laakeera towu tinikiis tibeti, taa onohussii kipañ ee Kooh oneeraba kiyéegaloh wo'eenaa meyoh gari. ¹⁰ Lak dí enin daama bes ciyewin, Laakka seldiiga-Koohaa teeku Agabus meyoh kúlkaa Yúudée. ¹¹ Ya hayya garíi daa dí eneeda, ya bebpa iñaa Pool pëkiruki ga kenohcida, ya pokukka kotcaa na yahcaa, wo''a an:

- Iñii yii yërí Helii yisela'í'yii wo': «Bii laak pëkirukaahii-wiida, yaawúu'caa ga Yéerúsaleemda hayyi kibagu fodii dii, lëehíraa ba tikki ga yah buwaa enussii yaawúu'da. ¹² Ga waa dí keloh iñaamada, dí na buwaa enee daamada dí sarahtukka Pool ya ool kika' Yéerúsaleem.» ¹³ Wayee Pool taassaríi:

- Dú tum ya yii, dú yahi keeñiigoo? Mi sanngii kibagu rek, wayee mi tookin sah bi ga kikaan ga Yéerúsaleem ndaga teekii Yéesu, Ha'mudii.

[☆] 21:8 21: 8 Malkat Tumeen 6: 5.

14 Waa dí mínndiiri kihoonoh kika', dí íissari, dí wo''a an: Iñaa Ha'mudii waa'da laakat!

15 Dí ennda daama bi sammaba kimaañ, dí bewukka, dí ka'ta Yéerúsaleem. 16 Laakka ga tëelíbéecaa Yéesu, baa dëku teeraa Sesaree, ba taammba naríi, ba bayussaríi kaan Monason, yaa dí jomee kidal ga kaancida. Monason meyohee Sípa', ya bokee ga tëelíbéecaa Yéesu deɓɓa.

Pool ka'ta kaan Saak

17 Ga waa dí le' Yéerúsaleemda, béeb buwaa gëm ga Yéesuda teerukussaríi na keeñ wisóosí'. 18 Ga kooh-wíisfaa, Pool taammba naríi kaan Saak ee béeb buwaa kuliyuk ga jaangaa Yéerúsaleemda hídirukohsee daama ban. 19 Pool Këñdohha naba bi lëehí'ta, ya béestí'ta wíinoo wíinoo tooh iñcaa Kooh tum ga buwaa enussii yaawúu' koorohha garida. 20 Waa ennda da, buwaa súkúrukee Poolda baa kañ Kooh. Lëehí'ta, ba baa wo' an:

- Mbok, fu ínohin an yaawúu' biyewin ga yaawúu'cii gëmuunun ga Yéesu ee ba lís kiyégís ga Waasii Móyíis. 21 Ba kelohin an béeb yaawúu'cii en ga índa, fu jégíriɓa kifoñ iñcii Waasii Móyíis nakohda, ki'íis kigú' towutaagaba na ki'íis kitaabuk baahcii yaawúu'cii. 22 Du tuman na ee ba hay kiyéen an fu hayin? 23 Kon namaa kitum iñcii dí yahhaa kiwo'da. Laakin ga duuyúu' bo' binikiis baa waatukin. 24 Taabaa naba, dú bok naba kisétí'siruk fodii dii Waasii Móyíis nakohkada. Fu fayi'ba iñaa jom kisara-hohuda tooh, ba nenuk kitewoh an waataagaba

leehin*. Fodaama, bééβ hay ki'ínoh an iñcii fu wo'dufda dara laakkii ga, ee bééβba ba hay kiwo' an fu lís kitaabuk iñcii Waasii Móyíis nakohda. ²⁵ Buwaa enussii yaawúu' ee gëmu ga Yéesufda dí béyrohín gaba kiwo'ba iñii dí am yii, an ba abuk kiñam koynohkaa tumu sarah ga koofcaa, ba abuk ban ga ki'an ñíf, kiñam koynoh júuraa apu ee ñífaa aamussii na kifaanuk na baa en bééβ.

²⁶ Ga kooh-wíisfaa Pool taamma na buwaa binikiisbaa, ya bokka naba kisétí'siruk, léehí'ta ya aassa Kaanfaa Kooh, doonaa ya wo' besaa kisétí'sirukkaa leehandá, ennda fodii wahtaa baa en bééβ mínan kitumdu sarahda.

Pool abussa

²⁷ Lak bescaa ciyitnakanakcaa nakohu kisétí'sirukda caa yah kimat. Laakka yaawúu'caa meyohu gohaa Aasii, ba hayya Yéerúsaleem. Ba hotta Pool ga duuy Kaanfaa Kooh, ba hícísohha buwaa, ba ammbari, ²⁸ ba baa fiip an:

- Foolat bu-Isarayeel! Bii jégírohi daa en bééβ kiheñoh heetiigaruu, Waasii Móyíis na Kaanfii Kooh fiida, yee! Ya ekin sah buwii enussii yaawúu'da ga Kaanfii Kooh bi tahin dekataa wisela'í'waa kilíib.

²⁹ Ba wo' iñaamanaa, daa ba hotee Pool ga teeraa, taabin na Torofím yaa meyoh teeraa Efeesda tah ka. Ba foogee nak an Pool ekinndi ga duuy Kaanfaa Kooh. ³⁰ Coowaa ennda cúr

---

* **21:24** 21: 24 Pool waatukee an, en lak iñaa ya dígohee na Koohda leehhiinaa, ya nenukoo múk. Malkat 18: 18.

ga d̥uuy d̥əkaa, daa en tóoh bo' yaa meyoh da. Ba ammba Pool, ba fassari bi meyca Kaanfaa Kooh, ga saasi ba lannga halcaa. ³¹ Lak ba baa heel ki'ap Pool, ha'-kaadaa soldaa'caa yéegalussa an béeb Yéerúsaleem hícisukohin. ³² Ga saasi, ya hídírohha soldaa'caa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda na soldaa'caagaba, ya íisukka mbooloomaa. Daa buwaa hotee ha'-kaadaa na soldaa'caa taam narída, ba íissa kifeek Pool. ³³ Waa ennda da ya deeyca ga Pool ammbari, ya nakohha kibañgi na ceen kanak. Lēhí'ta ya meekisohha baa ya ennda na íñāa ya tumda. ³⁴ Wayee ga d̥uuy mbooloomaa bii fiipi aneena, bii fiipi an. Faf ha'-kaadaa soldaa'caa mínndii ki'ínoh dara ga íñāa hewda ndaga coowaa. Waa ennda da, ya nakohha kibay Pool ga d̥uuy kaanfaa soldaa'caa. ³⁵ Ga waa Pool ka' bi ya dalla kilap eskalicaada, soldaa'caa nammbari kiteembeel hen ndaga lak mílti-míltaa hēpin. ³⁶ En ki'ena, mbooloomaa wēri taabukee Pool, wa waa fiip an:

- Ya kaanat!

Pool taassa ga íñāa ya yabuda

³⁷ Ga wahtaa Pool yah ki'eku ga Kaanfaa soldaa'caada, ya kímmba ha'-kaadaa an:

- Mi mínin naraa kiwo' jutuute?

Ha'-kaadaa taassari an:

- Caḅ! Man fu lak kiGerek! ³⁸ Kon fu enndii baa meyohee Esípti yaama hícisohee buwii, ya haydohha coow wiyaak ga d̥əkii, ya baydohha tumoh-kofeel bijúnni-nikiis ga ēgí'-dúndagaane?

³⁹ Pool taassari an:

- Mi iñii yaawúu', mi límohu Tarsa, teeru wilëeki'-teek ga gohaa Sílísíi. Mi kímmbaa fu onndoo kiwo' na buwii.

⁴⁰ Ha'-kaadaa soldaa'caa onndari. Waa ennda da, Pool tuukka ga eskalícaa, léríssa mbooloomaa yah, buwaa ennda cew; ya wo''a naba ga ki'Arameyee an:

22

¹ - Dú, mbokciigoo, diima súkúrukat mi taassúu ga iñii d'ú yammbooda.

² Daa ba kelohee Pool yaa wo' naba ga ki'Arameyee, ba wēñja da ki'een. Pool tíkka ga an:

³ - Mi yaawúu', mi límohu Tarsa ga gohaa Sílísíi, wayee mi korukoh dii ga teerii wii. Gamaliyeel ga kihafci yēri jēgí'too bi mi ínohha ar waasii bicaasammbuu. Mi Safareera lool ga kitaabuk iñaa Koooh nakoh, fodii dii d'ú bééɓpúu d'ú taabukika watiɗa. ⁴ Buwaa gēmee ga waasii Ha'mudiɗa, mi dēkee ga kihatalba ga kipes, mi ka'ta bi mi laɗnga kumuun ga; mi abin biyaal na biɓeti mi laɗngaba ga kasu. ⁵ Ha'-kaadii sarahohcii na yaakcii dēkii bééɓba mínuunun kiseedi' an mi wo' kayoh. En ki'ena, mi bewohee kēyítcaa oneeroo kimín kika' Damaas, mi am yaawúu'caa gēm ga Yéesu enu daamaɗa gaba, fodaama mi ka' Damaasaa, mi amba, mi haydohba dii, ba koru.

*Pool béestí'ta iñaa tahhi kigēm ga Yéesuda
(Tumeen 9: 1-19; 26: 12-18)*

⁶ Pool tíkka ga an:

- Lak mi yaa ga waas, bi mi deeyin teeraa Damaas, ga wahtu cuunoh, dalla kilaak lee'laat wiyaak waa meyoh asamaan, wa ennda mareet ga d'ookkoo bi wiillaroo. ⁷ Mi keennda kakay, mi kelohha koonaaakaa wo' naroo an: «Sóol! Sóol! Iñii tah ya fu hatalloo ga kipes?» ⁸ Mi meekisohha an: «Kiyaakii, fu yëri en ba?» Koonaaakaa taassaroo an: «Mi yëri, Yéesu Nasareet, yii fu hatal ga kipesfa.» ⁹ Buwaa taamsee narooda hotsee ga lee'laataa fañ, wayee ba kelohéerií ga koonaaakaa baa enee naroo kiwo'da. ¹⁰ Mi meekisohha an: «Ha'mudii, mi jom ya kitum?» Ha'mudii wo''aroo an: «Koluka fu ka' Damaas, fu le' daamanaa, fu hay kiwo'u béeb iñaa fu jom kitumfa.» ¹¹ Mi hotsiséerií ndaga lak meliclaataa lee'laataa búumfinndoo. Buwaa mi taabee nabada abussaroo ga yah, ba bayyaroo Damaas.

¹² Laakeera ga teeraa Damaas, baa teeku Anañaas ee ya enee bo' yigëmi' Kooh. Ya taabukeera iñii Waasii Móyíis nakohda ee béeb yaawú'caa ga teeraada oneerari cée'. ¹³ Ya hayya garoo, ya deeycaroo, wo''aroo an: «Sóol, mbokiigoo, hotsisa!» Ga saasi tuhastaagoo malakka, mi hottari. ¹⁴ Ya tíkka ga an: «Koohyii bicaasammbuu tanukinndaa kumëeñi' doonaa fu inoh iñii ya waa'da, doonaa fu hot baa en yijúwí'yaa ee ya hançi donda, fu keloh konnaakaagari. ¹⁵ Fu nak, fu yëri yah ki'en seedici ga fikii buwii béeb, fu yéegalba béebba iñii fu hotda na iñii fu kelohda. ¹⁶ Kon diimada fu sekis ya? Koluka, fu bëtísi'uk, fu kiiim Yéesu, Ha'mudii fu set ga baakaa'ciigaraa.»

Pool béesti'ta ga daa ya wosu ga buwaa enussii yaawúu'da

¹⁷ Waa ennda da, mi boyukka Yéerúsaleem. Lak mi enee na kikiim Kooh ga Kaanfaa Kooh, iñaa ammbaroo fodii heey. ¹⁸ Mi hotta Ha'mudii, ya wo''aroo an: «Gaawa, fu mey Yéerúsaleem diima-diima ndaga bu-teerii wii tooksanndii iñii fu yah garoo kiseedi'da.» ¹⁹ Mi taassari an: «Ha'mudii, ba ínohin dijófi' an mi taabee ga jaangu-yaawúu'cii, mi yaa am buwii gëm garaada, mi lagiɓa ga kasu, mi feekiɓa. ²⁰ Iceen yaa enee seedifuda, apu ga fikiiroo. Mi ga kihaffoo, mi fareera ga iñaa ba tumee yaama ee mi yëri amdeeba kúlticaagaba.» ²¹ Waa ennda da, Ha'mudii wo''aroo an: «Karaa hen rek ndaga mi yahhaa kiwos ga buwaa enussii yaawúu'da.»

Pool wo''a an ya bok ga bu-Room

²² Buwaa súkúrukussa Pool bi ga daa ya wo'oh wo'eencaamaɗa, daama nak, ba aawissa kifip didóoli' an:

- Yii bo' meydohatti éldúnaanii wii, ya jomoo kipes!

²³ Ba baa wëñ kifip, ba baa dól kúlticaagaba baa jaf, ba baa kësël kakayfaa ga d'ook. ²⁴ Waa ennda da, ha'-kaadaa soldaa'caa nakohha Pool eku duuy kaanfaa soldaa'caa ya rípu na ngee', bi ya wo' iñaa tah buwaa fiipi fodaama ga fenocida. ²⁵ Ga waa soldaa'caa banngari na liib bi baa yahhi kifeek, Pool wo''a soldaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñ tuukee daamaɗa an:

- Dú onuunun kifeek ba bok ga bu-Room ee lak ya atti'ussii paaye?

²⁶ Daa soldaaraama kelohee iñaama, ya foolla ga ha'-kaadaa soldaa'caa, ya wo''ari an:

- Fu ínohin iñii fu yee kitumda sahe? Man bii bok ga bu-Room!

²⁷ Ha'-kaadaa soldaa'caa dalla kihay ga Pool, meekissari an:

- Wo'aaroo, fu bok ga bu-Roome? Pool taassari an:

- Ee, mi bok ga!

²⁸ Ha'-kaadaa wo''ari an:

- Mi ga kihaffoo, kibokkiigoo ga bu-Room mi lomohka yiséerí'.

Pool wo''ari an:

- Mi déy, mi límohu ga hen.

²⁹ Ga saasi buwaa waa'seeri kifeek ya wo'da, íisussari. Ha'-kaadaa soldaa'caa, daa ya ínohee an ya bok ga bu-Room ee ya banlukinndi na ceenda, ya tíitta.

Pool bayussaa paanaa yaawúu'caa

³⁰ Ga kooh-wíisfaa, ha'-kaadaa soldaa'caa waa'ta ki'ínoh iña lee' ga iña yaawúu'caa yam Poolda, ya nakohhari kibégís, ya ebilo-hha kibéytoh sarahohcaa biyaakbaa na béeb paanaa yaawúu'caa wiyaakwaa, ba híдох. Ya haydohlukka Pool, ya tuuki'tari ga fíkííba.

23

¹ Waa ennda da, Pool yíppa bu-paanaa yaawúu'caa has, ya wo''a an:

- Dú mbokciigoo, dii mi koo' ga kipessoo ga díkaantiroo na Koohda, helloo dalin ga bi ga wati.

² Anañaas, ha'-kaadaa sarahohcaa dalla kiwo' buwaa tuukee ga yahaa Poolda ba kēbpi ga kúuw. ³ Pool nak wo''ari an:

- Na cii fu man na míraa yaanaawdu henda, fu, Kooh yahhaa kifeek. Fu yuŋ dii ki'atti''oo ga iña waas nakoh, fu nakoh mi feeku ee waas hoonohinka!

⁴ Buwaa enee ga yahaa Poolda, wo'ussari an:

- Mon fu basin ha'-kaadii sarahohcii, sarahohii-Kooh yiyaakyii!

⁵ Pool taassaba an:

- Mbokcii, mi ínohéerí an ha'-kaadii sarahohcii yéí. En ki'ena, bíduunun ga Kéyítfaa an: «Baa kuliyuk ga heetiigaraa, fu jomoori kiwo' yibóní'.»

⁶ Pool ínoheera an buwaa hídírukohee daamada, bii ensee bíSaduseyeen, bíínoo ensee bíFérisiyeen. Ya tuukka ga leelo paanaa wiyaakwaa, ya wo''a didóolí' an:

- Dú mbokcii, mi iñii Férisiyeen ee mi kowu Férisiyeen. Dii mi abin yaakaa' fodii garúu ga kimílískaa buwaa kaaninda tah mi haydohussa dii ki'atti'u.

⁷ Daa ya wo'ee iñaama rek, nookoh dalla kilaak ga díkaanti Férisiyeencaa na Saduseyeencaa, faf buwaa hídírukohee daamada hégískohussa kom kanak. ⁸ En ki'ena, Saduseyeencaa abu an baa kaanin mílísoo, malaaka laakoo ee raf laakoo. Férisiyeencaa nak gēmuunun an iñcuma tóohca laakin. ⁹ Waa ennda da, coowaa kolukka cúr.

Laakka jégíroh-waascaa koluk ee boku ga fërisiyeencaa, ba wo''a didóolí' an:

- Iníi bii yii wo'da dí hottii yibóní' ga. Mínin ki'en jini wala malaaka wo' nari!

¹⁰ Ñarohaa wëñja da kitamoh. Ha'-kaadaa soldaa'caa niikka buwaa seelsoh Pool, kërí tah ya ebilla soldaa'caa kiyooosuk ga duuy buwaa, ba meydohhi ga leelooba, ba boykidohhi kaanfaa soldaa'caa.

¹¹ Ga wekaa tik gada, Ha'mudii feeñukka Pool, wo''ari an:

- Baataa kiyégísduk, fu seedi'inndoo dii ga Yéerúsaleem ee fu jominndoo kiseedi' ga Room ban.

Yaawúu'caa pokohussa nof ki'ap Pool

¹² Ga kooh-wíisfaa ga kímaa, yaawúu'caa pokohussa nof ki'ap Pool; ba waatta an dara aasanndii kúuwba, enndii an ba appi hen paayaa. ¹³ Buwaa waatukee iñaamađa wëñin bo' bidaankaah-nikiis. ¹⁴ Ba ka'ta ga sarahohcaa biyaakbaa na yaakcaa dëkaa, ba wo''aba an:

- Dí waatin an dí ñamanndii, dí ananndii enndii an dí ap Pool hen paayaa. ¹⁵ Diima nak, dú, pokohat nof na bu-paanaa wiyaakwaa, dú tum fodii an dú waa' kimalkaat iña aaw ga Pool bi lee' lañ, dú kím soldaaraa yiyaakyaa ya haydohi'túuri. Dí ga kihaffii nak dí hayyi kitërëwuk ki'appi bi ya le' diinaa.

¹⁶ Kutaanamunkaa Pool nak kelohha an yaawúu'caa yah kitërëwuk Pool ki'appi. Ya ka'ta kaanfaa soldaa'caa, ya aassa, ya yéegallaka Pool.

¹⁷ Pool bayya yiinoo ga soldaa'caa kuliyuki bo' bitémée' ga heñda, wo''ari an:

- Bayaa oomaa-yaalii yii ga ha'-kaadaa soldaa'caa, ya laak iñaa ya yahhi kiwo'.

¹⁸ Waa ennda ña, soldaaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñña taammba na oomaa-yaalaa, bayyari ga ha'-kaadaa, ya wo''ari an:

- Pool yaa lagu ga kasaada yëri bayyoo, ya wo''aroo an mi haydoh oomaa-yalii yii garaa, an ya laak iñaa ya yahhaa kiwo'.

¹⁹ Ha'-kaadaa soldaa'caa ammba oomaa-yaalaa, nookkari, ba úsaayya buwaa, ya meekissari an:

- Fu yalhoo ya kiwo'?

²⁰ Kutaanamunkaa Pool wo''ari an:

- Yaawúu'caa pokohuunun nof kikiimmbaa fu bay Pool paanaa wiyaakwaa. Ba yah kitum fodii buwaa yah kimalkaat loo Pool bi lee' lañ. ²¹ Fu nak kaa gëmba. En ki'ena, iñaa wëñin bo' bidaañkaah-nikiis gaba waayukuumun kitërewuk Pool ki'appi. Ba waatukin an ba ñamandii, ba anandii, enndii an ba appi hen paayaa. Ba sek fu took don.

²² Ha'-kaadaa soldaa'caa wo''ari an:

- Ee, kaa wo' ken an fu yéegalinnadoo iñaa bok ga.

Lëehí'ta ya íissa oomaa-yaalaa yaa yah.

Pool bayussa Sesaree ga Filiksi, gúwernëeraa

²³ Waa ennda ña, ha'-kaadaa soldaa'caa bayya ga soldaa'caagari banak baa kuliyuk bo' bitéemée' ga heñ, ya wo''aba an:

- Hídírohat soldaa' bitéemée'-kanak dú tuuk ga kiyah Sesaree. Dú taam ban na soldaa' bidaañkaah-yitnakanak baa lap pënís na soldaa' bitéemée'-kanak biliis baa bay núb. Dú yah

kikolkoh dii noh-soos ga wahtu cuuníin d'ú yee'.
²⁴ D'ú heeli' Pool p'énis ßan, d'ú ßayyi ga Filiksi, gúwernëeraa ee dara hanatti ki'oc.

²⁵ Ya bínnda këyít, wo''a ga an: ²⁶ «Filiksi, gúwernëerii yiyaakyii, mi Kolot Lísiyas mi y'èrí bínndaa këyítfi fi, ee mi yii këñí'taa ga. ²⁷ Bii mi wosohhaa yii, yaawúu'cii diida ß'èrí abeeri ee ßa waareeri ki'ap. Mi soonngaba, mi na soldaa'cii, mi te''ari ga yahba ga waa mi ínoh an ya bok ga ßu-Roomda. ²⁸ Mi waa'ta ki'ínoh ínaa ßa yambida, mi ßayyari paanaa yaawúu'caa wiyaakwa. ²⁹ Mi hotin nak an íncii ßa yambida aaw ga loo waasiigaba ee mi hottii dara ínaa ya tum bi cal ya tíku kikaan wala ya lagu ga kasu. ³⁰ Mi kelohha an yaawúu'cii pokohuunun nof ki'appi, k'èrí tah mi wosohhari garaa ga saasi. Buwii yambida, mi wo'inba ßa hay garaa, ßa wo' ínaa ßa yambida.»

³¹ Soldaa'caa bewussa Pool, fodaa ßa naku kada, ßa ßayyari ga wek bi ga teeraa Antípatiriis. ³² Ga kooh-wíisfaa, soldaa'caa tíinseedfa, ßoykussa kaanfaa soldaa'caa, ßa íissa Pool na soldaa'caa lapsee p'énisda, ßa paaf nari. ³³ Ga waa soldaa'caa lap p'énis le'u Sesareeda, ßa e'ta gúwernëeraa këyítfaa, ßa tíkka Pool ga yahci. ³⁴ Gúwernëeraa jannga këyítfaa, ya meekisohha gohaa Pool meyohda. Daa ya ínohee an ya meyoh gohaa Sílísíi, ³⁵ ya wo''ari an:

- Bi mi meekissaa daranaa, ßuwaa yabussaada hayu.

Waa ennda da, ya nakohha Pool daaku ga kaanfaa buu' Eroot en daamaada.

24

Iñcaa Tertilus yam Poolɗa

¹ Tíkka ga bes ciyétúus, Anañaas, ha'-kaadaa sarahohcaa taammba na biyaak ga yaawúu'caa na Tertilus yaa tum lëgëy kilayohɗa, ya hayya teeraa Sesaree. Ba ka'ta ga Filiksi gúwernëeraa kikalaami Pool. ² Pool bayussa, Tertilus dalla kiwo' an:

- Fu Filiksi, gúwernëerii yijófi'yii, dii fu tíidi' dëkiɗa na ñncii ci'ascii fu haydoh ga ngu-uriiagaraaɗa onin heetii kilaak jam wimëtí' ee keeñnjíi soosin garaa. ³ Dí hotinka ga daa en tooh na ga iñaa en béeb ee dí bii gërëmmbaa dijófi'. ⁴ Mi waa'tiiraa ki'am na tiwo' tihëpi' kërí tah mi hay kilóhóyí' wo'eenii. Mi kíimmbaa ga kijofkiigaraa fu sükúrukkíi jutuut.

⁵ Tertilus tíkka ga an:

- Dí hotin an bii yii, bo' yibóní' ga ɗuuy buwii. Ya haydoh kihëgískoh ga ɗuuy yaawúu'cii ga ëldúnada toohba; yëri kuliyuk ga buwum taabuk ññii jëgírohu meyoh Nasareetɗa☆. ⁶ Karin bi ya jéemmba kilíiwí' Kaanfaa Kooh, kërí tah dí ammbari. [Dí waareeri ki'atti, ⁷ wayee Lísiyas, ha'-kaadaa soldaa'caa hayya, te''ari na dooli ga yahhíi. ⁸ Ya ebillaríi kihay garaa.]*. Binaa fu meekissinaa, fu ga kihaffu fu hay ki'ínoh an ññii dí yammbiɗa kayoh.

⁹ Waa ennda ɗa, yaawúu'caa taamsee na Tertilusɗa yëgíssa ga an iñaa Pool yabuɗa kayoh.

☆ 24:5 24: 5 Malkat Mëccëe 2: 23.

* 24:8 24: 8 Iñaa wëñ ga

bíncaa cimëëñ'caada laaksooca

Layaa Pool ga fíkí Filiksi

¹⁰ Waa ennda da, gúwernëeraa ennga Pool haf ya wo' ban. Pool nak dalla kiwo' an:

- Kiyaakii, mi ínohin an fu enin atti'oh ga heetiigaríi tíkíis tiyewin, kërí tah mi hay kilayi' haffoo na hel widélí'. ¹¹ Binaa fu malaksukohaa, fu hay kihot an iñaa mi karee Yéerúsaleem kijaamuk Kooh bi ga wati, paaffii bes cidaan'kaah na kanak. ¹² Ee ken hottii daa mi nookoh kiwo' na bo' wala kihícisoh buwaa, ennda ga Kaanfaa Kooh, ga jaangu-yaawúu'caa wala ga duuy teeraa. ¹³ Buwii bii mínsoo kiwo' dara yiléerí' ga iñcii ba yammboo diima diimada. ¹⁴ Enaama yíinoo déy mi míninndi kitook ga fíkíifu: Mi, mi jaamuk Koohyii bicaasammbíi, mi taabukka waasii wi'aswii ba wo' an sabohda. Hoonohhii bi mi gëmin ban béeb iñaa Waasii Móyíis nakohda na béeb iñaa seldíiga-Koohcaa bínda. ¹⁵ Mi abin yaakaa' ga Kooh ee ba, ba laakin yaakaaraama ban. Ee wërí en an buwii bijúwí'bi na buwii júwussiida tooh hay kimílísu. ¹⁶ Kërí tah daa mi enoh tooh mi heel kipes na hel widélí' ga fíkíi Kooh na ga fíkíi buwii.

¹⁷ Mi enin ga egíríi tíkíis tiyewin taa mi hayyii Yéerúsaleem. Kërí tahhoo díi kihay mi haydohi bu-heetiigoo dímal kopa' na kitumí' Kooh sarah ga kaanfaagari. ¹⁸ En ki'ena, mi enee ga duuy Kaanfaa Kooh, ee lak mi en na kisétí'siruk fodii díi yaawúu'cii tumsikada. Ken enndii da ee coow kolukkii da. ¹⁹ Laakeera daama nak yaawúu'caa meyhosee gohaa Aasíi. En ki'ena, yaawúu'caa baama meyhosee gohaa Aasíida ee hotseerooda,

bëri jomee kituuk dii ga fikíifu ba yamboo en lak ba laakin iñaa ba taabukohanndoonaa. ²⁰ Kon nak yaawúu'cii enu dii ee boku ga paanaa yaawúu'caa wiyaakwaada, ba wo'at kofeelkaa mi tum ga waa mi tuukiru ki'atti'u ga paanaa wiyaakwaada. ²¹ Ba laakoo iñaa ba yabohanndoo, enndii wo'eenii wii mi wo' didóolí' ga fikíibada an: «Dii mi gëmin ga kimílískaa buwaa kaaninda tah mi haydohu ki'atti'u ga fikíirúu wati.»

²² Filiksi nak, lak wo'uunun dijófi' loo waas kerceen, ya ke'ta atti'aa bi bes wiliis, ya wo''a an:

- Binaa Lísiyas, ha'-kaadaa soldaa'caa hayaa, mi malakis iñum akitohhúuda.

²³ Waa ennda da, Filiksi nakka soldaraa kuliyuki bo' bitéemée' ga heñda kidaak Pool ga kasaa, wayee ya íisu ya féeh ee filiimuncaagari míniri kihay kitoputu'.

Filiksi tikísohha kisaawal na Pool

²⁴ Ga bescaa tik gada, Filiksi hayya ya na betici, Durusíl. Durusíl nak iñaa yaawúu'. Ya baylukka Pool kisúkúrukki, yaama wo''i yen ga loo kigëm ga Yéesu Kiristaa. ²⁵ Wayee daa Pool wo'ee bi le''a ga loo enukeen wijúwí' na loo kimín ki'abuk, na loo atti'aa yah kiméeñjohda. Filiksi, gúwernëeraa dalla kitíit, ya íissa Pool ya wo''ari an:

- Diimada, fu mínin kika' kimma, wati hayda kidooy. Mi kolukaa mi hayyaa kibayis.

²⁶ Ya foogee an Pool hayyi ki'e' hëelís, kërí tah leekleekaa ya bayluk Pool kisaawal nari.

²⁷ Waa ennda da, tikiis tanak tikka ga, laakka gúwernëe' yiliis yaa faluk ee teeku Poosiyus Festus. Filiksi ga kihafci, kiwaa' iñaa neb yaawúu'caa don tahee bi ya íssa Pool ga kasaa.

25

Pool kímmba ya bayu ga buuraa Room

¹ Waa ennda da, Festus, gúwernëeraa hayya gohaa ya yah kinguurukohda. Ya tummba daama bes kaahay, ya meyohha gohaa Sesaree ya ka'ta Yéerúsaleem. ² Sarahohcaa biyaakbaa na buwaa kuliyuk ga yaawúu'caada, ³ hayussa kikalaami' Pool gari. Ba kímmbari, ya dímalba, ya haydoh Pool Yéerúsaleem. En ki'ena, ba pokohee nof kitërëwuk Pool ga waas, ba appi. ⁴ Wayee Festus, gúwernëeraa taassaba an Pool yaa lagussa ga kasaa Sesaree, ee ya ga kihafci ya en na kiboyuk daama ga iñaa maañjii. ⁵ Ya tiki'taba an:

- Laakin garúu buwaa mín kituukuk iñaamanaa, ba taabat naroo, ba kalaami' Pool en lak ya tumin iñaa moroonaa.

⁶ Festus, gúwernëeraa tum ga Yéerúsaleem bes ciyitnakaahay aawwa cidaan'kaah don, lëehi'ta ya boyukka Sesaree. Ga kooh-wíisfaa, ya ka'ta paanaa atti'ohsida, ya nakohha kihaydoh Pool. ⁷ Daa Pool hay hen, yaawúu'caa meyohee Yéerúsaleemda wíilussari, ba yammbari enaama cibóní' ciyewin. Wayee ba mínéerí ga kiwo' iñaa lee'. ⁸ Pool nak layohi'ta hafci, wo''a an:

- Mi tooñjii ken: enndii ga Waasii yaawúu'cii; enndii ga Kaanfaa Kooh; enndii ga Sesaa'.

⁹ Festus nak waaree kitum iñaa neb yaawúu'caa, ya dalla kiwo' Pool an:

- Fu waarin kiboyuk Yéerúsaleem fu atti'u ga fikíiroo ga iñcii fu yabudane?

¹⁰ Pool dallari kitaas an:

- Múk, mi yii tuukka dii ga fikí paanii buu' Sesaa' jommboo ki'atti'da, ee mi atti'ohsan dii. En yaawúu'ciinaa, mi tummbiiba dara yibóní', ee fu ga kihaffu, fu ínohinka ga moos. ¹¹ Enee an mi tooñ hen wala mi tum iñaa cal mi tíku kikaanaa, eneenaa mi sagoo kikaan. Wayee en lak iñcii buwii bii yammbooda enndii kayohaa, waas onndii ken kitíkkoo ga yahba. Mi kíim kipaafdohu ga buu' Sesaa'.

¹² Waa ennda da, Festus, gúwernëeraa ka'ta, hotohha na buwaa taabi narida, lëehí'ta ya wo''a Pool an:

- Fu waa' kipaafdohu ga buu' Sesaa', kon fu hay kika' ga buu' Sesaa'.

Festus béestí'ta buu' Agírípaá loo Pool

¹³ Ga besaa tik gada, buu' Agírípaá na Berenís, këmëenkiçi yibeti hayussa gohaa Sesaree kikëñí' Festus, gúwernëeraa. ¹⁴ Ee lak ba hay ki'en daama bes ciyewin, Festus nak béestí'ta buuraa loo Pool, wo''ari an:

- Laakin baa en dii, gúwernëe' Filiksi yërí foñeeri ga kasu. ¹⁵ Ga waa mi ka' Yéerúsaleemda, sarahohcaa biyaakbaa na yaak-
caa yaawúu'caa, hayussa kikalaami''i garoo, ba kíimbaroo an mi tíkatti kikaan. ¹⁶ Mi taassaba an ki'eroh bo' ya apu ee lak baa tuukkii na buwaa yammbida, ya layoh ga iñcaa ya yabuda,

iñaama taambii na iñaa bu-Room mee' kitumfa. ¹⁷ Waa ennda fa, ba taamba naroo dí hayya dii ga Sesaree. Mi nak, mi sekkii iña maañ. Kooh yaa wíis rek, mi ka'ta paanaa atti'ohsifa, mi nakohha kihaydoh baa yaama abu ga kasaafa. ¹⁸ Buwaa kalami'eerifa, ga waa ba hayya, ba yammbiiri wíinoo ga iñcaa mi halaateefa. ¹⁹ Ba nookoh iña aaw ga loo waasiigaba na loo baa teeku Yéesu ee kaaninda, Pool nak yégisin ga an Yéesu yaa pes. ²⁰ Mi nak, mi laakkii iña mi wo'an ga iñaama. Kéri tah mi wo''a Pool kika' Yéerúsaleem ya atti'unee daama. ²¹ Wayee Pool kíimmba ya paafdohu ga buu' Sesaa' ndaga ya bok ga bu-Room. Waa ennda fa, mi ebilohha ya daaku ga kasu bi ga daa mi mínanndi kiwosoh ga buu' Sesaa'.

²² Agírípaa dalla kiwo' Festus an:

- Mi fan mi waarinndi kisúkúruk, ya wo' mi keloh. Festus taassari an:

- Kuwis-kuwisfa, fu hayyi kisúkúruk, ya wo' fu keloh.

Pool ga fíkú Agírípaa na ga fíkú Berenís

²³ Ga kooh-wíisfaa nak, Agírípaa na Berenís, këmëenḱíci hayussa na sañsi ciyaak, ba taam na bibo' bilëeki'-teek. Ba aassa ga taahaa atti'ohsifa na soldaa'caa biyaakbaa na buwaa kuliyuk ga teeraafa. Festus ebilohha Pool haydohu. ²⁴ Lëehí'ta, Festus wo''a an:

- Buu' Agírípaa, na bééḱpúu dú bii dú en diifa, bii dú hot yii, bééḱ heetii yaawúu'cii hayuunun garoo kiña'sukoh iña aaw gari. Ba hayin garoo ga Yéerúsaleem, ba hayin dii fan, ba baa fiip ga dookkoo an ya jomissii kipes.

²⁵ Mi ga kihaffoo nak, mi hotin an ya tumbii enaama yíinoo yibóní', yaa cal ya tíku kikaan. Diimada, ya nak ya kíim kipaafdohu ga buuraa bu-Room, kèrí tah mi abin an mi hayyi kiwosoh gari. ²⁶ Mi nak mi laakkii dara yiléerí' ga looci yaa mi mínan kibín buu' Sesaa'. Mi haydohhari ga fíkíirúu, ee wěńaa ga fíkíifu, buu' Agírípa; en d'anaa, ya meekisunaa, heyna mi laak kimma ińaa mi bídanndi. ²⁷ En ki'ena, mi halaat an kiwosoh Room baa abu ga kasu, ee ken mínoo kiwo' yiléerí' ga ińcaa ya yabuɗa, ińaama enndii halaat.

26

Layaa Pool ga fíkí Agírípa

¹ Waa ennda ɗa, buu' Agírípa wo''a Pool an:
- Fu mínin kiwo' kimma, fu layohi' haffu.

Pool nak lèrissa yahaagari, wo''a an:

² - Buu' Agírípa, keeńnjoo soosin wati ki-tuuk ga fíkíifu, mi layohi' haffoo ga tóoh ińcii yaawúu'cii yambooɗa. ³ En ki'ena, fu ínohin dijófi' béeb baahcii yaawúu'cii na ińcii en saawalbaɗa. Mi kíimmbaa fu súkúrukkoo dijófi'.

⁴ Yaawúu'cii béebba ínohsin dii mi koo' ga kipeskiigoo, aboh ga ki'oomaarooda. Ba ínohin daa mi madee kudewaada, ennda ga ɗuuy heetiigoo, ennda ga Yéerúsaleem. ⁵ Ba maańinndoo ki'ínoh, ee ba mínin kiseedi', ba tookkanaa, an mi bok ga Fèrísiyeenccii; ee buwaama, daa ba taabuki Waasii Móyíisɗa wěń kibít. ⁶ Wati nak, mi yii atti'u ndaga dii mi yaakaarin an Kooh hay kimetí' ińaa ya dígee bicaasambuuda.

⁷ Dígáama, nílcii cidaan̄kaah na kanakcii heeti-igaruu yaakaaruunun kihotwa wa mat, kéri tah ba jaamuki Kooh wekoo nohoo. Buu' Agírípaá, kiyaakaa' dígáama tah yaawúu'cii kalaami'ussoo. ⁸ Iñii tah ya d'ú yaawúu'cii d'ú tum ga helciigarúu an Kooh mínoo kimílísi' buwaa kaanindá?

⁹ Mi ga kihaffoo sah mi tumee ga helloo an daa ka mín kiman tóoh mi jomin kiheñoh teekii Yéesu Nasareet. ¹⁰ Ee iñaama yéri mi enukohee ga Yéerúsaleem. Mi lagin ga kasu bo'-Kooh biyewin, ee sarahohcaa biyaakbaa b'éri oneeroo kitum iñaama. Binaa ba yah ki'apunaa, mi fareera ga. ¹¹ Leekleek, mi taabee ga jaangu-yaawúu' na jaangu-yaawúu', mi feeklukiba ki-heeliba kimeydoh ga ngëmaagaba ga Yéesu. Mi sageeba hen bi mi daaneeba kidawuk bi ga dëkcaa wëñ ki'úsaayda, kisodalba.

Pool béesti'ta iñaá tahhi kisúpít kipesda

¹² Fodaama, laakka bes, mi enee na kiyah Damaas, lak sarahohcaa biyaakbaa eruunundo dooli ki'am buwaa gëmu ga Yéesuda. ¹³ Buu' Agírípaá, wiima lak mi yaa ga waas Damaas. Ga bak mídí, mi hotta lee'laat waa meyoh asamaan. Meliclaataa gawa w'éri wëñ nohii kimelic, wa ennda mareet bi wíillaroo mi na buwaa mi taabee nabada. ¹⁴ Dí béebpíi, dí keennda kakay, mi dalla kikeloh koonakaa wo' naroo ga ki'Arameyee an: «Sóol, Sóol, iñii tah ya fu hatalloo ga kipes? Fu tum haffu, fu man na baamaa tap dooraa ha'mudaagari feekkiá» Mi meekissari an: ¹⁵ «Kiyaakii, fu yéri en ba?»

Ha'mudii taassaroo an: «Mi yëri en Yéesu yii fu hatal ga kipesda. ¹⁶ Wayee kolka, fu tuuk ga kotciigaraa, mi wo''aa iñii tah mi feeñukkaada. Mi tanukinndaa fu en súrgaroo, fu seedi''oo ga fikii buwii, ga iñcii fu hot watida na ciliis caa mi yahhaa kiteeb. ¹⁷ Mi hayyaa kisom ga heetii yaawúu'cii na buwii enussii yaawúu'da. ¹⁸ Mi wossaa gaba, fu lëgísi'ba hasciigaba, fu bewohba ga ñúusii fu haydohba ga lee'laatii. Fu bewohba ga yah Seytaani, fu ëewdohba ga Kooh, mi bayalba baakaa'ciigaba, en danaa ba gëm garoonaa mi wa' ba ga iñcii buwii Kooh yah kilamda.»

¹⁹ Kon nak buu' Agírípa, mi taabuk iñcii Koohyii feeñukkoo teebpooda. ²⁰ Ee sah mi deb kijëgi' bu-teeraa Damaas na bu-teeraa Yéerúsaleem. Lëhí'ta, mi paaffa ga bu-kúlkaa Yúudée béebka, mi méeñjohha ga buwii enussii yaawúu'da. Mi yéegallaba an ba jomin kisúpít kipeskaagaba, ba ëewdoh hafba ga Kooh ee ga tumeencaagaba ba teewoh kayoh-kayohda an ba súpítin kipes. ²¹ Iñaama yëri tah yaawúu'cii abussaroo ga Kaanfaa Kooh, ba baa heelloo ki'ap. ²² Kooh músalinndoo, mi yii lís kipes bi ga besii wati. Mi yii seedi' ga fikii buwii, ennda oomaa ennda yaak. Iñcii mi jëgírohda deenngii iña seldíiga-Koohcaa na Móyíis yéegalohsee an ca hay kilaakda: ²³ an Kiristaanii hay kiday coonu ciméeski', ee yëri yah kideb kimílís ga buwaa kaaninda, ya yéegal heetiigaruu na heetii ciinoo lee'laatii onoh kipesda.

Pool yaa nook Agírípa ga ngëmaa

²⁴ Lak Pool yaa eemmba daama ga layohaagari, Festus, gúwernëeraa dallari kifiip an:

- Way way Pool fu dofin! Jagiigaraa wihëpí'wii méeñísín hafiigaraa yaay!

²⁵ Pool nak taassari an:

- gúwernëe' Filiksi mi doffi déy. Iñii mi wo'da béebwa kayoh ee laakin haf. ²⁶ Buu' Agírípaah sah ínohin iñii mi wo'da, kërí tah mi kaañ kituuk mi wo'ka ga fíkíici. Béeb iñciima, wíinoo gaca appiiri kúmpa ndaga laakkii caa tumu ga rúkkú. ²⁷ Buu' Agírípaah, fu gëmin iñaa seldíiga-Koohcaa wo'dane? Ee, mi ínohin an fu gëmin ga.

²⁸ Waa ennda da, Agírípaah buuraa wo'a Pool an:

- Tes ga jutuut fu tummboo kerceen!

²⁹ Pool taassa an:

- Yéeh, maañ, Kooh tumat, mi wo''ii fu don wayee bi ga béeb buwii súkúrukkooda, d'ú laakneeroo ga iñii mi enukohda bi tes kibagu na ceen.

³⁰ Waa ennda da, buu' Agírípaah na Festus, gúwernëeraa na Berenís na béeb buwaa enee daamada, kolkussa baa yah. ³¹ Ga waa ba en na kiyahda, ba baa wo' ga díkaantíba an:

- Bii yii tummbii enaama yíinoo yibóní' yaa cal ya tíku kikaan wala kilagu ga kasu.

³² Buu' Agírípaah nak dalla kiwo' Festus, gúwernëeraa an:

- Enéeríi dii ya kíim kipaafdohu ga buu' Sesaa'danaa ennaa ya mínin ki'íisu, ya yee'.

27

Pool ekussa ga gaal-giiy kibayu Room

¹ Waa ennda ḏa, ba ammba bes ki'ekkii ga gaal-giiy, ḏí bayu Kúlkaa Ítalíi. Pool na bo' biliis, baa amsee ga kasu fodaa gari tíkussa ga yah Húliyus, ha-kaan ga soldaa'caa bu-Room wo'u «Soldaa'caa buu' Sesaa'ḏa». ² Dí aassa ga gaal-giiyaa meyoh teeraa Adaramit ee wa aawee dēkcaa Aasíi en ga yahaa giiyaada, ḏí baa yah ga giiy. Arístarka, ee dēk teeraa Tesaloník ga gohaa Maseduwaanda taabee narii. ³ Ga kooh-wiisfaa, ḏí tee'neera ga teeraa Sídon, Húliyus ennda bo' yijófi' ga Pool. Ya onndari kimín kika' ga filiimuncaagari doonaa ba mínndi ki-toputu'. ⁴ Ga waa ḏí meyoh daama, ḏí taabohha na dēkaa Sípa' giiyaa wiilḏa kisúnuk uurisaa ndaga lak ḏí jaanoh nawa hen. ⁵ Lēehí'ta ḏí koorohha giiyaa ga gohaa Sílísíi, aawwa waa Pamfílii, ḏí tee'neera teeraa Miraa ga gohaa Lísíiḏa. ⁶ Daama, Húliyus soldaaraa yiyaakyaa hotta gaalaa meyoh Aleksandarí aaw Ítalíi, ya ekkaríi ga.

⁷ Dí tumin ga giiy bes ciyewin caa gaalaa foolee ndaḅ. Ga wii ḏí ka' bi ḏí laḅneera na teeraa Kímítḏa, lak ḏí dayin coonu fiméeski', ḏí mínndii kitee' daama. Uurisaa nak onndiiríi ki'aaw fikíi ga bakaama, ḏí nammba kikooh Salomee en ḏanaa ḏí paafoh bakaa Keret súnúkin ga uurisaada. ⁸ Dí taabohha giiyaa daama bi ḏí le''a dēkat waa wo'si «Diteeraa' diwóorí'», en ga yahaa teeraa Laseeḏa.

⁹ Ga wii dí le' daamaɗa lak dí maañin ga waas lool, ee kifoolis ga giyy wëerissii, ndaga lak oora yaawúu'caa ga seekɗa paafin. Këri tah, Pool wo'a na buwaa, kiyéegalba an:

¹⁰ - Biyaay, mi hotin an baawiigaru wii wëerissii, ɗu aaw fikíinaa. Mi wo'issiiirúu an gaalii na iñii wa seɗɗa hay kiyasukoh, wayee tumuuntiiruu sah mínin ga kihín.

¹¹ Wayee soldaaraa yiyaakyaa bu-Room ammbii faali ga iñaa Pool wo'ɗa, ya nammba kisúkúruk iñaa fóolíroh-gaalaa na ha'-gaalaa wo'ɗa. ¹² Baatta ga ɗekataa gaalaa teeroh waama newoo ki'enuh na lah, këri tah iñaa wëñ kiyewin ga buwaada júwohusa ga kikolkoh daama, dí paaf, en mínukinaa, bi ga Fenísii, ɗekat wiliis ga Keret waa bo' mínin kiteeroh bi seek wíis. Dekataama nam kijaanoh na aasaa'-noh.

Uurisaa wiyaak yíppa ga giyyaa

¹³ Waa ennda ɗa, uuris wihídí', waa kolkoh yah-ñaam meyyaa'-noh, aawwa kiwëp, këri tah ba ammba yaakaa' an ba hay kimín kika' bi ba tee' ga Fenísii. Ba ponnda ní'caa pokohsee gaalaada, ba taammba giyyaa, ba riisukka Keret, ba baa yah. ¹⁴ Wayee maañjii dara, uurisaa wiyaakwa teeku Erakiliyonɗa dalla kiwëpoh tégelcaa Keret, wa ennda mílíp ga ɗookkii. ¹⁵ Uurisaa jítalla gaalaa, ken mínissiiwa kitëhdoh, dí íissawa, waa yah ɗuuy. ¹⁶ Dí yolohha Kódaa, kudëk jijutuut, ja súnndarii

ga uurisaa. Fodaama, dí mínnda kijekeluk gaallocaa taamdohsi na gaal-giiyaada. Dí lëpí'tawa ga gaalaa ee dí sonnda ga lool.

¹⁷ Ga waa dí lebirohha bi dí lëpí'tawa, dí ñaawwa gaalaa na ní' doonaa wa tasoo, lëhí'ta dí yóoskí'ta dúuñaa wiyaakwaa poksi ga fenoo gaalaada kinóowís gaawlaataa ndaga dí niikee uurisaa ye' gaalaa bi dí paafnee tewisaa teeraa Síрта.

¹⁸ Ga kooh-wíisfaa lak uurisaa waa lís kiyëngël gaalaa didóolí', kërí tah dí aawwa kijaf iñaa gaalaa sëfeeda ga giiyaa. ¹⁹ Ga besaa tík gada, buwaa fóoliri gaalaada na kihafba jafussa pañkaahcaa enee ga gaalaada ga giiyaa.

²⁰ Dí tumin bes ciyewin ga giiy caa dí hottii noh, dí hottii ol. Uurisaa yíppa rek ínohoo kí'ís, ka'ta bi dí abissii yaakaa' kimúc.

²¹ Wiima lak buwaa ensee ga gaal-giiyaada tumuunun iñaa maañ ee ken ekkii ñamah ga kúuwci. Pool dalla kikoluk, tuukka ga leelooba, wo''aba an:

- Biyaay, d'ú s'úkúrukee wo'eenndoonaa, eneenaa d'ú kolukohoo Keret ee iñcii tóoh ya-sukoh cii laakoo. ²² Wayee diimada mi nakkúu kiyégísd'uk. En ki'ena, laakoo yínoo garúu yaa kumuunci hídan ga, hanaa gaalii don yahan.

²³ En ki'ena, wekama, Koohyii laakkooda ee mi en s'úrgacida wosin malaakaagari garoo, ²⁴ ya wo''aroo an: «Pool kaa niik ndaga fu jomin kika' bi fu tuuk ga f'íkíi buu' Sesaa'. Kooh oninndaa, ya hay kisom tumuuntii buwii fu taam nabaada béebba ga giiyaa.» ²⁵ Kon biyaay, yégísd'ukat, mi abin yaakaa' ga Kooh ee dii ya wo''ookada

yahda kilaak den. ²⁶ En ki'ena, dŭ hay kihín ga dĕk, waa giyyi wíil.

²⁷ Ga wekaa wudaanĵaah na wu-nikiiswaa, lak uurisaa waa líssii kimeef ga dŭuy giyyaa. Ga leeloo wek, buwaa lĕgĕyi ga gaal-giyyaada manba na dí deeyin kilaas kakay, ²⁸ ba yoolla ní' kimalak huutlaataa, ennda meeta' cidaanĵaah-kaahay na ciyitnakanak. Ba ka'ta bi ga fíkii, ba yoolissa ni'aa, ennda meeta' cidaanĵaah-kanak na ciyitnakaahay. ²⁹ Ba niikka gaal-giyyaa tapuk ga atoh, ba dalla kiwees bóoy* cinikiis kidot gaal-giyyaa ga fenoo, lĕehí'ta ba yuŋga baa cúŋ daa Kooh wíisan. ³⁰ Buwaa lĕgĕyi ga gaal-giyyaada waa'see kinúp ba foŋ gaalaa, ba tummba fodii an baa waa' kidot gaal-giyyaa ga iŋaa hanoh fíkíida, ba yóoskí'ta gaal-loocaa taamdohsi na gaal-giyyaada. ³¹ Wayee Pool wo''a soldaraa yiyaak an:

- Binaa buwii bii tesussii ga gaal-giyyiinaa, dŭ múcoo.

³² Soldaraa dalla kígú' ní'caa pokohsee kiyool gaal-loocada, wa keennda ga giyyaa, dalla kinuu'.

³³ Lakanaa ba baa sek Kooh wíis, Pool wo''a buwaa an:

- Laakin bes cidaanĵaah na cinikiis ga wati caa dŭ yuŋ dŭ ñammbii dara. ³⁴ Kon diimada mi wo''úu kiŋam. En ki'ena, dŭ waa' kimúcaa dŭ jomin kiŋam, ee mi wo'issúu an gĕmattoo: yíinoo garúu kufenci booyukanndii.

---

* **27:29** 27: 29 Wa jafu ga giyyaanaa, wa mín kitĕhdoh gaal-giyyaa bi wa karoo

³⁵ Ga waa ya wo''a fodaama bi ya lëehi'ta, ya beɓpa mbúurú, ya gërëmma Kooh ga fikíi bééɓ, ya weella mbúuraa yaa ñam. ³⁶ Waa ennda ɗa, bééɓ buwaa helcaagaɓa hannda kidal, ɓa aawwa kiñam ɓan. ³⁷ Bééɓpii ɗí enee ɓo' bitéemée'-kanak na bidaaŋkaah-yitnabanak na biyitniinoo ga gaalaa. ³⁸ Daa ɓa ñamee bi ɓa kappa, ɓa aamma belaa gaalaa ɓayeeda ga giiyaa doonaa wa eref. ³⁹ Ga waa Kooh wiissa, buwaa lëgëyi ga gaal-giiyaada séennda kucolli-kakay na tewis wayee ɗekataama ɓa inoowa. ɓa waa'ta kitee'nee gaalaa daama, en minukaa. ⁴⁰ Ba pëkíssa iñcaa dotohsi gaalaada, ɓa foñjaca ga giiyaa. Ba gú'ta ní'caa pokohsee dooraa fëeliri gaalaada ɓan, ɓa lëriisa piisaa wiyaak hanohi fikíi gaalaada doonaa uurisaa mín kiye' gaalaa ɓa yee tewisaa. ⁴¹ Gaalaa nak koorohha ga daa músúcaa hídoh, wa looppa ga kakayfaa jaluk daamaɗa. Púkaa gaalaa yíppa, wa tuukka tek. Fenoogaanaa gaalaa nak aawwa kiyëwisuk ndaga dúuscaa giiyaa tapukee ga na dooli.

⁴² Soldaa'caa waarussa ki'ap buwaa amseedá ndaga ɓa niikee laak gaba ɓaa fiyy ga giiyaa, ɓa núp. ⁴³ Wayee soldaaraa yiyaakya, lak waarin kisom Pool, ya kokohɓa kitum iñaa ɓa amɗa. Ya ebilla buwaa mínin kifiiyɗa ɓa ɗeɓ kijafuk ga músúmaa, ɓa fiyy bi ga tewisaa. ⁴⁴ Ya wo''a buwaa ɓiinoo mínsoo kifiiyɗa ɓa taam ga, ɓa ëbiluk ga haangacaa yëwisukoh ga gaalaada wala póokéecaa gaalaa. Fodaama bééɓ meycá bi ga kakayfaa ee dara ocukkii gaba.

28

Pool ga kúlkaa Malta, giiyaa wíilda

¹ Ga waa dí somolukohha béeɓpíi ga giiyaa na jam, dí baa han ki'ínoh an dēkaama dí enoh, giiyaa wíilda teeku Malta. ² Bu-dēkaama teewussarii kijof kiyaak. Ba feti'tarii kiwii kiyoonuk ndaga lak Kooh yaa toɓ ee fiyoonfaa yakin lool. ³ Pool balabpa móofi'-sookooñ kijaf ga kiwiikaa. Laakka goŋ-saamaanaa meyoḥ gawa ndaga tamohlaataa kiwiikaa, ñaakkari ga yah. ⁴ Daa buwaa hotee gogaa yoolin ga yahaa Pool, ba baa wo' ga díkaantifa an:

- Bii yii jom ki'en apoh-bo' sah-sah. Hídaa ga dii ya somalukohin ga kikaan ga giyyiida tooh, kikaan lissi kitaabuk.

⁵ Pool nak wicca gogaa ga kiwiikaa ee dara dalliiri. ⁶ Buwaa sekka kihot ya úus bēm wala ya keen dal, ya kaan; wayee ga waa ba sekka bi maañja, ee ba hottii dara dallii, ba abissa halaat wiliis, ba baa wo' an:

- Bii yii iñii Kooh!

⁷ Ga yahaa daa dí eneeda, laakeera daama yoon wiyaak waa díguunun, yonaama Púbilíyus, yaa kuliyuk ga dēkaama giiyaa wíilda, yeri laakwa. Ya teerukkaríi ga kaanci, ya mínohharíi sagac iñaa le' bes kaahay. ⁸ Wiima lak paam Píbilíyus, síbiru na bíirtañi faaninndi ga fayaan. Pool nak, ka'tari kiwaak, ya kíimmba Kooh, tikkari yahcaagari, wēkí'tari. ⁹ Waa ennda da, dúukoolí'caa bíinoo ga dēkaama giiyaa wíilda hayussa ga Pool, ya wēkí'taba ban. ¹⁰ Bu-dēkaama giiyaa wíilda, iñaa en béeɓ

ba tumi'tariiri, ee ga waa dí koluk kiyahda, ba eewallarii tóoh iñaa dí jom kisoolum ga baawaada.

Pool le''a teeraa Room

¹¹ Dí ennda ga Malta ñiin kaahay; dí hannda ki'aas gaal-giiyaa kúlkohee Aleksandari ee wa bay nataalcaa Kastoo' na Poluksida*. Wa lahee ga kúlkaama giiyaa wiilda. ¹² Waa ennda da, dí tee'ta ga teeraa Sírakus, dí tummba daama bes kaahay. ¹³ Dí kolkohha daama dí aasissa ga gaal-giiyaa bi dí le''a teeraa Resiyóo. Ga kooh-wiisfaa, uurisaa waa wép. Ga besaa wukanakwaa tik gada dí hannda kile' Púsool. ¹⁴ Dí hotta buwaa gëmuunun ga Yeesu ga teeraama. Ba nak, ba kimmbarii kites naba bes ciyitnakanak. Lëehi'ta, dí ammba waas Room. ¹⁵ Kerceencaa dëku Roomda kelohussa an dí baa hay, ba hayyarii kiteebiluk bi ga «Marsaa Apíyus» na ñan bi ga «Túuy-íika'caa kaahaycaa». Daa Pool hoteeba ya gërëmmba Kooh ee helci dalla. ¹⁶ Ga waa dí le' Roomda, Pool onussa kidëk ga kaan hançi ya na soldaa' yiinoo yaa watukanndi.

Pool aawwa kijangat ga teeraa Room

¹⁷ Tíkka ga bes kaahay Pool baylukka buwaa kuliyuk ga yaawúu'caa dëku Roomda. Daa ba hidírukohee, ya wo''aba an:

---

* **28:11** 28: 11 Ba enee tukooh ga Gerekaa na ga bu-Room. Eewba teeksee Ledaa, wayee laakin béestí'caa wo' an ba bokéerii paamun. Paam Poluksi enee Sës, koohyaa yiyaakyaa Gerekaa. Koohcaa ñanakbaa baama bu-kúlkaa Esparta jaamukseeba ga teekaa «Joskuu».

- Mbokcii, mi abuunun ga teeraa Yéerúsaleem, mi tíkussa ga yah bu-Room, baa kuliyyuk ga dëkaada ee lak mi laakohhii dara na heetiigaruu ee mi deenngii baahcii bicaasammbuu. ¹⁸ Ga waa ba meekissaroo ki'ínoh kayohfaada, ba waa'taroo ki'iis ndaga ba hottii dara iñaa mi tum bi cal mi tíku kikaan. ¹⁹ Wayee yaawúu'caa sagussa. Mi nak, mi kíimmba kipaafdohu ga Sesaa', buurii bu-Room, ya atti''oo. Mi waa'tii kiyam heetiigoo ga dara. ²⁰ Iñama tah mi kíimmba kihotoh narúu bi mi saawal narúu. En ki'ena, d'u bu-Isarayeel, iñii d'u am yaakaa' garida yëri tahhoo kibagu na ceen.

²¹ Buwaa taassari an:

- Dí ga kihaffii, dí laassii këyít fiinoo faa meyoh kúlkaa Yúudée wo' ga loofu ee laakkii yiinoo ga mbokcaagaríi daama, yaa hay dii kibéestí yibóní' garaa. ²² Dí nak, dí waarin-ndaa kisúkúruk, fu wo''íi iñum fu halaatda. En ki'ena, dí ínohin an waasum fu taabukda yewinin buwaa wo'i yibóní' gawa.

²³ Ba ammba bes wiliis waa ba hídohan. Besaa bërii, ba hayya biyewin bi ba wëñnja ga waa ba deë kihayda. Saawalaagaba daloh ga kímáa bi ga noh-soosaa. Pool wo''aba iñaa ya gëmda, ya yéegallaba Nguuraa Kooh, ya kooro-hha ga iñaa bídu ga Kéhítfaa Waasii Móyíisda na caa wo'eencaa seldíiga-Koohcaa, ya yaa heelba kibúl, ba gëm ga Yéesu. ²⁴ Bii gëmussa iñaa Pool wo'da, bíinoo sagussa kigëm. ²⁵ Ga waa ba waa' kitagoh na Poolda, lakanaa ba júwohhii ga d'uuyba bi wati. Pool nak tíkka ga wo''aba an:

- Helii yisela'í'yii daal wo'ee na bicaasammbúu kayoh ga waa ya wo' koorohha ga kúuwkaa Ísayíi, seldíiga-Koohaada. ²⁶ Ya wo'ee an:

«Karaa ga heetaama, fu wo'ba an:

Dú hay kisúkúruk dijófi' wayee dú ínohandii dara.

Dú hay kimalak dijófi' wayee dú hotanndii dara,

²⁷ En ki'ena, heetii wii nam kitúl keeñ hen.

Ba lugin nofciigaba,

ba dúugin hasciigaba,

doonaa ba hotoo na hasba,

ba kelohoo na nofba,

Ee ban ba ínohoo ga keeñba

En danaa, ba ewrukoo garoo, mi Kooh,

bi mi wékí'ba.»[†]

²⁸ Pool tíkka ga an:

- Ínohat gaka an Hewhewii winéwí'wii onohi kipesda yéegalohuunun bi ga buwii enussii yaawúu'da ee ba, ba hay kisúkúruk.

[²⁹ Ga waa Pool wo' wo'eencaama bi ya lèehí'tada, yaawúu'caa baa yah, ba baa weer-aanti ga d'uuyba.] ³⁰ Iña le' tikiis tanak Pool eninta ga kaanfaa ya fayi faama ee béeb buwaa hayeeri kiwaakda laakeeri daama. ³¹ Ya yaa yéegaloh Nguurii Kooh, ya yaa jégíroh loo

Yéesu Kiristaa, Ha'mudii na fit wiyégísi' ee ken mossiirika kihoonoh.

[†] **28:27** 28: 27 Wo'eencii cii béesti' foda a Ísayíi 6: 9-10 wo'eekada.

**Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii**

**Noon: Hewhewii winéwí'wii Kooh Kifiliimunkii
ki'askii New Testament**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Noon)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

7c1cfb93-c4c9-5127-ac22-ecb23adca870